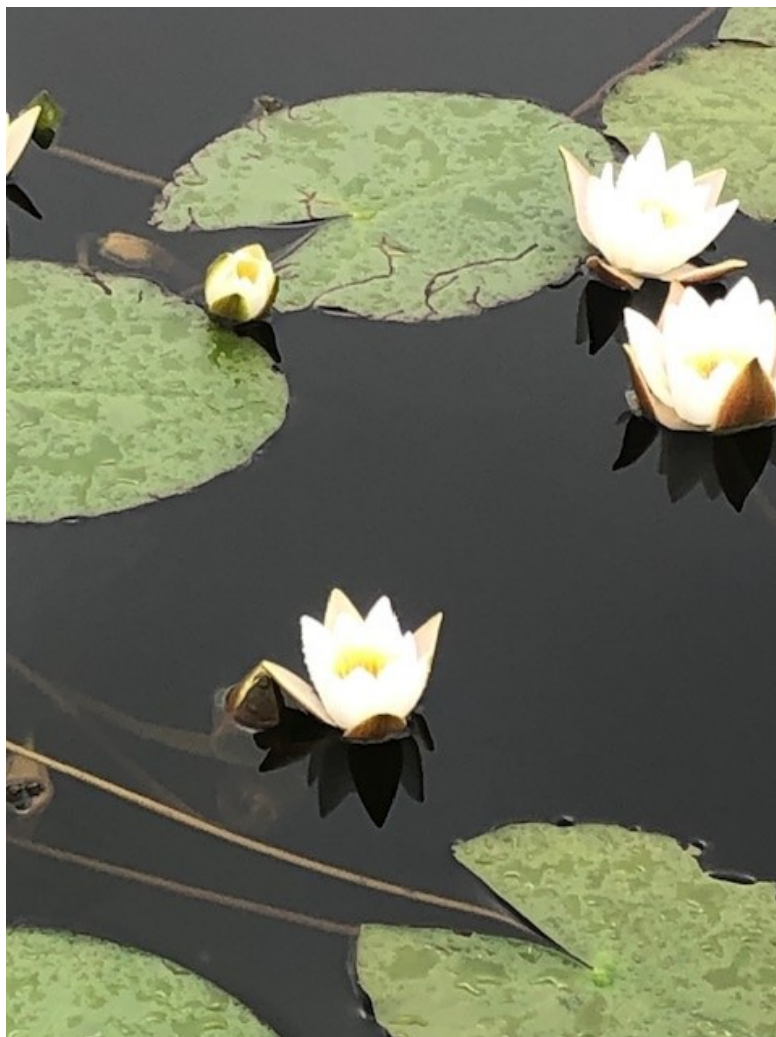

SINTEF

Rapport

Kunnskapsoversikt om seksuelle overgrep mot barn og unge

Forfattere:

Eva Lassemo, Mari Gunnes, Kirsti Sarheim Anthun, Oddbjørg Edvardsen, Marian Ådnanes, Kari Sand

Rapportnummer:

2022:00618 - Åpen

Rapport

Kunnskapsoversikt om seksuelle overgrep mot barn og unge

EMNEORD

Seksuelle overgrep
Barn
Unge
Forskning
Kunnskapsoversikt
Internett

VERSJON

2

DATO

2022-11-16

FORFATTERE

Eva Lassemo, Mari Gunnes, Kirsti Sarheim Anthun, Oddbjørg Edvardsen, Marian Ådnes, Kari Sand

OPPDRAKSGIVER(E)

Justis- og beredskapsdepartementet

OPPDRAKSGIVERS REFERANSE

Ida Thommessen Austad

PROSJEKTNUMMER

102024505

ANTALL SIDER OG VEDLEGG

70 + vedlegg

SAMMENDRAG

Formålet med dette prosjektet har vært å utforme en kunnskapsoversikt om seksuelle overgrep mot barn og unge med særlig fokus på gjerningsperson, arena og offer sett i sammenheng. Systematiske søk ble gjennomført i utvalgte databaser for å identifisere publikasjoner som omhandlet barn, overgriper og seksuelle overgrep. Det ble foretatt manuell filtrering, og det gjenværende utvalget (n=233) ble kodet. Det er stort sprik i funnene om risikofaktorer, årsaker og mekanismer for nettrelaterte seksuelle overgrep mot barn, både når det gjelder offer og overgriper i de inkluderte studiene. Ofre for seksuelt misbruk mot barn ser ut til å ha blitt yngre over tid, og de utsettes for mer alvorlige overgrep. Overgriperne som begår nettrelaterte overgrep er yngre, har i større grad høyere utdanning og er oftere i jobb sammenlignet med de som begår fysiske overgrep. Når det gjelder overgripernes kriminelle historie, peker resultatene i retning av at nettovergripere på generell basis har begått færre lovbrudd sammenlignet med andre typer seksualforbrytere.

UTARBEIDET AV

Eva Lassemo

SIGNATUR

[Eva Lassemo \(Nov 16, 2022 14:06 GMT+1\)](#)**KONTROLLERT AV**

Stine Hellum Braathen

SIGNATUR

[Stine Hellum Braathen \(Nov 16, 2022 08:21 GMT+1\)](#)**GODKJENT AV**

Øystein Risa

SIGNATUR

[Øystein Risa \(Nov 16, 2022 14:04 GMT+1\)](#)**RAPPORT NR.**

2022:00618

ISBN

978-82-14-07611-0

GRADERING

Åpen

GRADERING DENNE SIDE

Åpen

SINTEF

Forord

SINTEF Digital, avdeling Helse fikk april 2021, i samarbeid med Politihøgskolen, avdeling Bodø, i oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet (JD) å utarbeide en kunnskapsoversikt om seksuelle overgrep mot barn og unge med særlig fokus på gjerningsperson, arena og offer sett i sammenheng. Denne rapporten er en kunnskapsoversikt i tråd med oppdraget. Formålet har vært å systematisk utarbeide en oversikt som gir kunnskap om årsaker og mekanismer som fremmer og hemmer seksuelt skadelig atferd på og utenfor internett, med hovedfokus på internett som arena. Prosjektet har foregått i perioden april 2021 til juni 2022.

Vi vil takke Kjersti Dahlskås Urnes og Camilla Pellegrini Meling ved Politihøgskolens bibliotekjeneste for godt samarbeid i forbindelse med oppbygging, utforming og gjennomføring av litteratursøk. Vi vil også takke Greg Sheaf, Assistant Librarian, The Library of Trinity College Dublin for svært god hjelp og støtte i dette prosjektet.

SINTEF Digital og Politihøgskolen takker for dette oppdraget og godt samarbeid med JD gjennom prosessen.

Erratum: I den opprinnelige versjonen av denne rapporten ble begrepet 'barneporno' brukt gjentatte ganger. Dette på bakgrunn av at 'child porn' brukes som begrep i engelskspråklig forskning, og vår empirinære fortolkning av materialet. I denne reviderte versjonen er begrepet omskrevet for å komme nærmere den begrepsbruk brukt av norsk politi og rettsvesen.

Trondheim, 16.11.2022

Eva Lassemo, prosjektleder

Innholdsfortegnelse

Forord	4
Sammendrag	7
1 Innledning	8
1.1 Bakgrunn	8
1.2 Om seksuelle overgrep mot barn.....	8
1.3 Målsetting	9
2 Problemstillinger/forskningsspørsmål	10
3 Søkestrategier, metode og utvalg	12
3.1 Søkestrategi	12
3.2 Databaser og søk.....	12
3.3 Filtrering.....	13
3.4 Koding og analyse	16
3.5 Begrep og avklaringer	16
4 Omfang og forekomst av overgrep	18
5 Årsaker og mekanismer hos overgriper	19
5.1 Demografiske og sosioøkonomiske variabler	20
5.2 Atferdsmekanismer.....	22
5.3 Mekanismer knyttet til overgripers helse, kognisjon, personlighet og seksuelt avvikende interesser	28
5.4 Hvorvidt overgriper selv har vært offer for misbruk	35
5.5 Overgripernettverk	36
5.6 Oppsummering av årsaker og mekanismer hos overgriper.....	37
6 Årsaker og mekanismer hos offer	40
6.1 Sårbarhetsfaktorer knyttet til offer	40
6.2 Risikoatferd hos offer.....	43
6.3 Offerets rapportering om overgrep.....	45
6.4 Oppsummering av årsaker og mekanismer hos offer.....	45
7 Teknologiens/internetts rolle som mekanisme	47
8 Bevisstgjøring	49
9 Lovverk, lovreguleringer, etterforskning og straffeforfølgelse	51
9.1 Etterforskning og straffeforfølgelse.....	51

9.2	Sexting, jus og reaksjoner	53
9.3	Nasjonale lover og internasjonalt juridisk samarbeid.....	54
9.4	Oppsummering av litteratur om lovverk, lovregulering, etterforskning og straffeforfølgelse	55
10	Avsluttende refleksjoner	57
11	Referanser	60

BILAG/VEDLEGG

Søkestreng

Referanseliste inkluderte publikasjoner

Tabeller datauttrekk inkluderte publikasjoner

Sammendrag

Mål

Formålet med dette prosjektet har vært å utarbeide en kunnskapsoversikt om seksuelle overgrep mot barn og unge med særlig fokus på gjerningsperson, arena og offer sett i sammenheng.

Metode

Systematiske søk ble gjennomført i relevante publikasjonsdatabaser. Automatisert og manuell deduplisering ble gjennomført. Dernest ble manuell filtrering gjennomført etter metodikk fra systematiske litteraturgjennomgang. Til slutt ble det gjenværende utvalget kodet etter innhold.

Årsaker og mekanismer som fremmer og hemmer seksuelt skadelig atferd på internett, samt egenskaper og kjennetegn ved overgriper og offer, ble identifisert gjennom en åpen tematisk koding. Vi startet med en tom kodeliste og la til nye koder etter hvert som de dukket opp under gjennomgang av alle inkluderte abstract. Med denne metoden beholdt vi en systematisk og empirinær fortolkning av materiale.

Etter manuell filtrering av 21 013 titler/abstract sto vi igjen med 3605 publikasjoner for fulltekstgjennomgang. Etter fulltekstgjennomgangen satt vi igjen med 1131 publikasjoner hvor data skulle trekkes ut og sammenfattes. Dette ville vært en nær umulig oppgave innenfor de rammer gitt i dette oppdraget. I dialog med oppdragsgiver ble fokus endret fra overgrep på *alle* arenaer, med hovedvekt på det som skjer på internett, til *kun* internettrelaterte overgrep. Oppdraget ble også endret til å *ikke* inkludere studier av effekt av virkemidler som benyttes for å forebygge, bekjempe og behandle seksuelle overgrep mot barn. Bakgrunnen for disse endringene var den enorme mengden forskning som foreligger på feltet.

I en ekstra runde med filtrering av gjenværende titler/abstract ble alle publikasjoner som *ikke* omhandler nettrelaterte overgrep, og som omhandler effekt av virkemidler som benyttes for å forebygge, bekjempe og behandle seksuelle overgrep mot barn, ekskludert. Dette resulterte i et endelig utvalg på 245 publikasjoner for datauttrekk og analyse. Under analysene ble ytterligere 12 publikasjoner ekskludert, og de resultatene vi presenterer i denne rapporten er dermed basert på 233 publikasjoner.

Resultater

Det er stort sprik i funnene om risikofaktorer, årsaker og mekanismer for nettrelaterte seksuelle overgrep mot barn, både når det gjelder offer og overgriper. Vi ser likevel noen tendenser:

Forskningen inkludert i denne kunnskapsoversikten indikerer at ofre for seksuelt misbruk mot barn med tiden blir yngre, og at de utsettes for mer alvorlige overgrep. Vårt inntrykk er at overgripere som begår nettrelaterte overgrep er yngre, i større grad har høyere utdanning og er i arbeidsforhold sammenlignet med de som begår kontaktovergrep. Når det gjelder overgripernes kriminelle historie, peker resultatene i retning av at nettovergripere på generell basis har begått færre lovbrudd sammenlignet med andre typer seksualforbrytere. Likevel blir resultatene noe mer nyansert av studier som differensierer mellom ulike typer av nettovergrep, for eksempel mellom besittelse av overgrepsmateriale og produksjon/distribusjon av overgrepsmateriale.

Det er en klar overvekt av jenter blant ofre i forskningen på seksuelle overgrep. Barn som fra før er sårbare, eller har vært utsatt for andre typer overgrep, står i større fare for å bli ofre for seksuelt misbruk.

1 Innledning

SINTEF Digital legger med dette fram rapport basert på en kunnskapsoversikt om seksuelle overgrep mot barn og unge med særlig fokus på gjerningsperson, arena og offer sett i sammenheng. Oppdragsgiver for kunnskapsoversikten er Justis- og beredskapsdepartementet (JD). Kontaktperson i JD er Ida Thommessen Austad. Kunnskapsoversikten er basert på internasjonal forskning publisert etter år 2000.

1.1 Bakgrunn

Denne rapporten er et svar på Justis- og beredskapsdepartementets konkurranse om Systematisk kunnskapsoversikt om seksuelle overgrep mot barn og unge med særlig fokus på gjerningsperson, arena og offer sett i sammenheng (delkontrakt 1), som vi ble tildelt våren 2021. Oppdragsgivers motivasjon for prosjektet var: *Forskningsoppdraget skal øke kunnskapen om gjerningsperson, fornærmede og arena for seksuelle overgrep mot barn og unge, med hovedvekt på overgrep som skjer på internett. Det er behov for å forstå bakgrunn, motivasjon og ulike faktorer av betydning for å begå seksuelle overgrep generelt og på internett spesielt. God fenomenforståelse gir bedre grunnlag for forebygging og reaksjon mot slik alvorlig kriminalitet.*

Oppdragsgiver har særlig kunnskapsbehov knyttet til motivasjon, personlig og sosial kontroll og tenkning rundt konsekvenser. Dette er tenkt benyttet for målrettet forebygging. Kunnskap om personlige og sosiale kjennetegn ved personer som står i fare for å begå eller har begått overgrep fremheves som særskilt interessante. Oppdragsgivers fokus og bestilling forklarer hvorfor mye av det som trolig oppfattes som sentral forskning på feltet ikke er inkludert i denne kunnskapsoversikten.

Forskning med utelukkende fokus på offer faller utenfor dette oppdraget. Det fins en omfattende forskningslitteratur med fokus på offer for seksuelt misbruk, og hvilke effekter overgrep har på kort og lang sikt langs ulike dimensjoner. Denne forskningen inkluderer kun i begrenset omfang gjerningsperson, og faller dermed utenfor inklusjonskriteriene i denne kunnskapsoversikten.

I dette arbeidet har vi altså ekskludert all forskning som utelukkende omhandler offer eller effekter/utfall av overgrep på offer. Videre er forskning hvor offer er voksent når overgrep finner sted, eller hvor det ikke sies noe om hvem offer er, ekskludert.

1.2 Om seksuelle overgrep mot barn

Verdens helseorganisasjon definerer seksuelle overgrep mot barn som et av verdens største folkehelseproblemer¹. I denne rapporten benytter vi betegnelsen barn for barn og unge, og vi legger FNs barnekonvensjons² definisjon av barn som alle under 18 år til grunn. Det er vanlig å skille mellom seksuelt misbruk av barn (CSA – child sexual abuse) og seksuell utnyttelse av barn (CSE – child sexual exploitation)³. Mens CSE fordrer en økonomisk transaksjon, kan CSA forekomme kun for den seksuelle nytelsen hos overgriperen. Denne rapporten omfatter alle former for seksuelt misbrukt eller utnyttelse, og benevnes oftest som overgrep.

Seksuelle overgrep mot barn defineres og avgrenses forskjellig ut fra hvilke fagmiljø, ansvarsområder og oppgaver som ligger til en profesjon. Det vil for eksempel være forskjell på en terapeutisk tilnærming til seksuelle overgrep, og det strafferettslige, juridiske⁴. Det kan også være kulturelle forskjeller i hvordan seksuelle overgrep forstås. En bred og vanlig definisjon på seksuelle overgrep mot barn er: enhver aktivitet

¹World Health Organization (1999): *Report of the consultation on child abuse prevention*, 29-31, March, 1999, Geneva: Switzerland: Author.

²Forente Nasjoner (2020), <https://www.fn.no/om-fn/avtaler/menneskerettigheter/barnekonvensjonen>

³Simon, J., Luetzow, A., & Conte, J. R. (2020). Thirty years of the convention on the rights of the child: Developments in child sexual abuse and exploitation. *Child Abuse & Neglect*, 110, 104399.

⁴Søftestad, S. (red.) (2014): *Seksuelle overgrep mot barn: traumebevisst tilnærming*. Oslo: Universitetsforlaget.

av seksuell karakter som involverer barn som på grunn av sin modenhet og/eller funksjonsnivå ikke kan samtykke til aktiviteten. Dette gjelder seksuell krenkende atferd, seksuell omgang eller seksuell handling. I denne rapporten brukes termen **seksuelt misbruk/overgrep** til å dekke alle former for seksuelt misbruk og utnyttelse.

Gjennom en rekke metaanalyser er det slått fast at estimert prevalens for seksuelt misbruk er 18 % for jenter og 7,6 % for gutter⁵. Dette varierer sterkt mellom verdensdeler og land, men bør anses som en global utfordring. Det finnes lite oppdatert forskning om hvor mange norske barn som blir utsatt for seksuelle overgrep over internett. En internasjonal rapport fra *Internet Watch Foundation*⁶ (IWF) viser at i tidsrommet 2017-2019 ble stadig flere barn i de yngre aldersgruppene (3-6 år og 7-10 år) utsatt for seksuelle overgrep på internett. Tall fra IWF viser også at det er barn under 11 år som utsettes for de alvorligste seksuelle overgrepene, og at denne utviklingen er stigende. Før utbredelsen av internett ble seksuelt misbruk av barn betegnet som '*cottage industry*', et begrep som i denne sammenhengen best kan oversettes til småskalaproduksjon, og seksuelt misbruk forutsatte fysisk nærhet mellom barnet og overgriper(ne). Med utbredelsen av internett har dette blitt den mest brukte arenaen for seksuelt misbruk av barn⁷, og teknologien gjør det mulig at overgrepet kan skje i ett land, mens materialet lagres i et annet og ses på i et tredje. En nyere utfordring er barns utstrakte bruk av internett, siden barn nå kan bli utsatt for seksuelt misbruk selv om de fysisk er alene.

Den nevnte ideelle britiske organisasjonen Internet Watch Foundation (IWF) fjernet i 2011 9000 nettsider med seksuelt misbruk av barn. I 2019 fjernet de 132 000 nettsider. Ingen kan med sikkerhet fastslå omfanget, men det antas at det finnes flere millioner nettsider. Hver nettside kan ha fra ett til tusenvis av bilder. Samtidig som stadig flere har stadig bedre tilgang til internett, blir også de som overvåker overgrepsmateriale stadig flinkere til å finne nettsider. Men det er likevel slik at lite materiale slettes⁷, og nytt materiale tilføres kontinuerlig. Teknologiske løsninger og sosiale medier endres også kontinuerlig, og krypteringsmuligheter, sletteprogrammer og anonymiseringsteknikker gjør det mulig å dele og lagre filer uten å bli oppdaget. Og personer med seksuell interesse for barn finner hverandre på nettfora der de deler materiale og legitimerer seksuelle overgrep mot barn overfor hverandre. Norsk politi og politi i andre land har avdekket at gjerningspersoner ved hjelp av falske profiler og manipulasjon på kort tid kan etablere direkte kontakt med barn og forlede og true de til å utføre seksuelle handlinger med seg selv. Barn og unge legger også ut og deler seksualisert materiale i økende skala. En økende andel av materialet på nett er derfor produsert av barn selv⁷.

1.3 Målsetting

Formålet med dette oppdraget er å systematisk utarbeide en kunnskapsoversikt om seksuelle overgrep mot barn og unge med særlig fokus på gjerningsperson, arena og offer sett i sammenheng, ved bruk av metoder for systematiske kunnskapsoversikter.

⁵ Stoltenborgh, M. M.J. Bakermans-Kranenburg, L.R. Alink, M.H. Ijendoorn. The prevalence of child maltreatment across the globe: A review of a series of Meta-analyses, *Child Abuse Review*, 24 (1) (2015), pp. 37-50.

⁶ Internet Watch Foundation (2020): *2019 Annual Report. Zero Tolerance*. <https://www.iwf.org.uk/report/iwf-2019-annual-report-zero-tolerance>

⁷ Politiet (2019): *Seksuell utnyttelse av barn og unge over internett*. Kripes/Politiet.

2 Problemstillinger/forskningsspørsmål

Formålet med oppdraget er å systematisk utarbeide en kunnskapsoversikt om seksuelle overgrep mot barn og unge med særlig fokus på gjerningsperson, arena og offer sett i sammenheng, ved bruk av metoder for systematiske kunnskapsoversikter.

Følgende problemstillinger skal adresseres, som angitt i oppdraget:

1. Hva viser internasjonal forskning om årsaker og mekanismer som fremmer og hemmer seksuelt skadelig atferd på og utenfor internett, herunder egne overgrepserfaringer og egen impuls kontroll innenfor de rammer for uformell og formell sosial kontroll som gjelder på internett?
2. Hva viser internasjonal forskning om effekten av virkemidler for å forebygge, bekjempe og behandle seksuelle overgrep mot barn og unge, slik som virkemidler for økt oppdagelsesrisiko og straffetrussel og ulike terapeutiske og medisinske behandlingsopplegg for overgripere?

Følgende definisjoner av begrep og operasjonalisering av problemstillingen er brukt i dette prosjektet:

- Begrepet *seksuelle overgrep* inkluderer i dette prosjektet alle former for overgrep og utnyttelse, slik som for eksempel fysisk krenkelse og fysiske overgrep, nedlasting, oppbevaring og deling av bildemateriale av mindreårige med seksualisert innhold, uavhengig av om det er selvprodusert eller produsert av en overgriper. NB - listen er ikke uttømmende.
- Begrepet *barn* refererer i dette prosjektet til personer under 18 år. Artikler som benytter ulike begrep for barn og/eller unge uten å angi alder vil bli inkludert.
- Begrepet *overgriper* inkluderer personer som begår alle former for overgrep som definert over.
- Begrepet *arena* forstås i dette prosjektet som stedet der et overgrep finner sted. Det kan være ulike arenaer online, og alle tenkelige fysiske steder.
- Begrepet *offer* refererer i dette prosjektet til ethvert barn som er utsatt for noen form for seksuelt misbruk.
- Begrepene *årsaker og mekanismer* refererer til alle forhold knyttet til gjerningsperson, offer og arena som på direkte eller indirekte vis fremmer eller hemmer seksuelle overgrep mot barn.
- Vi forstår henvisningen "*på og utenfor internett*" dithen at utlysningen først og fremst ønsker at oppdragsutfører skal ha hovedfokus på internett som arena, men at det i mange tilfeller vil være hensiktsmessig å se på sammenhengene mellom internettovergrep og såkalte fysiske- eller kontakt-overgrep. Flere gjerningspersoner bedriver begge deler, enten med ulike ofre, eller med ett og samme offer, og noen overgrep starter på internett før de skjer fysisk ved at gjerningsperson og offer møtes. For å vite noe om forebygging, behandling og bekjemping og hva som hemmer og fremmer overgrep, er det i noen tilfeller nødvendig å se ulike arena i sammenheng.
- Begrepet *virkemidler* handler om bl.a. lover, regler, teknologiske løsninger, kampanjer (opplysnings-, og holdningskampanjer), behandlingsopplegg, og hjelpe- og støttetiltak for gjerningspersoner. Virkemidlene kan også være av ulik størrelses- og omfangsart – alt fra svært lokale forsøk og småskala utprøvinger, til nasjonale, regionale, internasjonale og globale virkemidler.
- Begrepet *forskning* forstår vi som publisert litteratur av et forskningsmiljø som universiteter og instituttsektoren. Vi foreslår å inkludere både litteratur som er publisert i fagfelleverderte kanaler og grålitteratur. Med fagfelleverdert litteratur mener vi forskning publisert i kanaler med rutiner for vitenskapelig fagfellevurdering. Med grålitteratur mener vi faglig litteratur produsert av et forskningsmiljø, men uten å ha vært gjenstand for ekstern fagfellevurdering, slik som rapporter, utredninger, pre-prints eller publiserte konferansebidrag. Det forutsettes at litteraturen er å finne i arkiver som lar seg høste i en litteraturinnsamlingsprosess.

- Vi vil *ekskudere* teksttyper som tradisjonelt ikke regnes som forskning, så som masteroppgaver, saksrapporter, kommentarer og lederartikler.

Avgrensning:

- Vi har avgrenset søket til internettrelaterte overgrep, men har inkludert eventuelle treff som omhandler 'offline' overgrep også fordi forskning har vist at noen personer som begår seksuelle overgrep på nett, eller som har befatning med materiale som viser seksuelle overgrep av barn, også begår fysiske overgrep av barn. Forskning har også pekt på at det for noen typer overgripere kan være snakk om en utviklingshistorikk som går fra nettovergrep til fysiske overgrep.
- Seksuelle overgrep mot barn kan ha alvorlige og sammensatte virkninger på offer på kort og lang sikt, samt på offers familie. Dette er det gjort mye forskning på, men vi vil i denne kunnskapsoppsummeringen fokusere på årsaker, mekanismer og virkemidler knyttet til overgriper.

Gjennom filtrering av søk og datauttrekk hadde vi som mål å besvare følgende forskningsspørsmål:

- 2.1 Hva kjennetegner seksuelle overgrep mot barn på og utenfor internett (men med hovedvekt på utviklingen på internett), da med særskilt fokus på gjerningsperson, arena og offer sett i sammenheng?
- 2.2 Hvilke årsaker og mekanismer fremmer og hemmer overgrep?
- 2.3 Hvilke effekter finnes av virkemidler som benyttes for å forebygge, bekjempe og behandle seksuelle overgrep mot barn?
- 2.4 Hvilke endringer i omfang og forekomst av internettrelaterte overgrep over tid i Norge og internasjonalt viser forskningen?

3 Søkestrategier, metode og utvalg

Dette kapittelet beskriver metodiske valg, inklusjons- og eksklusjonskriterier, søkebegreper og koding.

3.1 Søkestrategi

Formålet med dette oppdraget har vært å systematisk utarbeide en kunnskapsoversikt om seksuelle overgrep mot barn og unge med særlig fokus på gjerningsperson, arena og offer sett i sammenheng, ved bruk av metoder for systematiske kunnskapsoversikter.

Kunnskapsoversikten baserer seg på en systematisk litteraturgjennomgang av internasjonal fagfelleverdert forskningslitteratur om seksuelle overgrep mot barn og unge, men kan ikke benevnes 'systematic review'.

3.2 Databaser og søk

Utvalget av databaser ble definert av forskerne i prosjektet i samråd med bibliotekjeneren ved politihøgskolen. Tverrfagligheten i problemstillingen nødvendiggjorde et bredt utvalg av databaser. De valgte basene dekker politifaglig og juridisk forskning, samfunnsvitenskap og forskning innen psykisk helse. Søkeord ble valgt ut etter gjennomgang av tidligere forskning på feltet, samt diskusjon blant forskerne i prosjektet. Vi sørget for at begrepsbruken i prosjektet er i overensstemmelse med retningslinjene i ECPAT Internationals Terminology Guidelines for the Protection of Children from Sexual Exploitation and Sexual Abuse⁸. Endelig liste ble kvalitetssikret med oppdragsgiver.

I søk etter relevante studier er målet å være så grundig og uttømmende som mulig. Ved hjelp av boolske operatører bygde vi søk bestående av ord for barn, overgriper og seksuelle overgrep. Ord for arena ble utelatt fra søk fordi alle tenkelige arenaer er aktuelle. Ord ble trunkert etter regler for de ulike basene. I de medisinskfaglige basene ble mesh-termer inkludert. Fullstendig søkestrategi finnes i vedlegg 1.

Søk var begrenset til artikler publisert på engelsk eller norsk og var ikke avgrenset tidsmessig. Søk ble gjennomført 30. juni og 1. juli 2021. Resultat fra søk er presentert i tabell 1.

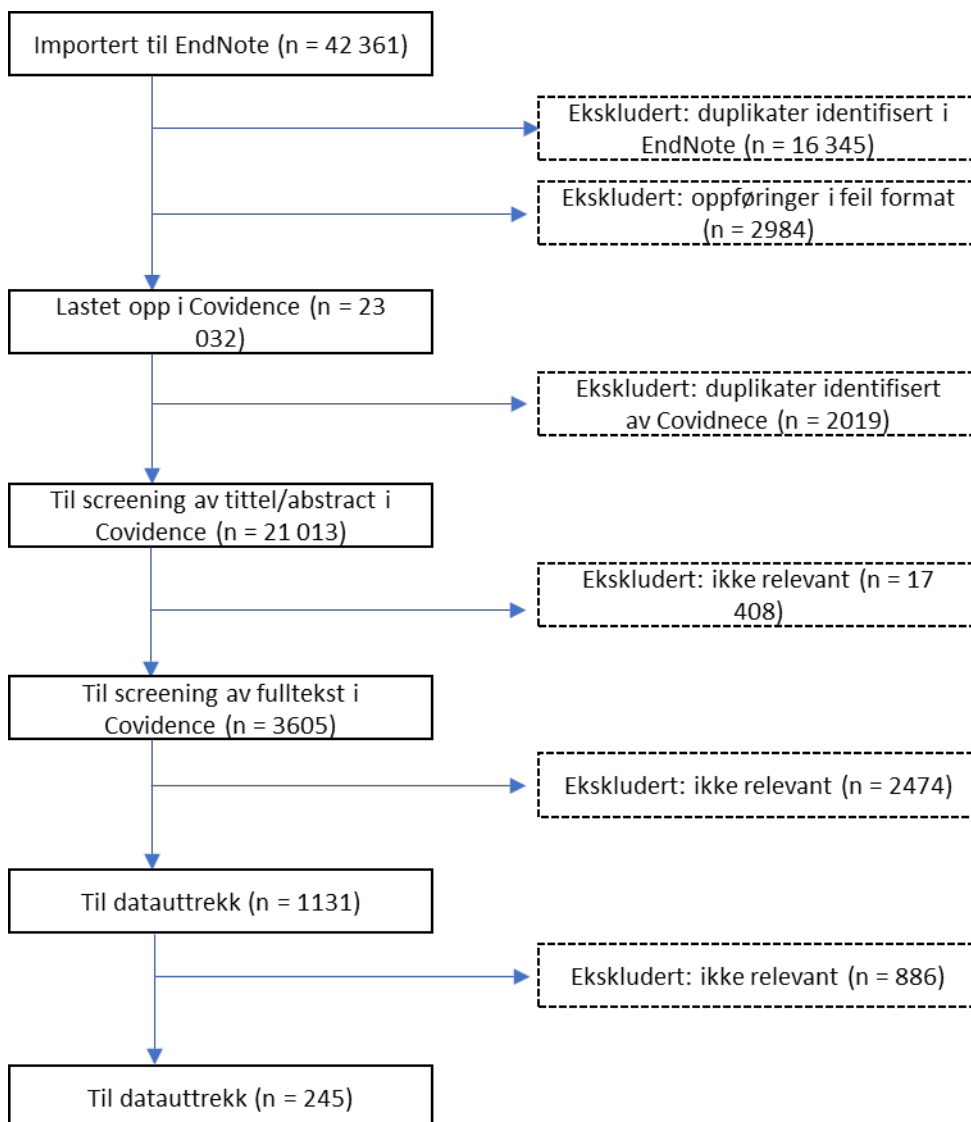
Tabell 1: oversikt over databaser og antall treff

Database	Antall treff
Web of Science – Core collection	9 693
PsychInfo	12 543
PubMed	2 233
SCOPUS	3 875
Criminal Justice Abstracts	5 277
Academic Search Premier	8 740
Til sammen	42 361

⁸ <https://resourcecentre.savethechildren.net/document/terminology-guidelines-protection-children-sexual-exploitation-and-sexual-abuse/>

3.3 Filtrering

EndNote og Covidence ble brukt for å håndtere søk og referanser. Prisma-diagrammet i figur 1 viser hele prosessen med søk og filtrering. EndNote er et referansehåndteringsverktøy⁹, mens Covidence er et digitalt verktøy for å håndtere og organisere systematiske litteraturgjennomganger¹⁰.

Figur 1: Prisma-diagram over filtrering til endelig utvalg

Duplikater ble fjernet gjennom flere runder. Først førte automatisert duplikatidentifisering i EndNote til at 10 052 duplikat ble identifisert og fjernet. Deretter ble 6293 duplikat identifisert og fjernet gjennom håndøk. Under opplasting i Covidence identifiserte Covidence ytterligere 2019 duplikat som ble automatisk ekskludert.

⁹ <https://endnote.com/>

¹⁰ <https://www.covidence.org/>

Manuell filtrering på bakgrunn av tittel og abstract ble gjennomført i Covidence av de resterende 21 013 publikasjonene. Følgende inklusjons- og eksklusjonskriterier ble benyttet:

Inklusjonskriterier:

- Omhandler person (uavhengig av alder) som begår seksuelt overgrep mot barn – Primært eller sekundært mål i studien
- Omhandler forebygging – uavhengig av om kun offer eller overgriper studeres
- Offer er barn (selv om studien også omfatter seksuelle overgrep mot voksne)
- Årsaker og mekanismer som fremmer og hemmer seksuelt skadelig atferd på og utenfor internett
- Effekten av virkemidler for å forebygge, bekjempe og behandle seksuelle overgrep mot barn
- Kvantitativ/kvalitativ metode
- Inneholder data
- Fagfellevurdert forskning
- Engelsk eller norsk språk

Eksklusjonskriterier:

- Kun handler om offer, effekter/utfall av overgrep på offer
- Offer er voksen/myndig når overgrep skjer
- Abstract sier ingenting om hvem offer er
- Review-artikler/metaanalyser
- Beskrivelser/ validering av måleverktøy/ instrument
- Book review
- Avhandlinger (PhD)
- Masteroppgaver
- Saksrapporter
- Kommentarer
- Lederartikler
- Bøker
- Alle tekster IKKE utformet av forskningsmiljø

I henhold til metodikk fra systematiske kunnskapsoversikter ble 7738 titler, tilfeldig utvalgt av Covidence, gjennomgått uavhengig av to forskere. I de tilfellene det var uenighet mellom de to forskerne, avgjorde en tredje forsker hvorvidt referansen var relevant eller ikke. Av disse 7738 titlene, ble 946 inkludert for fulltekstgjennomgang, mens 6792 ble funnet irrelevante. Så langt inn i gjennomgangen vurderte vi oss for så samstemte at vi kunne gå over til å la én forsker vurdere de resterende titlene. Til sammen seks forskere gjennomførte gjennomgangen.

Tittel- og abstractgjennomgangen, med bruk av de inklusjons- og eksklusjonskriterier listet opp over, resulterte i 3605 publikasjoner inkludert for fulltekstgjennomgang. Det ble tidlig i prosessen klart at vi satt med et stort antall treff. Gjennomgangen av tittel og abstract viste også at en stor andel var relevante for søket. I dialog med oppdragsgiver ble det på dette stadiet bestemt å ekskludere publikasjoner fra før år 2000, samt ekskludere forskning ikke ansett som relevant for norske forhold. Dette inkluderer studier med fokus på amerikansk rett, som omhandler Pletysmografi-målinger¹¹ av penis og studier av gjerningspersoner som omhandler eksponering for billedmateriale for å evaluere gjerningspersonens biologiske eller psykologiske reaksjoner på materialet. Stigmatiserende og spekulativ forskning som søker å

¹¹ Pletysmografi er en metode for måling av volumendringer i en legemsdel. Penis-pletysmografi innebærer måling av blodstrømmen til penis, vanligvis brukt som en proxy for måling av seksuell opphisselse.

viser at f.eks. venstrehendte eller lave mennesker mer trolig er overgripere, og som brukte etnisitet som forklaringsvariabel, ble også ekskludert.

I fulltekstfiltreringen ble følgende ekskluderingsårsaker lagt til de opprinnelige:

- Duplikat
- Feil tema
- Amerikansk rett (Megans Law etc)
- Mangler data
- Overgriper ikke omtalt
- Review-artikkel
- Beskrivelser / validering av måleverktøy/instrument
- Feil format (bok, kapittel, avhandling...)
- Ikke forskning
- Publisert før 2000
- Ikke engelsk/norsk
- Offer ikke barn
- Kilden (fulltekst) ikke tilgjengelig på nåværende tidspunkt

Etter fulltekstgjennomgangen satt vi igjen med 1131 publikasjoner hvor data skulle trekkes ut og sammenfattes. Dette ville vært en nær umulig oppgave innenfor de rammer gitt i dette oppdraget. I dialog med oppdragsgiver ble fokus endret fra overgrep på *alle* arenaer, med hovedvekt på det som skjer på internett, til *kun* internettrelaterte overgrep. Oppdraget ble også endret til å *ikke* inkludere studier av effekt av virkemidler som benyttes for å forebygge, bekjempe og behandle seksuelle overgrep mot barn. Bakgrunnen for disse endringene var den enorme mengden forskning som foreligger på feltet.

I klartekst betyr det en avgrensning av oppdraget slik at formål, problemstilling og forskningsspørsmål ble endret til:

Formålet med oppdraget er å systematisk utarbeide en kunnskapsoversikt om seksuelle overgrep mot barn og unge med særlig fokus på gjerningsperson, arena og offer sett i sammenheng, ved bruk av metoder for systematiske kunnskapsoversikter.

Følgende problemstillinger skal adresseres, som angitt i oppdraget:

1. Hva viser internasjonal forskning om årsaker og mekanismer som fremmer og hemmer seksuelt skadelig atferd på internett?

Gjennom filtrering av søk og datauttrekk hadde vi som mål å besvare følgende forskningsspørsmål:

- 2.1 Hva kjennetegner seksuelle overgrep mot barn på og utenfor internett (men med hovedvekt på utviklingen på internett), da med særskilt fokus på gjerningsperson, arena og offer sett i sammenheng?
- 2.2 Hvilke årsaker og mekanismer fremmer og hemmer overgrep?
- 2.4 Hvilke endringer i omfang og forekomst av internettrelaterte overgrep over tid i Norge og internasjonalt viser forskningen?

I en ekstra runde med filtrering av gjenværende titler/abstract ble alle publikasjoner som *ikke* omhandler nettrelaterte overgrep, og som omhandler effekt av virkemidler som benyttes for å forebygge, bekjempe og behandle seksuelle overgrep mot barn, ekskludert. Dette resulterte i et endelig utvalg på 245 publikasjoner for datauttrekk og analyse. Under analysene ble ytterligere 12 publikasjoner ekskludert, og de resultatene vi presenterer i denne rapporten er dermed basert på 233 publikasjoner.

Søk i Oria, med tilsvarende avgreninger, etter norske publikasjoner resulterte i to artikler som kunne inkluderes. Begge omhandlet lovverk.

3.4 Koding og analyse

Årsaker og mekanismer som fremmer og hemmer seksuelt skadelig atferd på internett, samt egenskaper og kjennetegn ved overgriper og offer, ble identifisert gjennom en åpen tematisk koding av mekanismer for seksuelle overgrep på nett. Vi startet med en tom kodeliste og la til nye koder etter hvert som de dukket opp under gjennomgang av alle inkluderte abstract. Med denne metoden beholdt vi en systematisk og empirinær analyse av materiale. Kodelisten ble utarbeidet gjennom arbeidsmøter der en rekke publikasjoner ble gjennomgått i fellesskap. Deretter ble resterende abstract kodet i tråd med den utarbeidede kodelisten. I nærlesingen av abstract (utført av fire av forskerne) ble enkelte abstract omkodet. To-tre nye koder ble også lagt til.

Overordnet sett ble resultatene gjengitt i abstractene sortert i fire kategorier: Mekanismer først og fremst knyttet til overgriper, mekanismer først og fremst knyttet til offer, mekanismer først og fremst knyttet til teknologien/internett og mekanismer knyttet til lovverk og lovreguleringer. Denne sorteringen finnes igjen i kapitlene 5, 6, 7 og 9.

Kategorien mekanismer knyttet til teknologi er tråd med 'affordance'-teori (Gibson, 2014) og viser til internetts beskaffenhet eller funksjoner og bruk som innebærer både noen muligheter og noen risikoer og påvirker atferd og måter å tenke på. I tillegg fant vi det nødvendig å analysere abstract som omhandlet jus, rettspraksis, lovverk og etterforskning separat siden mange av disse studiene avvek i form og forskningsdesign og ikke alltid omhandlet analyse av faktorer knyttet til offer og/eller overgriper. Denne litteraturen omfattet tema vi anså for i seg selv å representere hemmende og fremmende 'mekanismer' i tilknytning til seksuelle nettovergrep mot mindreårige.

Kodelisten besto av til sammen 26 koder, og ut ifra disse genererte vi tema og deltema. Kategorien som dekker mekanismer først og fremst knyttet til overgriper, er gruppert i fem tema (kapitlene 5.1–5.5) hvorav de første tre har fire-seks deltema hver. Kategorien som dekker mekanismer hovedsakelig knyttet til offeret, er gruppert i fire tema (6.1–6.4). Kategorien som dekker lovverk, etterforskning og straff ble gruppert i fire tema (9.1–9.4) mens kategorien teknologiens rolle ikke har noen ytterligere tema og presenteres samlet i kapittel 7. I tillegg ble koden 'bevisstgjøring' vurdert som ikke tilhørende noen av de opprinnelige kategoriene, ettersom den har et mer overordnet samfunnsperspektiv; denne presenteres i et eget kapittel (kapittel 8).

3.5 Begrep og avklaringer

Vi vil her klargjøre vår bruk av enkelte begrep i denne rapporten.

I denne rapporten brukes ordene '*gjerningsperson*', '*lovbryter*' og '*overgriper*' synonymt.

Årsak er sentralt i problemstilling og forskningsspørsmål i dette prosjektet. Bruken av ordet '*årsak*' indikerer ofte kausalitet. Gjerne med den forståelse at et bestemt fenomen (B) alltid har samme årsak (A), og at en bestemt årsak (A) alltid har samme virkning (B). Årsak blir ikke benyttet så strengt i dette prosjektet. I dette prosjektet og denne rapporten er årsak brukt om karakteristika, egenskaper, trekk og kjennetegn som i noen tilfeller er medvirkende til at seksuelt skadelig atferd finner sted, eller motsatt ikke finner sted. Selv om det i noen grad er enighet i litteraturen om hvilke karakteristika som hemmer og fremmer seksuelt skadelig atferd, kan strengt tatt samme karakteristikk fremkomme som både hemmende og fremmende.

Forskningslitteraturen som er sammenfattet i denne rapporten er engelskspråklig, med unntak av to artikler på norsk. Det har vært en utfordring å finne gode norske ord for enkelte engelske termer, derfor er

en del engelske termer brukt. 'Barneporno' er et omdiskutert begrep. 'Child pornography' er et begrep brukt av det amerikanske justisdepartementet¹², og dermed naturlig nok også i forvaltningen ellers samt i forskningslitteraturen. En stor andel av forskningen oppsummert her er amerikansk. Vi har etter beste evne skrevet om teksten for å hensynte det norske begrepsapparatet, forhåpentligvis uten å endre betydningen av den omtalte forskningen. En grunn til å styre klar av dette begrepet, er at porno i seg selv ikke er ulovlig eller nødvendigvis skadelig. Ved å bruke begrepet 'barneporno', kan det hevdes at ulovligheten tildekkes, eller får noe kriminelt til å framstå mildere.

I litteraturen som her gjennomgås, benyttes ulike termer som beskriver at en mistenkt/dømt overgriper både har begått seksuelle overgrep digitalt (ved å produsere, se på, dele eller selge seksuelt overgrepsmateriale av barn) og analogt (ved å begå fysiske overgrep som voldtekt). En term som brukes til å beskrive dette, selv om det ikke nødvendigvis defineres hver gang den er brukt, er '*dobbeltovergriper*'.

I de følgende kapitlene presenteres funn knyttet til kjennetegn ved seksuelle overgrep mot barn på internett, med særlig fokus på gjerningsperson, arena og offer, ulike årsaker og mekanismer som fremmer og hemmer overgrep, samt funn om omfang og forekomst av overgrep. En stor andel av de inkluderte er omtalt i rapporten, men ikke alle. Alle inkluderte publikasjoner er presentert i vedlegg 2.

¹² <https://www.justice.gov/criminal-ceos/child-pornography>

4 Omfang og forekomst av overgrep

Filtreringen i denne litteraturgjennomgangen er ikke designet spesifikt for å kartlegge omfang og forekomst av internettrelaterte seksuelle overgrep, eller endring over tid av dette. For å fullt ut kunne besvare dette, burde vi ha tilgang til store, befolkningsbaserte spørreundersøkelser hvor nettopp opplevd seksuelt misbruk er fokus. De studiene som er inkludert i dette utvalget beskriver i stor grad situasjoner hvor overgrep har funnet sted, og representerer ikke normalbefolkningen. Vi har likevel tatt ut informasjon om forekomst av ulike typer overgrep hvor det er nevnt i utvalget. For å kunne besvare forskningsspørsmål 2.4 har vi også innhentet informasjon fra et noe bredere utvalg artikler enn de som til slutt ble inkludert for de øvrige analysene.

I en spørreundersøkelse blant sveitsiske ungdommer (n=6787) fremkom det at 35,1 % jenter og 14,9 % gutter hadde opplevd seksuelt overgrep uten fysisk kontakt minst en gang (Mohler-Kuo et al., 2014). Mest vanlig var seksuell trakassering på internett.

En portugisisk tverrsnittstudie blant unge i alderen 12-20 fra 2021 (Barroso et al.) finner en prevalens av uvelkommen sexting (avsender) på 4,8 %, og at 4,3 % har opplevd å bli utsatt for uønsket sexting (mottaker). Uvelkommen sexting er mer vanlig blant gutter. Blant 2731 12–15 åringer hadde 15,6 % av jenter og 9,3 % av gutter opplevd nettbasert seksuell tilnærming (de Santisteban og Gamez-Guadix, 2018).

Seksuelt aktive jenter i alderen 15–19 år ble rekruttert fra en klinikk i et lavinntektsområde i sørlige California. Flertallet (68 %) hadde opplevd minst én form for nettbasert seksuell trakassering (Reed et al., 2019). I nær en tredjedel av tilfellene var overgriper en person jenta var i et forhold med.

I en anonym survey blant 175 studenter ble studentene spurt om sitt forhold til sexting som mindreårige (Strohmaier et al., 2014). Mer enn halvparten hadde sendt 'sexts' (seksuelt eksplisitte tekst- eller bildemeldinger), men kun 28 % hadde sendt bildemateriale. Bergmann og Baier (2018) rapporterer at 0,4 % av 9512 niendeklassinger utførte online seksuell mobbing, med en overvekt av gutter.

Et representativt utvalg av 1978 unge svenske menn (17–20 år) besvarte en anonym undersøkelse (Seto et al., 2015). Til sammen 4,2 % rapporterte å ha sett på overgrepsmateriale av barn minst en gang.

En gjennomgang av et større overgrepsmateriale (n=61 244) viste at jo yngre barna var, desto mer alvorlig var overgrepene og at dette var en økende trend over tid i materialet (Fortin og Proulx, 2019). McManus og Almond (2014) fant signifikant økning i overgrepsmateriale fra 2005/2006 til 2012/2013.

Bissias et al., (2016) presenterer en detaljert gjennomgang av ulovlig handel med overgrepsmateriale av barn. De estimerer at omtrent 3 av 10 000 internettbrukere på verdensbasis deler overgrepsmateriale av barn i løpet av enhver måned. Raten varierer mellom land. Over studieperioden, 2011–2014, fant de en nedgang måned for måned i trafikk på nettsteder med overgrepsmateriale av barn.

En amerikansk studie beskriver trender i saker om besittelse av barneovergrepsmateriale basert på saker som endte i arrest fra 2000 og 2006 (Wolak et al., 2011). I et utvalg på over 2500 rettsinstanser var det i 2006 anslagsvis 3672 arrestasjoner for besittelse, sammenlignet med 1713 arrestasjoner i 2000. Mange karakteristikk på overgripere holdt seg uendret. De fleste var hvite, ikke-latinamerikanske og det var et stort sosioøkonomisk mangfold. Et fåtall var kjente seksualforbrytere fra før. De fleste var i besittelse av overgrepsmateriale som viste barn yngre enn 13 år og alvorlige overgrep. I 2006 brukte en større andel av forbryterne 18-25 år 'peer-to-peer' (p2p) nettverk, hadde bildemateriale av barn under 3 år og hadde videomateriale. Brukere av p2p hadde mer ekstremt bildemateriale (f.eks. yngre ofre, seksuell vold) og et større omfang av materiale enn de som ikke brukte p2p nettverk.

5 Årsaker og mekanismer hos overgriper

Litteraturen som omhandler årsaker og mekanismer hos overgriper, utgjorde majoriteten av den samlede forskningen. Mange av abstractene belyser to eller flere tema som inkluderer årsaker og mekanismer hos overgriper, og mange abstract fikk derfor flere koder og er referert til flere ganger i rapporten. Som nevnt i metodekapitlet (3.3), ble det i dialog med oppdragsgiver bestemt å ekskludere publikasjoner fra før år 2000, samt å ekskludere forskning som ikke er ansett som relevant for norske forhold. Dette inkluderer studier med fokus på amerikansk rett, studier som omhandler pletysmografi-målinger av penis, og studier av gjerningspersoner som omhandler eksponering for bildemateriale for å evaluere gjerningspersonens biologiske eller psykologiske reaksjoner på materialet. Stigmatiserende og spekulativ forskning som søker å vise at eksempelvis venstrehendte eller lave mennesker mer trolig er overgripere, ble også ekskludert.

I delkapittel 5.1 gjennomgår vi først demografiske og sosioøkonomiske faktorer som kjennetegner nettovergriperne, inkludert et overordnet inntrykk av overgriperes kjønn og alder. Videre adresserer vi opplysninger om overgriperes etnisitet eller opprinnelse (inkluderte abstract; n=4), en beskrivelse av overgriperes familieforhold og sivile status (n=7), og til slutt en oversikt over sosioøkonomisk status og utdanning (n=16).

I delkapittel 5.2 belyses ulike atferdsmekanismer tilknyttet nettovergripere. På dette forskningsfeltet utgjør overgriperes kriminelle historie og atferd en stor andel av litteraturen (n=24). Blant de inkluderte abstractene, ser det ut til at hovedfokuset har vært på å identifisere tidligere begåtte lovbrudd relatert til seksuelle overgrep på og utenfor internett, men også vurdering av risiko for gjentakelse av seksuelle overgrep i fremtiden. Videre adresseres alkohol- og narkotikabruk, til tross for at dette ikke er en særlig fremtredende mekanisme eller risikofaktor i vårt utvalg (n=5). Nettovergriperes atferd på internett beskrives derimot i flere studier (n=30). Dette inkluderer studier som har undersøkt overgriperes språkbruk på internett. Videre presenterer vi hvordan det å bruke/se på overgrepsmateriale i seg selv er en identifisert risikofaktor eller prediktor for å bruke/se på overgrepsmateriale av barn (n=3), før delkapitlet avsluttes med en oversikt over litteraturen som belyser sammenhenger mellom fysiske overgrep og nettovergrep (n=14).

I delkapittel 5.3 presenteres ulike mekanismer knyttet til overgriperes helse, kognitive funksjon, personlighetstrekk og seksuelle avvikende interesser. En gjennomgang av studier som belyser karakteristika som omhandler overgriperes fysiske (n=1) og mentale uhelse (n=12) presenteres, før vi videre belyser forekomsten og betydningen av det som omtales som kognitiv forvrenging (n=11). Ulike personlighetstrekk som kan karakterisere nettovergripere er også omtalt i en stor andel av forskningen (n=19), og i enkelte studier er tilknytning og intimitet relatert til mellommenneskelige relasjoner poengtert med mål om å få innsikt i hvorfor individer skaffer tilgang til overgrepsmateriale av barn på internett (n=5). Videre presenteres nettovergripernes seksuelle preferanser eller seksuelt avvikende interesser som fremkommer som en av de risikofaktorene for seksuelle overgrep på og utenfor internett som er studert oftest i dette utvalget (n=17). Følgelig presenteres også de studiene som omhandler incest i relasjon til nettovergrep (n=4).

Forekomsten av hvorvidt overgriper selv har vært offer for misbruk er rapportert i flere abstract (n=12). Videre presenterer vi publikasjonene som omhandler overgripernettverk eller relasjoner mellom overgripere. Disse studiene beskriver ulike former for nettverk, påvirkning fra venners atferd og gruppetilhørighet som fenomen (n=6).

En overordnet oppsummering av funnene basert på de inkluderte studiene som er omtalt i denne rapporten presenteres til slutt i delkapittel 5.6.

5.1 Demografiske og sosioøkonomiske variabler

5.1.1 Kjønn og alder

Analyser av de inkluderte abstractene i denne studien gir et overordnet inntrykk av at de fleste nettovergripere er menn. De aller fleste studiene inkluderer kun mannlige overgripere, noen få studier oppgir at de har inkludert både kvinnelige og mannlige overgripere, som (Muncaster og Ohlsson, 2020) og (Bergen et al., 2015). Likevel har vi inkludert ytterst få studier med kun kvinnelige informanter – én studie av kvinner dømt for seksuelle overgrep mot barn (Bickart et al., 2019), og tre studier av kvinner som har vist seksuell interesse for barn (Seigfried-Spellar og Rogers, 2010, Lambert og O'Halloran, 2008). Om dette gjenspeiler et reelt bilde av kjønnsfordeling blant overgripere, er vanskelig å si med sikkerhet.

Når det gjelder overgripers alder, er det vanskelig å si noe sikkert fordi dette avhenger ofte av forskningsspørsmålene i de spesifikke studiene. Eksempelvis inkluderte Ghossoub og kollegaer (2021) kun eldre (65 år+) seksualforbrytere, hvor resultatene viste at median alder for lovbrudd var 68,6 år. Forskningsspørsmålet i denne studien var også relatert til å utforske karakteristika blant nettopp eldre førstegangsforbrytere (som utførte overgrep for første gang etter passerte 65 år) (Ghossoub og Khoury, 2021). I motsatt fall undersøkte Leukfeldt og kollegaer (2013) rettssystemets kamp for å behandle problemer tilknyttet unge lovbrøyttere, og rapporterte dermed, naturlig nok, resultater fra et ungt utvalg av nettovergripere (N=159), der én fjerdedel var under 24 år, hvorav 35 % var yngre enn 18 år (Leukfeldt et al., 2013). Videre viste en epidemiologisk undersøkelse av et nasjonalt representativt utvalg blant elever i niende klasse i Sveits (N=6787) at mer enn halvparten av kvinnelige ofre og mer enn 70 % av mannlige ofre rapporterte å ha blitt misbrukt av unge gjerningsmenn (Mohler-Kuo et al., 2014). Også analysene av et datamateriale som inkluderte profilen til 222 nettovergripere, viste at sammenlignet med andre seksualforbrytere, var nettovergriperne betydelig yngre i gjennomsnitt (Reijnen et al., 2009). Overordnet gir de inkluderte studiene inntrykk av at mye av forskningen på feltet er gjennomført på unge voksne og ungdom. Hvorvidt yngre gjerningsmenn er representativt for overgripere som begår seksuelle overgrep på internett, er vanskelig å fastholde basert på dette grunnlaget.

5.1.2 Etnisitet

Resultater som omhandler overgripers **etnisitet** eller opprinnelse, er sjeldent rapportert blant studiene som er inkludert i denne oversikten. Dette skyldes trolig inklusjonskriteriene. Vi kan derfor ikke fastslå om det er etniske grupper eller grupper av ulik opprinnelse som er over- eller underrepresentert blant overgripere på nett. Tematikken nevnes likevel i et fåtall av abstractene, men uten at det omtales som hovedfunn; eksempelvis viste funnene i en studie hvor kvinnelige brukere av overgrepsmateriale av barn (n=10) ble sammenlignet med kvinner som ikke brukte overgrepsmateriale av barn (n=152), at førstnevnte gruppe besto av '**ikke-hvit rase**' (Seigfried-Spellar og Rogers, 2010). I motsetning til dette ble det i en amerikansk, registerbasert studie blant eldre (65+) seksualforbrytere (N=194) rapportert at flertallet var **hvite menn** (Ghossoub og Khoury, 2021). En innholdsanalyse av overgrepsmateriale viste også at overgripere oftest var **hvite menn** (Tejeiro et al., 2020). I en annen studie, basert på data fra 561 fengslede ungdommer dømt for ulovlig seksuell atferd, deriblant distribusjon av overgrepsmateriale av barn, ble det identifisert etniske gruppeforskjeller i form av at en større andel av europeisk-amerikanske overgripere hadde hatt intrafamiliære seksuelle opplevelser, men at de hadde langt mindre sannsynlighet for å ha hatt vaginalt samleie, sammenlignet med de afroamerikanske ungdommene i utvalget (Fix et al., 2019).

5.1.3 Familieforhold og sivilstatus

I flere studier nevnes karakteristika som identifiserer overgripers familieforhold og sivile status. Resultatene fra de inkluderte studiene indikerer at en stor andel av nettovergripere er ugifte eller enslige og uten barn; i en tidlig studie (2009) blant et utvalg lovbrøyttere tatt for bruk av overgrepsmateriale (n=222)

ble det rapportert at majoriteten var single som i de fleste tilfellene bodde alene. Sammenlignet med andre seksualforbrytere (n=112), så det ut til at nettovergriperne i denne studien som oftest ikke hadde egne barn (Reijnen et al., 2009). En viktig konfunderende faktor i dette tilfellet var at samme studie også rapporterte at lovbrøyttere tatt for bruk av overgrepsmateriale var betydelig yngre enn andre seksualforbrytere. En annen, men mindre studie, hvor profilen til 33 sveitsiske lovbrøyttere tatt for bruk av overgrepsmateriale ble analysert, viste at bare ti var gift, elleve hadde aldri hatt et intimt forhold til en kvinne, og tretten hadde barn (Frei et al., 2005). Burgess og kollegaer viste derimot at over halvparten av mennene på tidspunktet for arrestasjon for seksuelle internettforbrytelser (N=101), var (eller hadde vært) i et forhold og hadde barn (Burgess et al., 2012). Videre ble det i en studie fra Seto og kollegaer rapportert at 54 % av et utvalg på 286 menn som var dømt for brudd på bestemmelser om overgrepsmateriale, aldri hadde vært gift (Seto og Eke, 2017). I tråd med disse funnene viste en studie fra New Zealand, basert på data fra rapporter tilhørende 46 lovbrøyttere tatt for bruk av overgrepsmateriale som var under behandling, at de fleste var enslige, separerte eller skilte, og hadde én til fem venner. Forfatterne antydte at dette indikerte sosiale funksjonsvansker, inkludert utfordringer tilknyttet intimitet (Price et al., 2015).

5.1.4 Sosioøkonomisk status og utdanning

Funn angående hvorvidt sosiodemografiske variabler som utdanningsnivå og jobbsituasjon er mekanismer eller risikofaktorer for overgrep på nett, varierer fra studie til studie. Seto og kollegaer viste at sammenlignet med seksualforbrytere dømt for fysiske overgrep mot barn, var overgripere som hovedsakelig opererer på internett har **høyere utdanning** (Seto et al., 2012). Samme trend ble vist i tre andre studier som sammenlignet seksualforbrytere på internett med fysisk kontaktsøkende seksualforbrytere, hvor det ble rapportert om høyere akademiske og yrkesmessige prestasjoner (Jung et al., 2013), samt høyere utdanningsnivå og høyere grad av sysselsetting blant nettovergripere (Faust et al., 2015, Bates og Metcalf, 2007). I tråd med disse resultatene viste en analyse av profilen til 33 sveitsiske menn, som var arrestert for bruk av overgrepsmateriale av barn, at de fleste hadde yrkestitler som indikerte at de befant seg relativt høyt opp i yrkeshierarkiet (Frei et al., 2005). Videre avdekket en kvantitativ innholdsanalyse, basert på data fra England, Australia og USA blant et utvalg innflytelsesrike menn som hadde begått seksuelle overgrep mot barn (*powerful perpetrators*), en rekke kritiske forskjeller mellom disse og andre seksualforbrytere mot barn beskrevet i tidligere litteratur. Detaljer omkring dette var ikke gjengitt i abstractet (Erooga et al., 2019).

I en annen studie ble det derimot rapportert at majoriteten av nettovergripere i utvalget (n=46) var arbeidsledige (Price et al., 2015). En amerikansk analyse av rettsdokumenter fra 24 saker vedrørende seksuelle lovbrudd viste et mangfold blant overgriperne i grad av utdanning og type yrke (Tsagaris et al., 2017). En annen studie viste at omtrent halvparten av nettovergripere (N=101) på tidspunktet for arrestasjon var ansatt og hadde utdanning (Burgess et al., 2012). Videre ble det i en analyse av journaler og andre dokumenter blant 98 forbrytere i Miami i USA funnet at lovbrøyttere som lastet ned overgrepsmateriale av barn, ofte var yrkesaktive, i kontrast til lovbrøyttere som i større grad engasjerte seg i å reise eller lokke ofrene til seg, som oftere var arbeidsledige (Carpinteri et al., 2018). Den samme studien viste også at blant lovbrøyttere som kjøpte sex eller produserte overgrepsmateriale av barn, var arbeidsledighet den eneste statistisk signifikante prediktoren for å engasjere seg i barnesexhandling som enten sexkjøper eller produsent (Carpinteri et al., 2018).

I enkelte studier er det rapportert om overgripers yrke involverte **arbeid med barn** (Bailey et al., 2016b, Kocturk, 2020, Seto og Eke, 2017). I en internettbasert spørreundersøkelse blant menn som oppgav at de var seksuelt tiltrukket av barn (N=1102), viste resultatene at menn som gjentatte ganger hadde vært ansatt i jobber som involverte barn, også hadde særlig stor sannsynlighet for å forgripe seg på barn (Bailey et al., 2016b). Dette bekreftet også Geradt og kollegaer (2018) hvor et utvalg selvklassifiserte pedofile menn (N=104) i en anonym internettbasert undersøkelse innrømmet at dersom de hadde fysisk kontakt med barn, opplevde de større risiko for å begå fysiske overgrep sammenlignet med pedofile menn uten fysisk

kontakt med barn (Geradt et al., 2018). Videre ble det i en annen studie identifisert at 7 % blant et utvalg menn som var dømt for brudd på bestemmelser om overgrepsmateriale (N=286) hadde meldt seg frivillig til en rolle med god tilgang til barn (Seto og Eke, 2017). En retrospektiv analyse av nyhets saker publisert på nett i tidsrommet 2014 til 2018, viste at hele 60,7 % av gjerningsmennene var lærere, 14,7 % var rektorer eller viserektorer, 9,2 % hadde andre ansettelser i skolevesenet, og 3,1 % var definert som 'utenforstående' (for eksempel skolebussjåfører) (Koçturk, 2020).

5.2 Atferdsmekanismer

5.2.1 Kriminell historie og risiko for nye lovbrudd

Overgriperes kriminelle historie og atferd er beskrevet som mekanisme eller risikofaktorer i en stor andel av de inkluderte abstractene i denne kunnskapsoversikten (N=24). Blant de inkluderte abstractene ser det ut til at fokuset hovedsakelig har vært på å identifisere tidligere begåtte lovbrudd relatert til seksuelle overgrep på og utenfor internett, men også vurdering av risiko for gjentakelse av seksuelle overgrep i fremtiden.

I all hovedsak peker resultatene i retning av at nettovergripere på generell basis har begått **færre lovbrudd** sammenlignet med andre typer seksualforbrytere. Vi har funnet mange eksempler på dette fra små og store studier utført i flere deler av hovedsakelig den vestlige verden. I en nokså liten studie fra Sveits ble profilen til 33 menn fra kantonen Luzern, som var arrestert for bruk av overgrepsmateriale av barn, analysert, og resultatene viste at kun én av dem hadde et relevant kriminelt rulleblad (Frei et al., 2005). En annen større sveitsisk studie som ble startet tilbake i 2002, og som var basert på en analyse av strafferegistre tilhørende 231 menn siktet for bruk av overgrepsmateriale av barn, viste at bare 4,8 % (n=11) av studieutvalget hadde en tidligere dom for seksuelle og/eller voldelige lovbrudd, 1 % (n=2) for et tidligere fysisk lovbrudd mot barn, 3,3 % (n=8) for et ikke-fysisk lovbrudd, og én for ikke-seksuell voldsforbrytelse (Endrass et al., 2009). En eksplorativ studie som ble gjennomført noen år senere (2011) i Colorado i USA, viste hvordan et utvalg nettovergripere (N=51) som var dømt for nettinitierte seksuelle lovbrudd der de forsøkte å lokke ungdommer inn i et seksuelt forhold via chatterom på internett, antydte at disse lovbyterne tilhørte en egen gruppe lovbytere preget av mindre alvorlige kriminelle faktorer sammenlignet med andre seksualforbrytere (Briggs et al., 2011). Det samme fremkom i en pilotstudie blant 101 mannlige nettovergripere hvor over halvparten på tidspunktet for arrestasjon ikke tidligere hadde begått straffbare handlinger (Burgess et al., 2012). Også en gjennomgang av saksdokumenter blant 98 lovbytere i Miami, USA, viste at lovbytere i besittelse av overgrepsmateriale av barn, ikke var registrert med tidligere arrestasjoner (Carpinteri et al., 2018). En annen studie som inkluderte personer i Australia som betalte for direktestrømmet seksuelle overgrep mot barn fra Filippinene, hadde heller ingen tidligere kriminell historikk, og bare 10 % av disse hadde et seksuallovbrudd registrert på rullebladet sitt (Brown et al., 2020). Videre viste en amerikansk analyse av 251 oppklarte FBI-saker, som inkluderte mannlige nettovergripere i ulik alder, yrke og sivilstatus, at de fleste ikke hadde kriminell historie (Shelton et al., 2016).

Enkelte studier har undersøkt forskjellen mellom nettovergripere og overgripere som begår fysiske seksuelle overgrep. En evaluering av demografiske karakteristika blant 230 personer som enten var dømt for besittelse av seksualiserte bilder av barn (n=74), for fysiske overgrep mot barn (n=118) eller begge deler (n=38), viste en lavere sannsynlighet for tidligere lovbrudd blant nettovergriperne (Aslan og Edelman, 2014). Det samme kom frem i en annen studie som sammenlignet nettovergripere og fysiske overgripere, hvor nettovergripere viste en lavere frekvens av tidligere kriminelle lovbrudd (Faust et al., 2015). I en spansk studie (N=347) viste resultatene betydelige forskjeller mellom nettovergripere og dobbeltvergripere, hvor nettovergripere hadde færre tidligere domfellelser og sjeldnere begikk overgrep flere ganger. Dobbeltvergripere hadde derimot oftere tidligere overgrepdommer, hadde høyere risiko for å begå overgrep igjen, og over halvparten hadde produsert overgrepsmateriale av barn. I tillegg var

flere av disse overgriperne diagnostisert med pedofili eller hebefili¹³ (Soldino et al., 2019). Det samme fremkom i studien til McManus og kollegaer (2015), med data fra et utvalg britiske lovbrøyttere (N=244) dømt for nettovergrep, hvorav 120 var dobbeltovergripere. Denne gruppen skilte seg fra andre nettovergripere ved påvist tidligere kriminell historikk (McManus et al., 2015).

Bare én studie viser resultater som nyanserer bildet av kriminell historie blant nettovergripere; Seto og kollegaer publiserte en studie i 2005 hvor en analyse av lovbrøyttere tatt for bruk av overgrepsmateriale (N=201) viste at 56 % av utvalget hadde tidligere kriminell historie, 24 % hadde begått tidligere seksuelle overgrep, og 15 % hadde tidligere begått nettovergrep. En tredjedel ble samtidig siktet for andre forbrytelser på det tidspunktet de ble siktet for lovbrudd knyttet til bruk av overgrepsmateriale (Seto og Eke, 2005).

Til tross for at nettovergripere på generell basis ser ut til å ha begått færre lovbrudd sammenlignet med andre typer seksualforbryttere, viser enkelte studier et mer differensiert bilde av denne gruppens kriminelle historie ved å analysere de **ulike typer av nettovergrep** som begås. I en studie av et utvalg ungdommer dømt for besittelse av overgrepsmateriale av barn (n=54), ble deres kriminelle historie blant annet sammenlignet med ungdommer i besittelse av annen ulovlig pornografi (n=42). Resultatene viste at ungdommer i besittelse av overgrepsmateriale av barn hadde **hyppigere og lengre perioder hvor de hadde begått ulovlige handlinger** versus ungdommer i besittelse av annen ulovlig pornografi (Aebi et al., 2014). I en annen studie, hvor data var hentet fra den amerikanske studien *National Juvenile Online Victimization Study*, viste resultatene at lovbrøyttere som var arrestert for produksjon og/eller distribusjon av overgrepsmateriale av barn, hadde større sannsynlighet for tidligere voldsdommer sammenlignet med de som var arrestert for besittelse av overgrepsmateriale av barn (Clevenger et al., 2016). En lignende studie, med datamateriale fra samme nasjonale registerdatabase, ble nettovergripere som solgte overgrepsmateriale av barn sammenlignet med de som kjøpte overgrepsmateriale av barn. Førstnevnte gruppe viste seg å ha større sannsynlighet for tidligere arrestasjoner som inkluderte seksuelle og ikke-seksuelle lovbrudd, historie med vold, tidligere produsert overgrepsmateriale av barn, vært involvert med andre lovbrøyttere, og i større grad involvert kvinnelige lovbrøyttere (Mitchell et al., 2011). Videre viste en britisk prospektiv oppfølgingsstudie, som fulgte en gruppe personer dømt for lovbrudd relatert til overgrepsmateriale av barn (n=584, 84,6 %) og en gruppe 'dobbeltovergripere' (n=106, 15,4 %) i gjennomsnittlig 13 år, at hyppigheten av lovbrudd var signifikant forskjellig mellom de to gruppene. Dobbeltovergripere hadde dobbelt så stor sannsynlighet for å begå en ny straffbar handling, og tre ganger større sannsynlighet for å begå en ny seksuell straffbar handling. Faktisk ble bare 2,7 % av gruppen som var dømt for overgrepsmateriale av barn, dømt for å ha begått et nytt fysisk overgrep (Elliott et al., 2019).

Flere prospektive oppfølgingsstudier er også inkludert blant abstractene i denne oversikten, og disse kan gi viktig kunnskap om risiko for gjentakelse av seksuelle overgrep i fremtiden blant nettovergripere. Eksempelvis undersøkte Seto og kollegaer (2005) sannsynligheten for at en gruppe lovbrøyttere tatt for bruk av overgrepsmateriale (N=201) begikk fysiske seksuelle overgrep basert på en analyse av politiets databaser. I løpet av de påfølgende 2,5 årene etter pågrepelse viste resultatene at 17 % av utvalget foregrep seg igjen på en eller annen måte, og 4 % begikk fysiske overgrep. Lovbrøyttere tatt for bruk av overgrepsmateriale med tidligere kriminell historie, særlig de som tidligere hadde begått et fysisk overgrep, hadde betydelig større sannsynlighet for å begå nye lovbrudd, både generelle og seksuelle lovbrudd (Seto og Eke, 2005). En sveitsisk studie viste noe lavere grad av residiv; i denne studien ble også et utvalg nettovergripere (N=231) fulgt over en 6-års periode, og resultatene viste at bare 3 % (n=7) av studieutvalget begikk et nytt voldsrelatert og/eller seksuelt overgrep, 3,9 % (n=9) et ikke-seksuelt overgrep, og 0,8 % (n=2) en fysisk sexforbrytelse (Endrass et al., 2009). I en annen studie (2011) ble en gruppe mannlige lovbrøyttere tatt for bruk av overgrepsmateriale (n=201), i tillegg til en gruppe dømt for

¹³ Begrepet hebefili betegner en voksen persons seksuelle preferanse og tiltrekning til mindreårige barn i de første årene av puberteten (vanligvis fra 10 til 14-årsalderen).

andre lovbrudd (n=340), fulgt i gjennomsnittlig 4,1 år. En analyse av kriminalregistre blant det totale utvalget (N=541) i studien, viste resultatene 32 % residivrate, hvorav 4 % av lovbrøyterne ble siktet for nye fysiske overgrep, ytterligere 2 % ble siktet for historiske fysiske overgrep (dvs. tidligere uoppdagede lovbrudd) og 7 % for et nytt lovbrudd relatert til overgrepsmateriale av barn (Eke et al., 2011). Videre indikerte en finsk prospektiv oppfølgingsstudie, som inkluderte 361 seksualforbrytere fulgt over en periode på syv år etter dom, at selv om gjentakelse av andre typer lovbrudd var vanlig (34 %), hadde lovbrøyterne svært lave residivrater for seksuell kriminalitet (1 %). Hva angikk mer vedvarende kriminelle løp, hadde mindre enn én fjerdedel av lovbrøyterne både kriminell fortid og minst ett påfølgende lovbrudd i oppfølgingsperioden. Videre viste det seg også at lovbrøytere med seksuelle nettovergrep mot barn gjentok seg sjeldnere enn andre (Laajasalo et al., 2020). Samme trend gjenspeiles i et utvalg på 73 nettovergripere, hvor ingen ble dømt for ny seksuell kriminalitet i oppfølgingsperioden på 1,5 til 4 år etter å ha blitt dømt for besittelse av overgrepsmateriale av barn (Osborn et al., 2010).

Noen studier har også analysert hvilke risikofaktorer som spesifikt kan predikere kriminell atferd blant nettovergripere. Eksempelvis viste en anonym internettbasert undersøkelse blant et utvalg selvklassifiserte pedofile menn (N=104), at de som rapporterte fysisk kontakt med barn opplevde en høyere risiko for å begå fysiske overgrep mot barn sammenlignet med pedofile menn uten fysisk kontakt (Geradt et al., 2018). Forfatterne konkluderte dermed med at personer med pedofili bør **unngå kontakt med barn** fullstendig for å redusere risiko for overgrep. I tråd med dette konkluderte forfatterne av en stor, tysk befolkningsbasert studie, som besto av 8718 tyske menn som hadde besvart en anonym nettundersøkelse, at man i klinisk praksis anbefaler å gjøre en vurdering av kriminell historie hos hyperseksuelle individer, da det kan være en viktig prediktor for seksuelle krenkelsers mot barn før pubertetsalder (Klein et al., 2015). En annen tysk studie, som sannsynligvis var basert på det samme utvalget (8718 tyske menn) hvorav 36 menn (0,4 %) av utvalget rapporterte at de benyttet seg av barnesexturisme, viste videre at en tidligere dom for lovbrudd relatert til vold predikerte benyttelse av barnesexturisme (Koops et al., 2017). Også Paquette og Cortoni (2020) undersøkte assosiasjoner mellom kriminell atferd og kognitive utfordringer blant mannlige nettovergripere, men resultatene viste ingen tydelige sammenhenger. Kun de kognitive domeneene som var relatert til antisosial orientering og atypisk seksualitet var tilknyttet kriminell atferd, men også disse sammenhengene var svake og tvetydige (Paquette og Cortoni, 2020).

5.2.2 Bruk av alkohol eller narkotika

Bare fem abstract adresserer alkohol- eller narkotika-bruk, så dette er ikke en fremtredende mekanisme eller risikofaktor i vårt utvalg. I de fem abstractene er alkohol- eller narkotika-bruk nevnt blant mange andre risikofaktorer og potensielle mekanismer, og er ikke et hovedpoeng. I en tematiske analyse av åtte semistrukturerte intervju med menn som har vært involvert i både nettovergrep og fysiske overgrep, er rusbruk nevnt som ett av flere deltema i kategorien eskalerende faktorer (Aslan et al., 2014). To av studiene sammenligner karakteristikk – demografi, bakgrunns karakteristikk og kriminelle variabler – hos overgripere som har begått ulike typer overgrep, dvs. både ulike typer nettovergrep og fysiske overgrep (Faust et al., 2015, Clevenger et al., 2016), som et ledd i å undersøke hvorvidt det å oppbevare eller distribuere overgrepsmateriale på internett er en ny type kriminell handling som utføres av personer som også begår fysiske overgrep mot barn, eller om de som oppbevarer/distribuerer overgrepsmateriale skiller seg fra de som begår fysiske overgrep (Faust et al., 2015). Clevenger (2016) analyserte data fra *National Juvenile Online Victimization Study* og fant få demografiske likheter mellom personer som er arrestert for besittelse av overgrepsmateriale av barn, personer som bedriver produksjon/distribusjon av overgrepsmateriale av barn, og personer som har gjort forsøk på, eller fullført, seksuelle overgrep mot mindreårige hvor internett er involvert. Forfatterne konkluderer med at dette hovedsakelig er heterogene grupper. De fant likevel at overgripere som er arrestert for å produsere eller distribuere overgrepsmateriale, mer sannsynlig hadde problemer med narkotika/alkohol på forbrytelsestidspunktet. I studien av Faust oppgis det ikke i abstractet hvilket materiale som er benyttet, men det er gjort statistiske

sammenligninger mellom grupper av seksualforbrytere som har begått nettovergrep, og seksualforbrytere som har begått fysiske overgrep. Her viste resultatene signifikante forskjeller på demografiske og kriminelle variabler mellom gruppene, hvor de som hadde begått overgrep på nett blant annet hadde en lavere frekvens av rusmisbruk (Faust et al., 2015).

5.2.3 Atferd og språkbruk på internett

En utilsiktet konsekvens av kontakten mennesker har fått mulighet til gjennom samtaler på internett, er 'grooming' eller 'solicitation'. Solicitation er enhver handling som utføres i den hensikt å fremkalle en seksuell respons fra noen en vet er mindreårig, mens grooming er handlingen som utføres av en voksen med seksuell interesse for mindreårige for å forberede den mindreårige til et møte. Slik atferd skjer ofte i chatterom på internett, med den hensikt å begå en seksuell krenkelse. Fordi overgriperes språkbruk i disse handlingene kan sees på som mekanismer som fremmer overgrep, har vi også inkludert språk som en mekanisme for overgrep på nett. Språkbruk og samtaler mellom overgripere og mellom overgripere og offer kan også gi verdifull innsikt i overgriperes strategier.

I vårt utvalg handler 12 artikler om språk som virkemiddel hos nettovergripere. Ett av de inkluderte abstractene viser at overgripere bruker ulikt språk når de kommuniserer med gutter og jenter. Overgripere er mindre aggressive i kommunikasjonen med gutter og vektlegger guttenes seksualitet og seksuelle erfaring (Grosskopf, 2010). I en studie som analyserer transkripsjoner av interaksjoner mellom overgripere og frivillige voksne som utgir seg for å være gutter og jenter, studerte forskere forskjeller i grooming-oppførsel avhengig av offerets kjønn (van Gijn-Grosvenor og Lamb, 2016). Overgripere som tok kontakt med gutter, var betydelig eldre og utga seg for å være yngre enn de som prøvde seg på jenter. De som tok kontakt med jenter, brukte gjerne mer tid på å etablere et forhold, de var mindre seksuelt eksplisitte, og de nærmet seg seksuelle tema mer forsiktig og indirekte. Overgripere la mer vekt på å skjule kontakt med, og overgrep på, jenter.

Vi finner en rekke studier hvor formålet er å analysere chattelogger fra ulike sosiale medier mellom overgripere og offer eller voksne som utgir seg for å være barn/ungdom. Én studie fortolker underliggende betydning av ord og gjerninger fra overgriper, og hvordan disse påvirker ofrene (Marcum, 2007). En annen studie ser på overgriperkarakteristika, offerkarakteristika og dynamikk i samtaler mellom overgriper og offer (Winters et al., 2017). Overgriperes seksuelle intensjoner kommer ofte klart frem tidlig i samtalen. Varigheten på groomingen varierer, og de fleste forsøker få avtalt et fysisk møte med offer.

I en analyse av 44 transkripsjoner av overgriper-offer-samtaler på nett, hvor overgriper er dømt for internettovergrep, ble likheter og ulikheter i grooming-prosessen på nett sammenlignet med grooming i fysiske møter (Black et al., 2015). De fant både likheter og ulikheter mellom grooming-atferd på nett og ansikt-til-ansikt-grooming, men de faktiske funnene kommer imidlertid ikke frem i abstractet. Drouin et al., (2017) og (2018) brukte dataprogrammet '*Linguistic Inquiry and Word Count*' (LIWC) i analyser av chat-dialoger mellom dømte overgripere og offer. De analyserte bruk av seksualisert språk og sosial dominans i dialogen (Drouin et al., 2017) og søkte å predikere residivrate (Drouin et al., 2018). Resultatene viste at overgripere som utfører gjentatte overgrep skiller seg fra andre på sosial dominans, men i den totale mengden ord brukt og andelen seksualiserte ord anvendt, fant de overraskende nok ingen forskjell.

Ulike metoder er utprøvd for å identifisere og gjenkjenne gjentagende språklige mønstre i interaksjon mellom (mistenkte) overgripere og ofre (Lorenzo-Dus et al., 2020, Rodriguez et al., 2020, Seigfried-Spellar et al., 2019). Lorenzo-Dus et al. (2020) bruker en *Corpus-Assisted Discourse Studies* metodikk for å identifisere gjentagende mønstre i online groomeres språk og for å kartlegge hva målet med den spesifikke grooming-teknikken er. Groomeres språk ble analysert i 622 samtaler (3,3 millioner ord) på '*the Perverted Justice website*'. Her fant de til sammen 70 gjentagende mønstre, hver på tre ord, og identifiserte hvor sterkt knyttet de var til ett eller flere grooming-mål.

Rodriguez et al. (2020) prøvde ut en chat-bot som bruker '*natural language processing*' i interaksjon med mistenkte overgripere for å kartlegge deres interesse rundt seksuelt misbruk av barn på nett. En ACE (artificial conversational entity) initierer chatter. Samtalene ble analysert og det ble beregnet 25 kjennetegn som beskrev mistenktes oppførsel. Etter 50 dager hadde chatboten generert et datasett med 7199 karakteristika. Mistenkte ble gruppert i kategoriene '*likegyldig*', '*interessert*' og '*pervers*'. For å bistå politi i prioritering av saker, utviklet Seigfried-Spellar et al. (2019) et 'triage' (prioriterings-) verktøy '*the Chat Analysis Triage Tool*' (CATT) som ved bruk av '*natural language processing*' analyserer og sammenligner chatter mellom mindreårige og kontaktsøkende overgripere vs. ikke-kontaktsøkende. Algoritmen som ble utviklet kunne differensiere mellom ulike risikonivå hos overgripere, og anslå risiko for kontaktovergrep.

En gruppe studier (Chiang og Grant, 2019, Barber og Bettez, 2021, Broome et al., 2020) analyserer transkripsjoner av chatter mellom overgripere og ofre for å trekke ut atferdsmønstre og retoriske grep fra overgriper side. Resultater presenteres ikke i disse abstractene.

Hvordan overgripere og ofre (egentlig voksne og barn) bruker internett ulikt og foretrekker ulike kanaler, diskuteres i en annen studie (Dowdell et al., 2011). De fleste overgripere som møter ofrene sine på nett, legger ikke skjul på sine seksuelle intensjoner. De fleste ofre møter også sine overgripere og har sex med dem ved mer enn én anledning (Wolak et al., 2004).

Kloess et al. (2019) søker å forstå tankegangen hos menn dømt for seksuelle overgrep som følge av online grooming. Basert på fenomenologisk analyse av dybdeintervju med to menn, presenterer de dybdeanalyser av mennenes personlige erfaringer. Tre tema som forklarer nett-atferden ble identifiseres gjennom analysene: (a) oppfylle et udekket behov, (b) sirkulerende brukssyklus og (c) konfrontasjon med virkeligheten. Narrativ brukt av de to mennene var å '*bli fanget i en løgn*', analogt med en problemfortelling der Internett-bruken deres ble presentert som en dårlig og/eller mislykket mestringsstrategi for å håndtere livsstress. Over tid mistet mennene kontroll på nettbruken, brukte mer tid oftere og hadde mer intense interaksjoner.

Mange overgripere innrømmer besittelse av overgrepsmateriale av barn, og flertallet innrømmer å ha åpnet materialet med overlegg (Seto et al., 2012). Et betydelig mindretall innrømmer også sin seksuelle interesse for barn og/eller overgrepsmateriale av barn. Omtrent like mange hevder de åpnet materialet ut fra nysgjerrighet eller ved en feiltagelse. Få overgripere rapporterer om internettavhengighet, at overgrepsmateriale av barn er en erstatning for fysiske overgrep eller om avvikende seksuelle interesser (Nielssen et al., 2011). Nettovergripere som fanges opp gjennom overvåkning av internett har gjerne store mengder overgrepsmateriale.

Det er gjort en del forskning på hvorvidt overgripere som bruker det mørke nettet skiller seg fra overgripere som er ordinære internettbrukere. Hurley et al. (2013) finner seks grupperinger, inkludert: de som bruker Tor (et informasjonssystem beregnet på å muliggjøre elektronisk anonymitet¹⁴), de som er aktive på tvers av ulike nettverk, og den 10 % av internettbrukere (overgripere) som bidrar mest til overgrepsmateriale. Disse grupperingene er mer aktive, har mer overgrepsmateriale og er oftere pålogget enn '*vanlige*' overgripere. Selv om Tor kan være en utfordring for etterforskere, viser det seg at over 90 % av Tor-brukere er inkonsistente og sender trafikk også fra regulære IP-adresser. De seneste årene har det vært en økning i bruken av det mørke nettet til overgrep mot barn. Woodhams et al. (2021) gjennomgår karakteristika av overgripere som bruker det mørke nettet, men ingen faktiske resultat er presentert i abstract.

¹⁴ [https://no.wikipedia.org/wiki/Tor_\(anonymitetsnettverk\)](https://no.wikipedia.org/wiki/Tor_(anonymitetsnettverk))

Sexting innebærer å sende, motta, eller videresende seksuelt eksplisitte meldinger, bilder eller filmer, primært mellom mobiltelefoner. Bildene kan være av en selv eller andre. Det kan også inkludere bruk av PC eller andre digitale verktøy.

Sexting er et fenomen ikke bare ungdom imellom. Muncaster og Ohlsson (2020) fant at sexting brukes blant voksne for å oppnå seksualisert interaksjon med mindreårige. Videre fant de at mannlige ofre for sexting hadde økt sannsynlighet for selv å bli overgripere. Dette gjaldt ikke kvinnelige ofre. Utbredelsen av sexting som fenomen har også ført til et økt behov blant ungdom for å forstå hvordan de kan forholde seg til at noen har delt bilder av dem.

I en studie blant i underkant av 1000 eldre jenter og gutter i Spania, undersøkte forskerne nett-stalking og sexting aktivitet (Rodriguez-Castro et al., 2021). Omtrent 70 % av ungdommene var eller hadde vært i et forhold. Gutter utfører mer sexting og konsumerte mer pornografisk materiale og var mer fiendtlige i sin væremåte sammenlignet med jenter. Men forskningen fant også at jenter bedriver mer nett-stalking enn gutter. Salter et al. (2013) problematiserer hvordan jenter ofte blir ansvarliggjort når seksueliserte bilder av dem distribueres og viser til at kjønnsdimensjonen i dette ofte blir oversett. Det samme gjelder for undervisningsmateriale om sexting. Forebygging av sexting bør inkludere bredere sosiokulturelle digitale og teknologiske rollemønstre, og unngå å legge ansvar på ofret.

5.2.4 Bruk av overgrepsmateriale av barn

I tre abstract er det å bruke/se på pornografisk materiale en identifisert risikofaktor eller prediktor for å bruke/se på overgrepsmateriale av barn, dvs. et lovbrudd. I en studie av et representativt utvalg av svenske menn i alderen 17–20 år (n=1978) om selvrappporterte erfaringer med seksuell tvang, holdninger, seksuelle interesser og atferd, kom det fram at 4,2 % hadde sett på overgrepsmateriale av barn. I studien identifiserte forskerne prediktorer for denne atferden, hvorav to var hyppig bruk av pornografi og det å ha sett på voldelig pornografi. En tredje prediktor var å ha venner som har sett på overgrepsmateriale av barn (Seto et al., 2015). En studie av samme forfatter fra 2017, undersøkte hvilke typer atferd som var assosiert med det å innrømme at man har en seksuell interesse for barn. Dette ble gjort i et utvalg menn som var dømt for lovbrudd knyttet til overgrepsmateriale (n=286). Av faktorene som ble identifisert var blant annet det å være i besittelse av overgrepsmateriale av barn, inkludert videoer om seksuelle overgrep mot barn, eller innhold som inkluderte sexhistorier som involverte barn, samt det å ha beviselig interesse for overgrepsmateriale av barn som strakte seg over en periode på 2 år eller mer, tydeligst (Seto og Eke, 2017)

McManus sammenlignet et utvalg britiske mannlige lovbrøyttere (N=244) som var dømt for ulike typer overgrep som involverte krenkende bilder av barn. 120 menn i utvalget var definert som 'dobbeltovergripere' (dvs. å tidligere også ha begått fysisk seksuelt overgrep mot barn) mens for 124 fantes det ingen bevis for slike overgrep. Gruppene ble sammenlignet med hensyn til sosiodemografiske karakteristikk, tidligere domfellelser og besittelse av overgrepsmateriale av barn. Resultatene viste at én av nøkkelfaktorene som karakteriserte dobbeltovergriperne, var besittelse av bildemateriale av barn, mens blant de som ikke hadde en historikk med fysiske overgrep, var i besittelse av en større mengde og et bredere spekter av overgrepsmateriale av barn (McManus et al., 2015).

I en studie hvor forskerne sammenligner brukere av overgrepsmateriale av barn med brukere av annen porno på en rekke demografiske, psykologiske karakteristika, hvor ofte de bruker porno og intensjon om å begå kontakt-overgrep, fant de ingen ulikheter på demografiske og psykologiske trekk (Ray et al., 2014). De som var brukere av overgrepsmateriale av barn, var mer spenningssøkende og brukte porno oftere. Brukere av overgrepsmateriale av barn var i større grad interessert i kontakt-overgrep mot barn.

5.2.5 Sammenheng mellom fysiske overgrep og internettovergrep

I 11 av de inkluderte abstractene har forskere undersøkt assosiasjoner mellom ulike former for fysiske seksuelle overgrep mot barn (kalt for eksempel 'contact offending', 'contact sexual offence', 'contact sexual

abuse, *'hands-on sex offense'* eller *'offline child sexual exploitation'*) og det å begå nettovergrep. Den formen for nettovergrep som er oftest inkludert i disse 11 abstractene, er overgrepsmateriale på nett. Det er ikke alltid spesifisert om det dreier seg om å oppbevare, produsere og/eller å dele overgrepsmateriale. Materialet som er analysert er i de fleste av disse studiene ulike former for saksdokumenter fra etterforskning, fra arkiv eller databaser, mens noen få studier har data direkte fra informanter.

Resultatene som er gjengitt i disse abstractene, viser ingen klar tendens angående sammenhengen mellom fysiske overgrep og nettovergrep, selv om de fleste viser at det er et mindretall av nettovergripere som også begår fysiske overgrep. Det er størrelsen på dette mindretallet som varierer. I noen studier er dette mindretallet lite. Bissias (2016) fant i en survey blant etterforskere at bare 9,5 % av dem som ble arrestert for netthandel av overgrepsmateriale, også hadde forgrepet seg på barn utenfor internett. Endrass (2009) gjorde en gjennomgang av strafferegistre for 231 saker der menn var siktet for å bruke (*'consume'*) overgrepsmateriale, og fant at bare 1 % av de inkluderte siktede hadde en tidligere dom for et fysisk seksuelt overgrep. Endrass (2009) konkluderer med at det å bruke (*'consume'*) overgrepsmateriale ikke er en risikofaktor for å begå fysiske seksualforbrytelser.

I andre studier er mindretallet av lovbrøtere eller mistenkte som har begått begge former for overgrep større, dvs. at de viser en langt større sammenheng mellom de to formene for overgrep (Seto og Eke, 2005, Owens et al., 2016). I studien av Owens (2016), som har gjennomgått 251 saker om overgrepsmateriale på nett, fant at 38 % av sakene inneholdt såkalt *'crossover-offending'*, dvs. at overgriperne som var i besittelse av overgrepsmateriale av barn, også forsøkte, eller begikk, andre seksuelle krenkelser mot barn. Forfatterne påpeker at selv om majoriteten av sakene kun handler om besittelse av overgrepsmateriale, så viser den identifiserte hyppigheten av *'crossover-offending'* i dette utvalget at det å oppbevare overgrepsmateriale ikke er en isolert handling, men at overgriperes seksuelle interesse for barn kan være en del av et større mønster av krenkende atferd.

I noen tilfeller er ikke størrelsen på mindretallet oppgitt i abstractet, som hos Krone og Smith (2017), som rapporterer at flertallet av de inkluderte lovbrøterne i deres studie kun hadde begått overgrep på nett, og Bourke og Hernandez (2009), som har funnet det motsatte: at internettforbrytere hadde signifikant større sannsynlighet for å ha misbrukt et barn seksuelt fysisk enn ikke.

5.3 Mekanismer knyttet til overgripers helse, kognisjon, personlighet og seksuelt avvikende interesser

5.3.1 Fysisk og mental helse

I kun ett av de inkluderte abstractene ble det rapportert om resultater som omhandler fysisk eller somatisk helse blant overgriper som årsaksforklaring for overgrep mot barn og unge på internett. I den aktuelle svenske, landsomfattende, registerbaserte kasus-kontroll-studien (Babchishin et al., 2019) besto utvalget av 655 menn født i Sverige og dømt for involvering i overgrepsmateriale av barn mellom 1988 og 2009. Disse ble matchet med 39 828 kontroller uten seksuelle voldsdommer, og resultatene viste at **medfødte fysiske misdannelser** så ut til å være én (av flere) uavhengige risikomarkører for besittelse av overgrepsmateriale av barn.

Mental uhelse, forstått som psykisk sykdom eller relaterte tilstander, utforskes i større grad og rapporteres i tolv av de inkluderte studiene. En amerikansk studie viste at nær halvparten (47 %) av kvinnelige overgripere (N=98), som var dømt for seksuelle overgrep på internett, rapporterte en historikk med **poliklinisk psykisk behandling** i helsevesenet (Bickart et al., 2019). Også en kvalitativ studie basert på dybdeintervju med mannlige nettovergripere (N=12) viste at årsakene til nettrelaterte overgrep involverte opplevelser av **stress, ensomhet og isolasjon**. Videre ble det påpekt at faktorer som bidro til å opprettholde overgrepene, inkluderte å prøve og håndtere **negative følelser** gjennom stadig å skaffe tilgang til overgrepsmateriale av barn (Morgan og Lambie, 2019). Det samme viste resultatene til Knack og

kollegaer (2020), som utforsket de selvidentifiserende motivasjonsfaktorene som lå til grunn for besittelse av overgrepsmateriale av barn blant et utvalg menn (N=20), hvor et forsøk på å **unngå følelsesmessig smerte** var en av to primære motivasjonsfaktorer (Knack et al., 2020).

I flere studier ble grupper av overgripere sammenlignet, ofte med mål om å vise forskjeller og likheter mellom personer som begår seksuelle overgrep mot barn på internett, fysiske seksuelle overgrep, og/eller personer som bedriver begge handlinger (Henshaw et al., 2018, Merdian et al., 2018, Rosburg et al., 2021, Magaletta et al., 2014). Enkelte studier sammenlignet også karakteristika ved seksuelle nettovergripere mot normative data (Laulik et al., 2007, Price et al., 2015), eller sammenlignet ulike subgrupper av internettovergripere (Nielsen et al., 2011, Neutze et al., 2012).

Resultatene fra studiene med komparativt design viste noe sprikende funn; én studie konkluderte med at den **nevropsykologiske profilen** til seksuelle overgripere med (n=21) og uten (n=20) fysisk kontakt med barn var bemerkelsesverdig lik (Rosburg et al., 2021). En annen studie viste derimot forskjeller i **psykologisk profil** mellom lovbrøtere tatt for bruk av overgrepsmateriale og fysiske barnemishandlere (N=68), uten at det inngikk mer detaljer omkring spesifikke faktorer i abstractet (Merdian et al., 2018). En større, australsk studie konkluderte også med at nettovergripere (n=456) skilte seg fra både fysiske overgripere (n=493) og '**dobbeltovergripere**' (n=256), hvorav gruppen som var dømt for overgrep mot barn på internett blant annet viste lav forekomst av **antisosial atferd** (forstått som atferd som strider mot samfunnets normer og regler), mens de to andre gruppene viste høyere forekomst av dette (Henshaw et al., 2018). En studie som sammenlignet lovbrøtere som enten hadde begått internetrelaterte overgrep relatert til barn (n=35) eller fysisk barnemishandling (n=26), indikerte at **mellommenneskelige utfordringer** (*interpersonal deficits*) og **depresjon** var mest fremtredende blant nettovergripere (Magaletta et al., 2014).

Sammenlignet med den generelle befolkningen viste Laulik (2007) at seksuelle overgripere på internett (N=30) skilte seg ut betydelig på en rekke faktorer. Forekomsten av **depresjon** var høyere, og forfatterne antyder at internetforbrytere kan oppleve **affektive vansker** i større grad. De fant også signifikante korrelasjoner mellom tid brukt på overgrepsmateriale av barn på nett og målinger av **schizofreni, borderline lidelse og depresjon** (Laulik et al., 2007). En studie fra New Zealand viste også forskjeller i form av at psykiske helseproblemer, som **depresjon** og **angst**, så ut til å ha høyere forekomst blant lovbrøtere tatt for bruk av overgrepsmateriale (n=46) sammenlignet med den generelle befolkningen (Prince et al., 2018).

Enkelte studier viste også forskjeller mellom subgrupper av internettovergripere, hvorav én studie pekte på at overgripere som ble oppdaget via politiets overvåkning på internett (n=52) skilte seg fra overgripere som ble oppdaget på andre måter (n=53), i form av at sistnevnte gruppe hadde større sannsynlighet for å ha **alvorlige psykiatriske lidelser** (Nielsen et al., 2011). Blant et større utvalg nettovergripere (N=345) viste resultatene at det til tross for flere likheter mellom oppdagede og uoppdagede lovbrøtere (dvs. menn som nektet for avsløringene av seksuelle nettovergrep mot barn), var det utvalgte mål på **sosio-afektive vansker** som viste gruppeforskjeller (Neutze et al., 2012).

5.3.2 Kognitiv forvrenging

I ti ulike studier er forekomsten og betydningen av det som omtales som '*cognitive distortions*' undersøkt, videre omtalt som kognitiv forvrengning. Både dokumentanalyser, kvalitative analyser av informanter med kjente overgrepdommer, samt studier hvor ulike subgrupper av seksualforbryter sammenlignes, er representert i utvalget av abstract.

Med mål om å skaffe dypere innsikt i ulike typer kognitive forvrengninger blant nettovergripere, er det i enkelte studier gjennomført eksplorative analyser av og om nettovergripere av forskjellig art. En tidlig studie (2010), som inkluderte 18 menn som var arrestert for å ha forsøkt å be om seksuelle tjenester fra mindreårige på nett, identifiserte tre typer kognitive forvrengninger blant disse individene: '*refutation*,'

'*minimization*,' og '*justifications/rationalization*' (DeLong et al., 2010). Videre viste en senere studie basert på semi-strukturerte intervjuer med åtte eldre, voksne menn som hadde lastet ned overgrepsmateriale av barn fra nett, og som i tillegg hadde utført fysiske seksuelle overgrep mot barn, at kognitive forvrengninger var én av fem hovedkategorier som ble identifisert som årsaksforklaringer bak atferden. Blant annet var tema som rettferdiggjøring, interesse for utfordringer og seksuell frustrasjon, fornektelse, utilsiktet tilgang og nektelse av et offer, normalisering, skyld (dvs. skyld på offeret, nye teknologier og myndigheter, og skyld på andre faktorer), samt minimering identifisert som viktige kognitive domener (Aslan et al., 2014). I en annen studie ble kognitive forvrengninger blant lovbrøyttere som har brukt eller lastet ned materiale som seksuelt utnytter barn, undersøkt basert på samtaler med fagfolk. En tematisk analyse frembrakte fire overordnede tema; *The Perceived Nature of Children* (oppfatning av barna som blir portrettert, samt barn generelt) (1), *Non-sexual engagement with child sexual exploitation material* (motiverende faktorer som ikke i seg selv er seksuelle) (2), *Denial of harm* (oppfatning av skadenivået som forårsakes av seksuell utnyttelse av barn) (3), og *Expression of a general sexual preference* (generell interesse for avvikende seksuell atferd) (4) (Kettleborough og Merdian, 2017).

Sammenligninger av kognitiv forvrengning mellom ulike subgrupper av lovbrøyttere som har begått seksuelle overgrep mot barn på nett belyses i flere studier. I en tidlig studie (2007) ble kognitiv forvrengning blant seksualforbryttere undersøkt, hvor formålet var å sammenligne nettovergripere (dvs. overgrep på internett uten fysisk kontakt) med kontaktovergripere mot barn. I motsetning til forventningen om at kontaktovergripere har større grad av kognitive forvrengninger, viste analysene det motsatte; det fremkom at nettovergriperne hadde en tydeligere oppfattelse av at barn er seksuelle vesener. Imidlertid var det ingen forskjeller i kognitive forvrengninger som innebar rettferdiggjøring av lovbruddet, men det var mer sannsynlig at lovbrøyttere med tidligere overgrepshistorikk innrømmet kognitive forvrengninger som en rettferdiggjøring av overgrepene de hadde begått (Howitt og Sheldon, 2007). En lignende studie undersøkte kognitive forvrengninger hos lovbrøyttere tatt for bruk av overgrepsmateriale, hvor tre grupper ble sammenlignet; lovbrøyttere tatt for bruk av overgrepsmateriale (1), kontaktovergripere mot barn (2), og dobbeltovergripere (3). I kontrast til resultatene fra Howitt og Sheldon (2007), viste resultatene at lovbrøyttere tatt for bruk av overgrepsmateriale (gruppe 1) var signifikant mindre tilbøyelig til å støtte uttalelser som indikerte kognitive forvrengninger enn de andre gruppene. Særlig gjaldt dette i tilfeller hvor skyldspørsmålet ble rettet mot barnet (Merdian et al., 2014). En interessant studie gjennomført i Storbritannia undersøkte brukere av overgrepsmateriale av barn sine oppfatninger (*constructions*) av barn og barndom både online og offline (Rimer, 2019). Data var basert på en dybde-etnografisk studie, som inkluderte 17 måneders observasjon av 81 deltakere i gruppebehandling, i tillegg til 31 semi-strukturerte intervjuer. Resultatene viste at informantene i stor grad refererte til barn i offline-kontekst i tråd med europeiske og amerikanske normer og oppfatninger av barns generelle behov for beskyttelse, uerfarenhet, irrasjonalitet, a-seksualitet og uskyld. Imidlertid var oppfattelsen av barn online annerledes; som om disse barna ikke var 'ekte' og ble sett på som seksualiserte vesen. Forfatterne pekte på at denne fundamentalt annerledes oppfatningen av barn blant brukere av overgrepsmateriale av barn sannsynligvis bidrar til å senke barrierene og gjøre det lettere å begå overgrep, samt rettferdiggjøre handlingene sine på nett (Rimer, 2019).

En canadisk forskningsgruppe undersøkte kognitive vansker i sammenheng med seksuelle nettovergrep mot barn som er publisert i flere studier (Paquette og Cortoni, 2020, Paquette og Cortoni, 2021, Paquette og Fortin, 2021). I én av studiene ble grad av kognitive vansker undersøkt og sammenlignet mellom menn som brukte overgrepsmateriale av barn (n=20), menn som brukte internett til å komme i kontakt med mindreårige med intensjon om å utføre seksuelle overgrep (n=15), og menn som begikk begge typer nettovergrep (n=18). Forfatterne refererte til fire underliggende temaer som kom fram i analysene som var relatert til henholdsvis; mellommenneskelige forhold (1), seksualisering av barn (2), oppfatninger av selvet (3), og oppfatninger av det virtuelle miljøet (4). Uten spesifikke detaljer gjengitt i abstractet, presiserte forfatterne at til tross for at de kognitive temaene var representert i alle tre grupper som ble

sammenlignet her, varierte det spesifikke innholdet avhengig av type lovbrudd (Paquette og Cortoni, 2020). Videre undersøkte forskerne sammenhengen mellom 'offence-supportive cognitions', forstått som holdninger blant overgripere som rettfærdiggjør og unnskylder seksuell fornærmende atferd (Paquette og Cortoni, 2021). I denne studien var data basert på et utvalg bestående av 241 menn dømt for ulike seksuelle og ikke-seksuelle lovbrudd. Resultatene viste at 'offence-supportive cognitions', seksuell interesse for barn, samt seksuell mestring, var faktorer som viste seg å være assosiert med enten nettrelaterte og/eller fysisk seksuell kontakt med barn. Forfatterne antyder at de nevnte faktorene kan være motiverende faktorer, og derfor bør oppfattes som relevante risikofaktorer (Paquette og Cortoni, 2021). I en nylig publisert eksplorativ studie, også gjennomført i Canada, viste resultatene at flere risikofaktorer for seksuelle nettovergrep mot barn var assosiert med kognitive faktorer (Paquette og Fortin, 2021). Data var basert på en gjennomgang av saksmappene til 137 menn dømt for bruk av overgrepsmateriale av barn eller som hadde brukt internett til å komme i kontakt med mindreårige med intensjon om å utføre seksuelle overgrep ('child luring'). Forfatterne pekte på fem tema relatert til kognisjon, som ble referert overordnet i abstractet; 1) Seksualisering av barn, 2) Barn som partner, 3) Farlig verden, 4) Rettigheter og 5) Ukontrollerbarhet (Paquette og Fortin, 2021).

5.3.3 Personlighetstrekk

Nitten av de inkluderte studiene har undersøkt ulike personlighetstrekk som kan karakterisere seksuelle overgripere mot barn på internett. Både kvalitative studier basert på intervjuer, samt kvantitative undersøkelser basert på spørreundersøkelser og data fra større befolkningsstudier er representert i utvalget.

Flere studier har belyst ulike personlighetstrekk ved seksualforbrytere på nett (Middleton et al., 2006, Merdian et al., 2020, Henry et al., 2010, Tener et al., 2015, Wall et al., 2011, Aslan et al., 2014), og abstractene gjengir mer eller mindre konkrete funn; gjennom semistrukturerte intervjuer med eldre, voksne menn (N=8) som var dømt for nedlastning av overgrepsmateriale av barn, i tillegg til seksuelle fysiske overgrep mot barn, ble **personlighetsproblemer** nevnt spesifikt som et felles karaktertrekk blant informantene (Aslan et al., 2014). På samme måte viste resultatene fra en studie utført i England og Wales blant et utvalg internettovergripere (N=72), at 60 % av mennene (n=43) i utvalget viste tegn til **dysfunksjonelle psykologiske mekanismer**, hvorav to undergrupper var spesielt fremtredende: **intimitetssvikt**, og **emosjonell dysregulering** (Middleton et al., 2006). Intervjuer av personer (N=20) som enten har sett, distribuert og/eller delt overgrepsmateriale av barn viste at **psykologiske sårbarheter** fremkom som ett av syv overordnede temaer i den kvalitative analysen (Merdian et al., 2020). Videre ble det i en større *cluster*-analyse av 422 internettbaserte seksualforbrytere undersøkt om disse kunne kategoriseres i tydelige grupper i henhold til score på en standard, validert screening-test. Resultatene indikerte tre *cluster*, hvorav én gruppe ble ansett som '*tilsynelatende normale*' (dvs. nær eller innenfor normalområdet i alle kategorier), én gruppe ble ansett som 'de utilstrekkelige,' og en siste gruppe som '*de avvikende*.' Deltakere blant '*de utilstrekkelige*' hadde klare **sosio-afektive begrensninger**, mens den siste gruppen ('*de avvikende*') var preget av svært dårlig **empati med offeret**. I tillegg var **emosjonell utilstrekkelighet** fremtredende i de to sistnevnte gruppene (Henry et al., 2010).

Imidlertid har andre studier funnet færre likhetstrekk og fremhever at seksualforbrytere er en gruppe med ulike personlighetstrekk og store interne forskjeller. En kvalitativ analyse av 75 politirapporter, identifiserte fire typologier blant seksuelle overgripere, henholdsvis omtalt som *eksperten*, *kynikeren*, *den følelsesfokuserte* og *den sexfokuserte*. Forfatterne hevdet at resultatene avdekket seksualforbrytere som en heterogen gruppe (Tener et al., 2015). I en annen studie som involverte fire grupper menn, omtalt som seksuelle internettovergripere mot barn (1), seksuelle fysiske overgripere mot barn (2), ikke-seksuelle lovbrøyttere (3) og ikke-lovbrøyttere (4), viste resultatene, i motsetning til forfatternes hypoteser, at det var lovbrøytterne av ikke-seksuell art (gruppe 3) som var karakterisert som de mest **følelsesmessig unnvikende**.

Funnene støttet altså ikke de gjeldende forestillingene om at seksuelle internettovergripere mot barn er spesielt følelsesmessig unnvikende (Wall et al., 2011).

Flere studier har sammenlignet subgrupper av seksualforbrytere med hensyn til personlighetstrekk (Seigfried-Spellar og Rogers, 2010, Seigfried-Spellar, 2014, Magaletta et al., 2014, Clevenger et al., 2016, Webb et al., 2007). Ut ifra fokusområdet til de ulike studiene, belyses ulike personlighetsfaktorer som kan karakterisere ulike subgrupper; Data fra en større studie sammenlignet personlighetskarakteristika blant kvinnelige deltakere som ble definert som forbrukere av overgrepsmateriale av barn (n=10) med ikke-forbrukere av overgrepsmateriale av barn (n=152), og resultatene viste at de kvinnelige overgriperne scoret lavt på **nevrotisme** og høyt på **moralske valg (hedonisme)** (Seigfried-Spellar og Rogers, 2010). Videre viste en sammenligning av personlighet og kognitive forskjeller blant 273 respondenter som fullførte en anonym nettbasert undersøkelse, hvorav 257 (94 %) ble klassifisert som ikke-forbrukere av overgrepsmateriale av barn og 16 (6 %) respondenter som forbrukere av overgrepsmateriale av barn, at de individene som kun søkte etter, eller så på, overgrepsmateriale av barn var **mindre utadvendte** sammenlignet med individene som rapporterte at de utvekslet overgrepsmateriale av barn på internett. Forfatterne antydte at høyere grad av personlighetstrekket **ekstroversjon** kan reflektere overgripernes evne til å skape et sosialt nettverk på internett for å dele/utveksle tilgang til overgrepsmateriale av barn. Signifikante korrelasjoner antydte også en sammenheng mellom overgrepsatferd, **samvittighetsfullhet** og **spenningsøking** (Seigfried-Spellar, 2014).

En lignende studie som sammenlignet personer som ble arrestert for besittelse av overgrepsmateriale av barn med de som produserer eller distribuerer overgrepsmateriale av barn, samt de som har gjort forsøk på, eller har fullført, seksuelle overgrep mot mindreårige hvor internett var involvert, rapporterte generelt om få demografiske likheter mellom gruppene. Det kom imidlertid frem at gruppen av forbrytere som distribuerte eller produserte overgrepsmateriale av barn indikerte lavere grad av **selvkontroll** sammenlignet med gruppen som ble arrestert for besittelse av samme materiale. Videre viste en studie som sammenlignet lovbrøyttere som enten hadde begått internetrelaterte overgrep relatert til overgrepsmateriale av barn (n=35) eller fysisk barnemishandling (n=26) at nettovergriperne oppnådde lavere skår på **aggresjon** og **dominans** sammenlignet med barnemishandlerne, og også med et normativt sammenligningsmateriale (Magaletta et al., 2014). I en annen survey-basert studie ble det blant annet antydte at en person med begrenset **motstandskraft**, eller **resiliens**, øker sannsynligheten for å utvikle **nevrotiske personlighetstrekk** senere i livet, som igjen anses å øke risikoen for å begå seksuelle overgrep mot barn blant seksuelle overgripere (Boillat et al., 2017).

En gruppe menn dømt for seksuelle overgrep mot barn på internett (n=39) ble sammenlignet med en gruppe dømt for fysiske seksuelle overgrep mot barn (n=39), og resultatene indikerte at internettovergriperne hadde høyere forekomst av **emosjonell ensomhet**, **lavere selvsikkerhet** og responderte oftere **sosialt ønskelig** sammenlignet med fysiske overgripere (Bates og Metcalf, 2007). En annen britisk studie med komparativt studiedesign, hvor nettovergripere (n=90) ble sammenlignet med barnemishandlere (n=120), viste resultatene at de sosio-afektive egenskapene til de inkluderte deltakerne var relativt like. De antisosiale variablene, som inkluderte **utagering** og tendensen til å **bryte sosiale regler**, var derimot forskjellig mellom gruppene (Webb et al., 2007).

Enkelte studier sammenlignet seksualovergripere med data fra generelle befolkningsbaserte undersøkelser (Laulik et al., 2007, Koops et al., 2017); I en tidligere omtalt studie, hvor seksuelle overgripere på internett (N=30) ble sammenlignet med den generelle befolkningen, indikerte resultatene at seksuelle overgripere på nett skilte seg betydelig ut på en rekke områder. Det mest fremtredende var faktorer som **varme** og **dominans**, noe som kan indikere at internettovergripere kan oppleve **mellommenneskelig vansker** i større grad. De fant også signifikante korrelasjoner mellom tid brukt på overgrepsmateriale av barn på nett og måleinstrumenter som vurderer grad av **varme** (Laulik et al., 2007). I en stor, tysk befolkningsbasert undersøkelse (N=8718) ble deltakere rekruttert via en anonym markedsundersøkelse. Blant det totale utvalget rapporterte 36 (0,4 %) benyttelse av barnesexturisme. Denne gruppen ble sammenlignet med

respondenter som hadde begått andre seksuelle overgrep mot barn (n=96; 1,1 %), blant annet med hensyn til **antisosial atferd**. Resultatene viste at sosiale vansker ikke var distinkte trekk i barnesexturisme-gruppen (Koops et al., 2017). I en annen publisert studie (Klein et al., 2015), basert på det samme utvalget av tyske respondenter (N=8718), fant de ingen spesifikk sammenheng mellom personlighetstrekk og seksuelt avvikende atferd, men forfatterne hevdet likevel at særlig **anti-sosial atferd** kan være en viktig prediktor for seksuelle fornærmelser mot prepubertale barn (Klein et al., 2015).

Videre viste en stor tverrsnittundersøkelse fra Portugal, blant 4281 deltakere mellom 12 og 20 år, hvorav 4,8 % rapporterte at de drev med såkalt sexting, at det å engasjere seg i *'abusive texting'* var relatert til **atferdsmessige og emosjonelle problemer**, samt **følelsesløshet** (Barroso et al., 2021). En annen tverrsnittundersøkelse gjennomført i Tyskland blant 9512 elever i niende klasse viste at **lavere grad av empati** er korrelert med risikoen for at et barn blir en mobber, og deriblant bedriver seksuell internettmobbing (Bergmann og Baier, 2018).

5.3.4 Mellommenneskelige forhold

Tilknytning og intimitet relatert til mellommenneskelige relasjoner er rapportert i enkelte artikler, enten som primært fokus, eller som en del av flere faktorer, ofte med mål om å få innsikt i hvorfor individer skaffer tilgang til overgrepsmateriale av barn på internett. Til tross for at bare fem studier i vårt materiale har rapportert spesifikke resultater som omhandler dette temaet, ser det ut til at utfordringer relatert til mellommenneskelige og intime interaksjoner er et fellestrekk. I den tidligere omtalte studien til Aslan og kollegaer (2014) ble det blant annet påpekt hvordan **tilknytningsvansker i barndommen** var relatert til eldre, voksne menn (N=8) dømt for seksuelle overgrep mot barn både på nett og fysisk (Aslan et al., 2014). Videre viste Morgan og kollegaer (2019) at resultater fra dybdeintervjuer med menn dømt for forbruk av overgrepsmateriale av barn (N=12) at oppveksten var preget av **vansker i tidlig familieliv**, vanskelig seksuell utvikling og **vanskelige intime relasjoner** (Morgan og Lambie, 2019). Aebi og kollegaer (2012) adresserte samme fenomen i sin studie, hvor de viste via et utvalg på 223 kriminelle ungdommer som var dømt for seksuelle lovbrudd mellom 2000 og 2008 i kantonen Zürich i Sveits, at multiple og aggressive lovbrøyttere som hadde opplevd mye **sosial motgang** var en dimensjon som reflekterte seksuell krenkende atferd blant ungdommer (Aebi et al., 2012). Blant dømte seksualforbrytere i USA, som hadde *'groomet'* mindreårige på nett med den hensikt å møtes offline for seksuelle tjenester, ble det også påpekt hvordan enkelte forbrytere ble kategorisert som **'intimitetssøkende'** (van Gijn-Grosvenor og Lamb, 2021). I en noe større studie ble det forsøkt å vise forskjeller og likheter mellom lovbrøyttere som var dømt for besittelse av overgrepsmateriale av barn på internett og andre seksualforbrytere. Materialet besto av 162 menn, hvorav 32 var definert som lovbrøyttere tatt for bruk av overgrepsmateriale. Utvalget besto videre av matchede seksualforbrytere mot barn (n=32), matchede seksualforbrytere mot voksne (n=31), *'dobbeltovergripere'* (n=20), samt 47 kontroller. I abstractet ble det gjengitt at overgripere som kun var dømt for besittelse av overgrepsmateriale av barn hadde signifikant **mindre sikker tilknytning** (*less secure attachment*) enn utvalget de ble sammenlignet med. Videre rapporterte både lovbrøytterne tatt for bruk av overgrepsmateriale og *'dobbeltovergripere'* signifikant **mer fryktingytende tilknytningsstil** (*fearful attachment style*), samt et mer negativt syn på seg selv, enn ikke-forbrytere (Armstrong og Mellor, 2016).

5.3.5 Seksuelt avvikende interesser og preferanser

En av de risikofaktorene for seksuelle overgrep på og utenfor internett som er studert oftest i dette utvalget, er seksuelt avvikende interesser eller seksuelle preferanser, som er inkludert i 17 abstract, i noen tilfeller som hovedpoenget med studien, i andre tilfeller som én av en rekke ulike kategorier av faktorer.

I sju av disse abstractene er det gjort sammenligninger av seksuelle preferanser, interesser, holdninger og fantasier (og andre forhold) blant personer som har begått overgrep på internett og personer som har begått fysiske overgrep (Bates og Metcalf, 2007, Paquette og Cortoni, 2021) eller personer som har begått begge former for overgrep (*'dobbeltovergripere'*) (Sheldon og Howitt, 2008, Henshaw et al., 2018). De

fleste av disse sammenligningene viser forskjeller mellom overgripere som har begått ulike typer overgrep, når det gjelder seksuelle fantasier (Sheldon og Howitt, 2008, Young, 2008), seksualiserte holdninger (Bates og Metcalf, 2007), seksuelle avvik (Henshaw et al., 2018), seksuelle preferanser (Kuhle et al., 2017, Seto et al., 2012), parafili¹⁵ eller seksuell opptatthet (Paquette og Cortoni, 2021). Både Young (2008), Sheldon (2008), fant at nettovergripere er mer drevet av seksuelle fantasier enn de som begår fysiske overgrep. Henshaw (2018) fant at nettovergriperne hadde høy forekomst av seksuelle avvik og lav forekomst av antisosialitet, mens de som hadde begått fysiske overgrep viste motsatt mønster, og dobbeltvergriperne hadde høy forekomst av begge. Henshaw (2018) konkluderer med at eksisterende rammeverk for vurdering og behandling for seksuelle overgrep sannsynligvis ikke passer for nettovergripere.

En annen form for sammenligning er gjort i en studie av Bergen et al. (2015), en sammenligning av personer som har seksuell kontakt med barn og ungdommer på nett, med personer som har hatt seksuell kontakt med voksne på nett. I denne studien ble det gjennomført en spørreundersøkelse på nett med 717 respondenter hvorav 89,3 % hadde hatt seksuell kontakt med voksne på nett og 10,7 % hadde hatt seksuell interaksjon med barn eller ungdommer på nett. De som hadde hatt seksuell kontakt med barn eller ungdom på nett, rapporterte høyere seksuell opphisselse og mer skam før handlingen, sammenlignet med de med som hadde kontakt med voksne.

I sju abstract som ikke har et komparativt design, er det gjennomført ulike former for deskriptive analyser av seksuell tiltrekning, seksuell motivasjon og seksuelt avvik enten i et utvalg av nettovergripere (Surjadi et al., 2010, Frei et al., 2005), i et utvalg med personer som er pedofile eller som har en seksuell tiltrekning mot barn uten at det er spesifisert at de har begått noe overgrep (Bailey et al., 2016b, Bailey et al., 2016a), eller i generell befolkning (Klein et al., 2015). Alle de fire studiene om nettovergrep handler om overgrepsmateriale.

To studier av Bailey et al., (2016a) (2016b), har adressert tiltrekkingmønster og hvordan tiltrekkingmønster predikerer overgrep i utvalg av voksne som ikke er dømt for seksuelle overgrep, men som er seksuelt tiltrukket av barn. Forfatterne påpeker at det er langt vanligere å rekruttere studiedeltakere via rettssystemet enn fra samfunnet generelt, og de adresserer dermed et kunnskapshull på feltet. Behovet for å studere overgrep og risiko blant personer som ikke er dømt, bekreftes av Kuhle (2017) som skriver at det er vanskelig å vurdere risiko for bruk av overgrepsmateriale ettersom denne atferden som regel aldri blir oppdaget. I begge studiene av Bailey (Bailey et al., 2016a, Bailey et al., 2016b) er det samlet inn data vha. spørreskjema på nett (n=1102 og n=1189), og deltakerne er rekruttert fra en nettside for voksne som er tiltrukket av barn. Tiltrekning til gutter var en av flere sterke prediktorer for overgrep, mens holdninger til sex mellom barn og voksne er tillatt og det å hengi seg til seksuelle fantasier om barn, ikke var signifikant relatert til overgrep (Bailey et al., 2016a).

5.3.6 Incest

Seksuell omgang, eller å få noen til å utføre seksuell omgang med seg selv, mellom søsken eller nære slektninger i nedstigende linje (dvs. barn, barnebarn og oldebarn), omtales som incest i norsk lov¹⁶. Det er begrenset forskning på dette feltet i relasjon til nettovergrep, og i vårt materiale er denne tematikken inkludert i kun fire studier (Bickart et al., 2019, Mitchell et al., 2005a, Aebi et al., 2012, Salter et al., 2021).

I en tidlig studie (2005) utforsket Mitchell og kollegaer saker som involverte nettovergrep begått av offerets familie og bekjente. Gjennom sin studie belyste de at internettbruk også kan spille en rolle i overgrep av incestiøs karakter. Resultatene viste at overgrep begått av familiemedlemmer og bekjente var nesten like hyppig forekommende som nettovergrep begått av anonyme og ukjente overgripere, og på

¹⁵ Parafili er seksuelle preferanser som ikke er basert på tiltrekning til personer.

¹⁶ Store Norske Leksikon:

<https://snl.no/incest#:~:text=Incest%20er%20seksuell%20omgang%20mellom,b%C3%A5de%20biologiske%20og%20adopterte%20barn.>

samme måte brukte de internett som et verktøy for å forføre, lokke eller 'groome' ofre, lagre eller spre seksuelle bilder, kommunisere og planlegge fysiske treff, belønne ofre, eller annonsere eller selge ofre til andre (Mitchell et al., 2005a). I en australsk studie av nyere dato (2021) opprettet Salter og kollegaer en database som inkluderte 82 tilfeller av seksuelt overgrepsmateriale hvor produksjon og distribusjon ble utført av ofrenes foreldre eller tilsvarende foreldrefigureer fra 2009 til 2019. Resultatene viste at gjerningsmennene oftest var de mannlige foreldrefigurene, og ofrene var hovedsakelig jenter under ni år. Uten at konkrete detaljer er gjengitt i abstractet, antyder forfatterne at de avslørte distinkte mønster og scenarier blant foreldrenes nettovergrep (Salter et al., 2021). Videre viste den tidligere omtalte studien av Bickart og kollegaer (2019) som kun inkluderte kvinnelige dømt nettovergripere (N=98), at majoriteten av disse overgriperne (n=70) ofte samarbeidet med mannlige med-forbrytere, og benyttet tilgjengelige ofre til produksjon av overgrepsmateriale av barn med den hensikt å distribuere materiale på internett. Vanligvis var disse 'tilgjengelige ofrene' nettopp overgripers egne barn. Fysiske overgrep forekom også hyppig i sammenheng med produksjon av overgrepsmateriale av barn (Bickart et al., 2019). Også Aebi og kollegaer (2012) viste at alvorlige overgrep mot et beslektet barn hadde sammenheng med seksuelt krenkende atferd blant mannlige ungdommer (Aebi et al., 2012).

5.4 Hvorvidt overgriper selv har vært offer for misbruk

Til sammen 12 av artiklene i utvalget diskuterer det å selv ha opplevd misbruk som risikofaktor for å utøve seksuelt misbruk av barn. Alle disse studiene er publisert 2011 eller senere og, i den grad det er oppgitt i abstract, er studiene utført i USA, Storbritannia, Portugal eller Tyskland. Det er stor grad av heterogenitet mellom de inkluderte studiene, når det gjelder metode og utvalg.

I en studie av 98 kvinner dømt for seksuelle krenkelser på nett, rapporterte 60 % at de hadde opplevd seksuelle overgrep og 46 % at de hadde opplevd fysisk mishandling (Bickart et al., 2019). I en internettbasert survey av n=1102 menn seksuelt tiltrukket av barn, fant Bailey et al., (2016b) at opplevelser av seksuelle overgrep i barndommen var en sterk prediktor for overgrep. Tilsvarende fant Griffin-Shelley (2014) i en case-studie av to deltakere arrestert for bruk av overgrepsmateriale av barn, at de hadde opplevd overgrep og omsorgssvikt i barndommen.

En analyse av demografiske faktorer og historikk over lovbrudd blant 230 lovbrøyttere som var dømt for enten å være i besittelse av seksualiserte bilder (internettforbrytere, n=74) eller for å ha begått fysiske overgrep mot barn (n=118) eller for begge deler (dobbeltovergripere, n=38), viste at de som hadde begått fysiske overgrep hadde større sannsynlighet for å ha opplevd barndomsvansker, inkludert seksuelle overgrep, enn internettovergripere (Aslan og Edelman, 2014). Aslan et al. (2014) gjennomført totalt åtte semistrukturerte intervjuer med eldre voksne menn som hadde lastet ned usømmelige bilder og som også har utført fysiske seksuelle overgrep mot barn. Analysert med tematisk koding basert på retningslinjer fra Braun og Clarke (2006) dukket det opp tema som antyder noen likheter, men også noen forskjeller mellom de åtte lovbrøytterne. Spesielt opplevelser av overgrep i barndommen så ut til å påvirke hvilke overgrep de selv begikk.

Alanko og kolleger undersøker om seksuelle overgrep i egen barndom predikerer ulike typer seksuelle overgrep som voksen (dvs. fysiske overgrep, seksuelle overgrep og begge typer overgrep/lovbrudd). Resultater fra studien deres viser at historikk med følelsesmessig misbruk i barndommen var assosiert med seksuell interesse i barn under 16 år (Alanko et al., 2017). Studien fant derimot ingen ekstra effekt av å ha opplevd flere former for overgrep i barndommen på seksuell interesse hos voksne for barn under 16 år.

Opplevelse av omsorgssvikt og overgrep i barndommen kan også være relatert til både å utøve sexting som overgrep og å være et offer for det (Barroso et al., 2021). Dette var funn fra en portugisisk tverrsnittundersøkelse blant 4281 ungdommer i alderen 12–20 år. Av disse var 4,8 % utøvere av sexting, og 4,3 % anså seg selv som ofre for sexting. En undersøkelse av bruken av sexting av voksne, og om det brukes som en mekanisme for seksuell omgang med ofre under 16 år, indikerte at sexting brukes av voksne

i et forsøk på å gjennomføre seksuell omgang med mindreårige (Muncaster og Ohlsson, 2020). Videre fant forskerne at menn som hadde vært ofre for sexting, sannsynligvis ville bli gjerningsmenn selv, men at dette ikke var tilfelle for kvinner.

Basert på en undersøkelse av 9512 elever i niende klasse, utført i 2013 i Niedersachsen i Tyskland, øker det å være et offer for aggressiv atferd på nett risikoen for utførelsen av seksuell og psykologisk nettmobbing (Bergmann og Baier, 2018).

Blant 8718 tyske menn rapporterte 36 (0,4 %) benyttelse av barnesexturisme (Koops et al., 2017). Denne gruppen skilte seg fra gruppen som begikk andre seksuelle overgrep mot barn ($n = 96$; 1,1 %) med hensyn til pedofil seksuell og antisosial atferd samt egne erfaringer med seksuelle overgrep. Basert på resultater fra en logistisk regresjonsmodell viste funnene at egne erfaringer med seksuelle overgrep var en (av flere) viktige prediktorer for benyttelse av barnesexturisme.

Nielssen et al. (2011) sammenligner karakteristikk hos menn som er siktet for lovbrudd knyttet til bruk av overgrepsmateriale som følge av politiets overvåkning på internett ($n=52$), med de som ble oppdaget på andre måter ($n=53$). Data er fra en klinisk undersøkelse foretatt enten i løpet av utarbeidelse av rapporter for retten eller i løpet av pågående behandling. Resultatene viste at de som ble oppdaget via Internett var mer sannsynlig å være i besittelse av svært store mengder overgrepsmateriale av barn. De som ble oppdaget på andre måter, hadde større sannsynlighet for å ha alvorlige psykiatriske lidelser og ruslidelser og rapporterte om seksuelle overgrep i barndommen. En undergruppeanalyse av de 89 personene som var siktet på tidspunktet hvor vurderingen fant sted, viste at de eneste signifikante forskjellene var i mengden materiale og egen historie om seksuelle overgrep.

5.5 Overgripennettverk

Seks av de inkluderte publikasjonene omhandler overgripennettverk eller relasjoner mellom overgripere. Disse studiene beskriver ulike former for nettverk: det mørke nettet (dark web) (Woodhams et al., 2021), peer-to-peer (p2p) nettverk (Wolak et al., 2011), pedofilisamfunn (Holt et al., 2010), oppsøkende eller konspirerende individer (Gallagher, 2007), påvirkning fra venners atferd (Seto et al., 2015) og gruppetilhørighet som fenomen (Cockbain et al., 2014).

Basert på rapportert økning av bruk av det mørke nettet for å fasilitere seksuelle overgrep mot barn søkte Woodhams et al. (2021) å kartlegge karakteristika og handlinger av anonyme brukere av det mørke nettet mistenkt for å ha begått seksuelt misbruk av barn. Gjennom analyser av data fra 53 mistenkte ble 462 trekk identifisert og kodet. Dette ga innsikt om mistenktes karakteristika og deres motivasjon for å bruke det mørke nettet, hvordan overgrep arter seg, tekniske og sikkerhetsmessige forhåndsregler, seksuell interesse og formen for kommunikasjon mistenkte imellom. De eksakte faktorer funnet oppgis ikke i abstract. Teoretiske og praktiske implikasjoner samt retning for videre forskning foreslås.

Gruppetilhørighet er viktig for forming av individets tanker og handlinger. Selv om det ikke er mye forskning på feltet, gjelder dette også seksualforbrytere. Cockbain et al. (2014) studerte gruppeatferd basert på data fra et lite utvalg ($n=3$) barneovergrepssgruppeforbrytere i England. De analyserte data kvalitativt for å identifisere faktorer og prosesser som underbygger gruppens aktiviteter og assosiasjoner; gruppedannelse, evolusjon, identitet og ressurser. Resultatene understreker at barneovergrepssgrupper varierer og er dynamiske. Grunnlaget for et generelt rammeverk er foreslått for videre forskning for å vurdere slike grupper, samt designe effektive intervensjoner. I en svensk studie av menn i alderen 17–20 år ($n=1978$) ble det identifisert at 4,2 % av utvalget så på overgrepsmateriale av barn og at én av prediktorene for å gjøre dette var å ha venner som har gjort det samme (Seto et al., 2015).

En studie omhandler individer som tar kontakt med andre individer på internett og oppfordrer eller konspirerer med dem til å begå seksuelle overgrep mot barn. Data fra intervjuer og journaler blant lokale polititjenester i Storbritannia. Disse individene ble funnet å være forskjellige når det gjelder typologi, men

sjeldne med hensyn til omfanget av kjente tilfeller. De hadde mange likhetstrekk med andre som begår seksuelle overgrep mot barn, men var distinkte med hensyn til lovbryternes '*modi operandi*' (Gallagher, 2007). Forfatterne fremhever at disse individene bør sees på som en ekstra og alvorlig kategori av internett-relaterte seksuelle overgripere, og en som det må være mye mer bevissthet og forskning om.

Pedofilisamfunn eller pedofilikultur er tema for en studie av Holt et al. (2010). Forskerne undersøker de subkulturelle normene og sosialiseringen inn i pedofilisamfunnet via kvalitativ analyse av fem nettforum drevet av og for pedofile. Funnene indikerer at verdiene innad i pedofilikulturen støtter og oppmuntrer til etablering av emosjonelle og, i noen tilfeller, seksuelle forhold til gutter og jenter i virtuelle og virkelige omgivelser.

Data fra '*the National Juvenile Online Victimization Study*' som har et utvalg på mer enn 2500 rettsinstanser for 2000 og 2006 inngår (Wolak et al., 2011). Anslagsvis 3672 arrestasjoner i 2006 sammenlignes med 1713 arrestasjoner i 2000. Selv om mange karakteristika ved mistenkte var stabile over perioden fant forskerne ulikheter mellom de som var brukere av peer-to-peer (p2p) nettverk og de som ikke var det. I 2006 var en større andel av forbryterne 18–25 år, brukte '*peer-to-peer*' (p2p) nettverk, hadde bildemateriale av barn under 3 år og hadde videomateriale. Brukere av p2p hadde mer ekstremt bildemateriale (f.eks. yngre ofre, seksuell vold) og et større omfang av materiale enn de som ikke brukte p2p nettverk.

5.6 Oppsummering av årsaker og mekanismer hos overgriper

Litteraturen som inkluderer årsaker og mekanismer knyttet til overgriper som kan hemme og/eller fremme overgrep tegner et bilde av en svært heterogen gruppe mennesker med store demografiske og sosioøkonomiske variasjoner. I tillegg varierer mekanismer knyttet til atferd, helse, kognisjon, personlighet og oppvekst betydelig på individnivå. Ulike forskningsspørsmål, metodiske valg og varierende grad av detaljnivå rapportert i abstractene, gjør det utfordrende å oppsummere funnene på en entydig og klar måte. Det bør også nevnes at valg av inklusjons- og eksklusjonskriteria har påvirket hvilke resultater som er dominerende. Her følger likevel en overordnet oppsummering av funnene basert på de inkluderte studiene som er omtalt i denne rapporten.

Når det gjelder demografiske og sosioøkonomiske variabler som kjennetegner nettovergripere, gir resultatene et inntrykk av at nettovergripere stort sett er menn. Mye av forskningen på feltet er også gjennomført på unge voksne og ungdom. Vi kan ikke ut ifra vårt materiale fastslå om det er etniske grupper eller grupper av ulik opprinnelse som er over- eller underrepresentert blant overgripere på nett. Videre indikerer resultatene at en stor andel av nettovergripere er ugifte eller enslige og uten barn, noe som også kan ha sin forklaring i at det i stor grad er nettopp ungdom og unge voksne individer som er studert. Sosiodemografiske variabler, som seksualforbryteres sosioøkonomiske status og utdanning, ser ut til å variere, men sammenlignet med fysiske overgripere, ser det ut til at nettovergripere i større grad har høyere utdanningsnivå og oftere er yrkesaktive. Det bør nevnes at enkelte studier har vist at tilgang på barn gjennom jobb så ut til å øke sannsynligheten for å begå overgrep mot barn blant personer med seksuell interesse for barn.

Videre omfatter atferdsmekanismer hos overgriper som kan hemme og fremme seksuelle overgrep på nett flere ulike kategorier. Overgripers kriminelle historie utgjør en stor andel av denne litteraturen. Resultatene peker i retning av at nettovergripere på generell basis har begått færre lovbrudd sammenlignet med andre typer seksualforbrytere. Særlig sammenlignet med overgripere som har begått fysiske seksuelle overgrep mot barn og/eller begge deler, har flere studier vist at nettovergripere har begått mindre alvorlige kriminelle handlinger. Det er likevel forskjeller mellom individer som begår ulike typer nettovergrep; enkelte studier peker i retning av at personer dømt for produksjon og distribusjon av overgrepsmateriale av barn har større sannsynlighet for tidligere kriminell historie sammenlignet med individer dømt for besittelse av overgrepsmateriale av barn. Prospektive observasjonsstudier med

oppfølgingstid som varierte fra 2,5 år til 13 år etter domfellelse av et seksuelt nettovergrep, viste relativt lav, men noe varierende, grad av gjentakelsesfare (fra 1 % til 17 %). Bruk av alkohol, narkotika eller andre rusmidler blant nettovergripere så ikke ut til å være en fremtredende atferdsmekanisme i våre inkluderte studier, men også her tyder funnene på at nettovergripere har mindre sannsynlighet for rusbruk sammenlignet med andre typer seksualforbrytere.

Nettovergripers atferd på internett beskrives i flere studier, blant annet hvordan overgripere bruker ulike tilnæringsmåter avhengig av offerets kjønn, språk- og samtaledynamikk i chatteloggere fra ulike sosiale medier, bruk av informasjonssystem som muliggjør elektronisk anonymitet, overgrepnettverk, samt grooming-teknikker. Sexting, forstått som seksuelt eksplisitt materiale som sendes og mottas primært via mobiltelefon, er også belyst som en metode blant voksne for å oppnå seksuell kontakt med mindreårige. Særlig mannlige ofre for sexting viser seg å være disponert for selv å bli overgripere.

Hypig bruk av pornografi generelt, inkludert voldelig pornografi, samt å ha venner i omgangskretsen som har sett på overgrepsmateriale av barn ble identifisert som prediktorer for å bruke/se på overgrepsmateriale av barn. Det å være i besittelse av overgrepsmateriale av barn i et tidsrom på to år eller mer var også assosiert med det å innrømme seksuell interesse for barn. Videre ble sammenhengen mellom nettovergrep og fysiske overgrep undersøkt i flere studier, og funnene varierer fra at kun et mindretall mellom 1 % - 9,5 % av nettovergripere også begår fysiske overgrep, mens det i andre studier er vist at opptil 38 % av nettovergripere samtidig har begått fysiske overgrep. Det er uansett empirisk belegg for å hevde at ikke alle som begår seksuelle overgrep mot barn på internett også begår kontaktovergrep.

Mekanismer knyttet til overgripers fysiske og mentale helse som årsaksforklaringer for overgrep mot barn og unge er studert i varierende grad; Kun én studie under tema fysisk eller somatisk helse rapporterte at medfødte fysiske misdannelser kan være en uavhengig risikomarkør for besittelse av overgrepsmateriale av barn. Overgripers mentale uhelse er mer inngående studert, og tilstander eller psykisk sykdom relatert til nettovergripere involverte ensomhet, stress, negative følelser, depresjon og mellommenneskelige utfordringer. Sammenlignet med den generelle befolkningen så det ut til å være større forekomst av ulike typer stemningslidelser blant nettovergripere. I forlengelse av dette, er kognitive egenskaper hos nettovergripere studert i flere tilfeller. Oppsummert viste resultatene at nettovergripere i noen tilfeller opplevde en forvrengt oppfatning av barn på nett som seksualiserte vesen som ikke var 'ekte' og som dermed ble brukt som argumentasjon for en slags 'rettferdiggjøring' av nettovergrepene. Også distinkte personlighetstrekk blant nettovergripere er studert, og selv om nettovergripere omtales som en heterogen gruppe, er ulike former for psykologiske sårbarheter og egenskaper, som eksempelvis atferdsmessige og emosjonelle problemer, samt lavere grad av empatiske evner og følelseløshet, begrep som gjentakende beskriver nettovergripere. Utfordringer tilknyttet mellommenneskelige og intime interaksjoner ser også ut til å være et fellestrekk blant nettovergripere. Tilknytningsvansker i barndommen og andre utfordringer i tidlig familieliv, samt vanskelige intime relasjoner og en generell opplevelse av sosial motgang er dimensjoner som går igjen i beskrivelsen av disse individene.

En fremtredende risikofaktor for seksuelle overgrep både på og utenfor internett er overgripers seksuelt avvikende interesser eller seksuelle preferanser. Sammenlignet med personer som har begått fysiske overgrep, antydte resultatene at nettovergripere i større grad er drevet av seksuelle fantasier, tydeligere tiltrekningsmønster og høy grad av seksuelle avvik. Det er begrenset forskning på nettovergrep av incestiøs karakter, men enkelte studier har belyst hvordan internettbruk også kan spille en rolle i slike overgrep. Videre så det ut til at opplevelser av omsorgssvikt og seksuelle overgrep i egen barndom var sterke prediktorer for å begå nettovergrep, men i flere tilfeller var denne sammenhengen enda sterkere blant personer som begår fysiske overgrep mot barn.

Gruppetilhørighet kan være en viktig faktor som påvirker nettovergripers tanker og handlinger, og i litteraturen er ulike former for overgripernetttverk beskrevet, som eksempelvis 'det mørke nettet', peer-to-peer nettverk, og egne pedofilisamfunn. Flere studier har kartlagt karakteristika blant brukere, samt

bakenforliggende motivasjon for handlinger som utføres. Blant annet ble det beskrevet at brukere av overgrepnettverk var i besittelse av et større omfang av bildemateriale som også var mer ekstremt i form av yngre ofre og mer seksuell vold. Det understrekes at overgripernetverk er et fenomen som det kreves betydelig mer bevissthet om og forskning på.

6 Årsaker og mekanismer hos offer

Mye av forskningen som er gjort på offer for seksuelle overgrep, handler om helsemessige og sosiale konsekvenser for offeret på kort og lang sikt som følge av overgrep. Som nevnt er ikke denne forskningen en del av dette oppdraget.

Litteraturen som var i overensstemmelse med inklusjonskriteriene, og som omhandler forhold ved offeret, utgjorde så vidt over 8 % (eller N=21) av det samlede datauttrekket. Studiene er publisert i tidsrommet 2004 til 2021, der hovedandelen er publisert etter 2015 (N=12). Av disse er sju publisert de siste tre årene. Studiene representerer en viss geografisk spredning, dog ikke alle sammendrag oppgir hvor studien er gjennomført. Seks verdensdeler er representert (Europa, Nord-Amerika, Sør-Amerika, Oceania, Afrika og Asia), med Europa som sterkest representert (N=7). Det fremkommer også av abstractene at totalt 24 637 barn og unge i alderen 10 til 20 år har deltatt i studiene. Aldersgruppen som går igjen hyppigst som deltakere/respondenter i studiene er ungdommer i alderen 15-16 år. I tillegg består studiene av analyser av 86 039 overgrepssaker av barn/unge, 261 nettbaserte chattemeldinger og 'postinger' på hjelpesider eller spørre-forum ('Yahoo Answers'), 25 nettbaserte utpressingssaker av barn og unge, og til sist intervju med 2574 ansatte i rettsinstanser og 1180 etterforskere i overgrepssaker.

Fleire av studiene (N=10) undersøker ulike karakteristikk eller forhold ved eller rundt offeret som bidrar til å fremme seksuelle overgrep av dem. De fremmede faktorene hos offer omtales i noen studier som **sårbarhetsfaktorer** (Kloess et al., 2019, Manrai et al., 2021b). Vi har valgt å gjøre det her også. Få studier (N=1) i datauttrekket undersøker faktorer hos offer som hemmer seksuelle overgrep av dem på nett – i litteraturen ofte omtalt som **beskyttelses** eller **resiliensfaktorer** (Webster et al., 2012). Langt flere studier (N=6) kartlegger mulige sammenhenger mellom offerets atferd og hvordan dette bidrar til å fremme overgrep av dem selv eller andre barn og unge – såkalt **risikoatferd** (Webster et al., 2012). Disse omhandler stort sett atferd på nett, men enkelte studier undersøker også atferd utenfor nett som på ett eller annet vis er knyttet til det som har skjedd eller skjer på internett. Her handler det særlig om hvorvidt ofrene rapporterer om hendelsene, til hvem, hvordan og hva som får dem til å rapportere eller la være å rapportere. Denne litteraturen er inkludert i et eget underkapittel til slutt i denne delen som omhandler forhold ved eller rundt offeret. Vi har valgt å inkludere den fordi det i studiene antas at barn og ungdommers rapporteringer om overgrep på nett, eller manglende rapportering om det samme, bidrar til enten å hemme eller fremme overgrep.

6.1 Sårbarhetsfaktorer knyttet til offer

I alt ti artikler identifiserer faktorer hos offeret som bidrar til å forhøye risikoen for å bli utsatt for seksuelle overgrep på nett. Dårlig psykisk helse og tidligere erfaringer med overgrep, mishandling eller omsorgssvikt går igjen som sårbarhetsfaktorer (Barroso et al., 2021, de Santisteban og Gamez-Guadix, 2018, Jonsson et al., 2019, Ybarra et al., 2007). Jonsson og kolleger (2019) betegner gruppen som en 'polyvictimized' gruppe, det vil si en gruppe som er offer for flere former for overgrep; seksuelle overgrep, mobbing og/eller fysiske overgrep i eller utenfor egen familie. På norsk benyttes begrepene poly-viktimisering, multiviktimisering, kumulativ viktimisering eller reviktimisering (Mossige og Huang, 2019). Begrepene viser til at for hver ny erfaring med alvorlige hendelser, blir personen mer sårbar for å bli utsatt for nye skadelige hendelser.

Tidligere emosjonelt misbruk og/eller seksuelle overgrep ble signifikant oftere rapportert av ungdommer i alderen 12 til 20 år som oppgav å være offer for sexting, sammenlignet med de som ikke hadde vært offer for dette (Barroso et al., 2021). Det samme fant Jonsson med kolleger (2019) i sin studie blant svenske videregående elever. Her kom det også frem at mange av disse ungdommene rapporterer om mangel på foreldre som involverer seg og støtter opp, og flere bor også sammen med enslig forelder. Dårlige relasjoner til foreldre, manglende støtte og involvering fra foreldre/foresatte går igjen som funn også i

andre studier om faktorer knyttet til offer for internett-overgrep (i.e.(Barroso et al., 2021, Moors og Webber, 2013, Manrai et al., 2021a).

I en online survey av 1588 unge i alderen 10 til 15 år (Ybarra et al., 2007) rapporterte en høyere andel av de som hadde vært involvert i internettrakassering og seksuelt press på nett, at de hadde vært offer for, eller hadde utøvd, relasjonell, fysisk, eller seksuelt press tidligere. Studien avdekket også at de som var involvert i denne formen for internett-aktivitet, enten som offer eller overgripere eller begge deler, også hadde høyere forekomst av psykososiale problemer, rusmisbruk, og dårligere emosjonelle bånd til foresatte, sammenlignet med gruppen unge som var lite eller ikke involvert i slik aktivitet. Her var de psykososiale problemene tydeligst. En større andel av de som var involvert i denne formen for aktivitet rapporterte også om at de hadde personer i egen omgangskrets som hadde begått lovbrudd, og at de selv var aggressive av natur (Ybarra et al., 2007). Andre studier viser til høyere forekomst av depressive symptomer hos offer for seksuelle overgrep på nett (de Santisteban og Gamez-Guadix, 2018), lav selvfølelse (Jonsson et al., 2019) og atferds- og/eller emosjonsproblemer (Barroso et al., 2021).

Flere studier har også undersøkt hvordan kjønn og/eller alder påvirker sårbarhet for å bli utsatt for seksuelle overgrep på nett (de Santisteban og Gamez-Guadix, 2018, Barroso et al., 2021, Quayle et al., 2011). Materialet som inngår her, viser klart at jenter er mer utsatt for internettovergrep enn gutter, men at det er vanskeligere å si noe om alder og sårbarhet, fordi det kommer an på hvilken type internettovergrep det er snakk om. Blant de som var offer for sexting i studien til Barroso og kolleger (2021), var jenter mest utsatt (N=100 vs. N=82), mens grov sexting var mer utbredt blant gutter i alderen 15-17 år. Også i Jonsson og kollegers (2019) studie blant svenske videregående elever, rapporterte flere jenter (12,8 %) enn gutter (7,2 %) at de hadde følt seg presset til online sex i løpet av de siste 12 mnd. Whittle et al. (2015) viser også til at både jenter og gutter i tenårene befinner seg i en alder hvor de ser etter måter de kan både utvikle og utforske sin seksualitet på, og at dette gjør dem spesielt utsatte for noen former for internettovergrep, som for eksempel grooming.

I en gjennomgang av et bildemateriale (N=24550) av seksuelle overgrep mot barn (Quayle et al., 2011), ble bildene analysert ut ifra frekvens og krysstabulert på kjønn, alder og etnisitet/opprinnelse. Resultatene viste at jenter var avbildet fire ganger oftere enn gutter, og at ofrene i ti av elleve tilfeller var 'hvite'. Det var også en signifikant kjønnsforskjell i aldersfordelingen blant barna. Blant 'hvite' eller 'vestlige' og asiatiske barn, var flertallet av guttebarna under pubertetsalder, mens blant barna av latinamerikansk opprinnelse, var flertallet av jentebarna under pubertetsalder. Blant barn med afro-afrikansk opprinnelse, var alder ikke signifikant.

De Santisteban og Gámez-Guadix (2018) kartla barn som hadde blitt kontaktet på nettet av voksne som ønsket seksuell kontakt med de, og fant at de unges kjønn og alder var av betydning. Av 2731 i alderen 12-15 år (jenter 50,5 %) hadde 226 unge fått forespørsel om sex på internett. Av disse var 68,9 % jenter. 215 av de som deltok i undersøkelsen oppgav å ha hatt seksuell interaksjon med en voksen, enten på nett (cybersex) eller fysisk sex. Kjønnsforskjellen var mindre i denne gruppen (53,8 % var jenter). Både når det gjaldt forespørsel om sex fra voksen, og det å være involvert i seksuell samhandling med en voksen, økte sannsynligheten med økt alder hos barnet. I en annen studie (Fortin og Proulx, 2019) som analyserte bildemateriale (N=61 244) fra 40 personer dømt for besittelse av overgrepbilder av barn, ble det funnet at jo lavere alder hos barnet som var avbildet, desto større var alvorlighetsgraden av den seksuelle handlingen utført mot barnet.

I en spørreundersøkelse blant nær 6 800 ungdommer i alderen 13–20 år, fant Mohler-Kuo og kolleger (2014) at 40,2 % av jentene og 17,2 % av guttene hadde opplevd minst ett seksuelt overgrep. Den oftest opplevde seksuelle hendelsen var seksuell trakassering på internett. Av disse igjen var mer enn halvparten av jentene og mer enn 70 % av guttene blitt misbrukt eller trakassert av andre ungdommer.

Studien til Whittle et al. (2015) peker på en mulig viktig forskjell når det gjelder ofres kjønn og relasjon til overgriper. Jentene i studien regnet overgriperne sine i mange tilfeller for å være kjærester på ett eller

annet tidspunkt i relasjonen. Guttene i studien, som hadde opplevd overgrep på nett, så ikke kontakten med overgriper som et forhold, og var derfor i mindre grad emosjonelt involvert. Whittle og kolleger viser til at følelsen av å være tettere koblet til overgriper *kan* gjøre det lettere for overgriper å presse jenter.

En av studiene i datauttrekket undersøkte også sosiodemografiske forhold hos offeret (Jonsson et al., 2019). Blant elever som hadde hatt sex på nettet de siste 12 månedene, var en større andel av foreldrene arbeidsledige og/eller hadde lavere utdanningsnivå. Denne gruppen elever hadde også større andel som ikke befant seg i et universitetsrettet utdanningsløp, flere hadde immigrantbakgrunn, og flere hadde en dårligere økonomisk situasjon sammenlignet med de elevene som ikke hadde hatt sex på nettet det siste året. Selv om disse forskjellene ikke var statistisk signifikante, er de viktige å nevne.

Til sist blant studiene som undersøker forhold ved offer som fremmer overgrep, er det verdt å vise til studien til Schoeps og kolleger (2020). Her ble sammenhengen mellom grooming-strategier som ungdommer i alderen 12-16 år var blitt utsatt for, og personlige faktorer hos ungdommene, undersøkt. Ved bruk av SEM (*Structural Equation Modeling*) ble det avdekket at sjarme og fravær av hemninger (*'disinhibition'*) hos offeret, førte til at de ble utsatt for grooming via *erotisk sexting* og *oppfordring til sex*, mens kun uhemmet atferd førte til grooming via mer *pornografisk sexting* og bruk av *tvang og press*. Studien viser en tydelig sammenheng (53 % forklart varians) mellom visse personlige faktorer og grooming-strategier en blir utsatt for på nett.

Internett og sosiale medier har gitt anledning til at overgrep kan skje i større grad mellom offer og overgriper som ikke kjenner hverandre, og ikke møter hverandre fysisk - sammenlignet med kontakt-overgrep – der det er mer vanlig at det skjer i nære relasjoner og i nærmiljø. Men studier viser også til nettovergrep og produksjon av overgrepsmateriale av barn innad i familier (Mitchell et al., 2005a, Salter et al., 2021). Denne forskningen indikerer at ofrene i intrafamiliære nettovergrep er yngre, overgrepene er mer alvorlige og skjer oftere og pågår over lengre tid - sammenlignet med ekstra-familiære internettovergrep av barn.

Kun én artikkel undersøker faktorer hos offer som synes å hemme seksuelle overgrep av dem på nett. Studien til Nagamatsu og kolleger (2018) er basert på en spørreundersøkelse blant 1125 japanske ungdommer i alderen 13 til 15 år. Her fant de at forekomsten av seksuelle overgrep på nett var lavere blant elever som hadde en konservativ holdning til seksuell aktivitet. I tillegg var forekomsten lavere blant jenter som gjenkjente signaler på vold mellom ungdom i nære relasjoner (*'dating-violence'*).

Tabell 2 – sårbarhetsfaktorer knyttet til offer for seksuelle overgrep på nett (alle typer nettovergrep)

Forfatter, publikasjonsår	Poly-viktimisering	Dårlig psykisk helse	Manglende engasjement/ tilstedeværelse av foreldre	Utøvd overgrep av et eller annet slag selv	Kjønn (jenter mest utsatt)	Alder*	Sosio-økon. forhold	Atferds- eller emosjonsproblemer
#58 Barroso, 2021	X	X	X		X	X		X
#238 De Santisteban, 2018	X	X			X	X		
#332 Fortin, 2019						X		
#477 Jonsson, 2019	X	X	X		X		X	
#638 Manrai			X					
#712 Mitchell			X					X
#720 Mohler-Kuo, 2014					X			
#724 Moors			X					
#817 Quayle, 2011					X	X		
#893 Schoeps, 2020								
#1077 Whittle, 2015					X			
#1101 Wolak					X			
#1119 Ybarra, 2007		X	X	X				

*Funnene er ikke entydige når det gjelder alder

6.2 Risikoatferd hos offer

Sju studier belyser risikoatferd hos offer – det vil si atferd som bidrar til å fremme overgrep av dem selv på nett. Studiene viser til flere forhold som betegnes som risikoatferd. Barn og unge som er **mye på internett**, og spesielt de som er mye på internett på ukedager, som **braker chatte-rom**, som kommuniserer med personer de ikke kjenner på internett, som **deler personlig informasjon** om seg selv og som **har personer de ikke kjenner på vennelista** si, er særlig risiko-utsatte (de Santisteban og Gamez-Guadix, 2018). Samme studie fant også at mindreårige som rapporterer om seksuell interaksjon med voksne, har en mer utpreget risikoprofil enn de barna som rapporterte om at de kun hadde fått forespørsel om sex. I tillegg er det funnet at barn og unge som har vært utsatt for seksuelle overgrep på nett, rapporterer høyere rusmisbruk og at de har begått fysiske, relasjonelle eller seksuelle angrep selv (Barroso et al., 2021, Ybarra et al., 2007).

Studien til Kloess et al. (2017) undersøker atferd og respons på overgriperes tilnærminger hos 23 barn og unge i alderen 11 til 15 år som er i chatterom på internett. Guttene i utvalget (n=6) hadde kortere og mindre intense interaksjoner med sine overgripere, men interaksjonen og kommunikasjonen involverte en mer uttalt interesse for seksuelle tema. Studien finner også at det synes å være en større impulsivitet blant gutte-ofrene, noe de finner støtte for i andre studier. Tre av deltakerne i studien deltar i chatterom med ukjente fordi de er seksuelt nysgjerrige. Mange av de unge spurte ikke om overgriperes alder, noe som kan tyde på at de antok at de kommuniserte med noen på omtrent samme alder som de selv. 21 av de 23 deltakerne hadde en atferd på internett som Kloess og kolleger beskriver som risikoatferd. De snakket eksplisitt om sex og de viste seg frem via webkamera. En av deltakerne hadde en biseksuell legning, noe som er funnet i andre studier å være en mulig sårbarhetsfaktor i forhold til seksuelle overgrep både på og utenfor nett. Enkelte av deltakerne i studien hadde tatt kontakt med fremmede på nett fordi de nylig hadde slått opp med kjæresten, andre fordi dette gav dem en mulighet til å møte noen og kommunisere med noen anonymt og uten å bli fordømt for dette. Videre viste studien at selv om en eller annen form for risikoatferd betegnet alle deltakerne, gikk det et skille mellom de som var sterke nok til å avslutte relasjonen når interaksjonen med overgriper utviklet seg til å bli for ekstrem, og de som ikke gjorde det. Et avgjørende aspekt her syntes å være de unges motivasjon for å bruke internett. Kloess og kolleger (2017) argumenterer for at rekken med negative erfaringer unge har på nett, bør tolkes langs et kontinuum med seksuell utforskning/eksperimentering på den ene siden og seksuell utnyttelse på den andre, som går via grooming.

I en spørreundersøkelse blant japanske ungdommer (n=1125) i alderen 13 til 15 år, fant Nagamatsu et al. (2018) at forekomsten av seksuelle overgrep var høyere blant både jenter og gutter som hadde **sendt melding og/eller foto** til, eller hadde møtt, en person som de fikk kontakt med på internett. I en studie av svenske videregående elever (Jonsson et al., 2019), ble ulike former for risikoatferd undersøkt: alkohol- og rusmiddelbruk, alder for seksuell debut og hvorvidt de unge hadde hatt flere enn seks seksualpartnere. Når det gjaldt risikoatferd på nett, ble ungdommene spurt om hvor mye tid de brukte på nett og seksuell atferd på nett. Indeksgruppen (n= 330), gruppen med unge som hadde følt seg presset til å ha sex på internett, hadde en internett-atferd som var signifikant forskjellig fra referansegruppen (n=298), dvs. gruppen som hadde møtt personer på nett som de hadde hatt en frivillig seksuell erfaring med. Forskjellen var ikke signifikant når det gjaldt tid brukt på internett, men var signifikant når det gjaldt hva de gjorde på nett. Følgende atferd var mer vanlig hos indeksgruppen: 1) hadde delt kontaktinformasjon på nett i løpet av det siste året, 2) hadde sett etter noen de kunne snakke om sex med, eller ha sex med, 3) hadde sendt nakenbilder av seg selv og hadde postet nakenbilder av seg selv i et internettforum, 4) hadde langt oftere blitt fornærmet av ondsinnet seksualisert språk på nett. I tillegg rapporterte indeksgruppen om hyppigere bruk av rusmidler. Bruken av alkohol var den samme i begge grupper, og gruppene var tilnærmet like når det gjaldt seksuell debut, antall sex-partnere og konsum av pornografi.

En studie fra USA (Mitchell et al., 2011) identifiserte typer risikoatferd utenfor nettet, hos barn som hadde blitt utsatt for internettbasert kommersiell seksuell utnyttelse ('Commercial Sexual Exploitation of Children' – CSEC) og barn som var ofre av andre forbrytelser der internett eller kommersiell seksuell utnyttelse ikke var til stede (non-CSEC). CSEC gruppen hadde høyere forekomst av involvering i kriminell aktivitet (33 % vs 7 %), de rapporterte i større grad å ha rømt hjemmefra (41 % vs 13 %) og de hadde en historikk med dårligere resultater fra skolen (47 % vs 14 %).

Kopecky (2017) peker også på at det at barn produserer og deler egenprodusert materiale med seksualisert innhold, setter dem også i en sårbar posisjon der overgripere kan benytte dette som et pressmiddel til å få dem til å produsere mer ulovlig materiale.

6.3 Offerets rapportering om overgrep

Det er mulig, basert på forskning, å slå fast at rapportering om selvopplevd seksuelt misbruk på nett er høyere enn det som rapporteres til hjelpeinstanser og politi. Barn og unge lar være å rapportere om hendelsene til foreldre/foresatte også. I stedet betror en del av dem seg til jevnaldrende og venner. Flere studier finner også at de hyppigst oppgitte grunnene til at barn/unge ikke rapporterer om overgrep til myndigheter, hjelpeinstanser eller voksenpersoner, skyldes uklarheter i forhold til overgrep, forvirring, frykt for represalier, skyldfølelse, skam og mangel på selvtillit (Manrai et al., 2021a). Ofrene som tar del i kommunikasjonen med overgriper på nett, kan også kjenne på at de har bidratt til at overgrepene har skjedd (Whittle et al., 2015). Det henvises også til sosiokulturelle normer, for eksempel stigma, som gjør at ofre unnlater å rapportere om negative seksuelle erfaringer på nett (Manrai et al., 2021a, Leander et al., 2008, Moors og Webber, 2013, Whittle et al., 2015). Ofrene som tar del i kommunikasjonen med overgriper på nett, kan også kjenne på at de har bidratt til at overgrepene har skjedd (Whittle et al., 2015). Det henvises også til sosiokulturelle normer, for eksempel stigma, som gjør at ofre unnlater å rapportere om negative seksuelle erfaringer på nett (Manrai et al., 2021a).

To av studiene i utvalget (Leander et al., 2008, Moors og Webber, 2013) undersøker tilbøyeligheten hos barn og unge som er blitt seksuelt misbrukt på internett til å rapportere om overgrep, hvem de forteller det til og hva de oppgir skal til for at de forteller det til noen, men abstractene oppgir ikke hvilke forhold som påvirker her.

I Mohler-Kuo et al. (2014) sin studie fra Sveits, undersøkte de i et utvalg på nær 6800 unge fra niende klasse og hvorvidt de som hadde opplevd overgrep på nett fortalte dette til noen. 50 % av jentene og 70 % av guttene oppgav at de var blitt misbrukt av jevngamle overgripere, men avhengig av type overgrep, fortalte 44,4 %-58,4 % av jentene, og 5,8 %-38 % av guttene, om dette til noen – og da aller helst til jevngamle.

I en studie basert på telefonintervju med 1560 barn og unge i alderen 10 til 17 år (Priebe et al., (2013), fant de at type internettovergrep, hvorvidt det opprører offeret, hvorvidt ofrene utøver andre former for internettovergrep selv, virker inn på hvordan de responderer. Tre responsmønstre ble funnet: 1) fortelle om relasjonen, 2) avslutte relasjonen, eller 3) være passiv. Foreldres aktive formidling om internettsikkerhet påvirket ikke ungdommene til å avsløre at har vært utsatt uønskede hendelser på nett. I motsetning til dette fant en annen studie (Manrai et al., 2021a) at støttende foreldre har en mulig positiv virkning på unge når det gjelder å fortelle om internett-overgrep, dog sosial støtte fra venner ble rapportert å ha mest å si for om de unge åpner seg om det som har skjedd. Her ble det pekt på et generasjons-gap mellom barn/unge og foreldre/lærere, som motvirker rapportering. Personlige ressurser, for eksempel god selv-tillit og det å ha et støttende miljø rundt seg, ble funnet å være mest avgjørende når det gjelder barn og unges tilbøyelighet til å rapportere (Manrai et al., 2021a), studie viste imidlertid at jenter i mindre grad en gutter rapporterer om slik hendelser, og forfatterne argumenterer for at dette skyldes kjønnsstereotyper og stigmatisering. Det ble også funnet at offer rapporterer i mindre grad hvis han/hun har en viss grad av personlig sårbarhet, mens det som fremmer rapportering er personlige ressurser (for eksempel selvtillit) og et støttende miljø fra foreldre og venner rundt offeret. I en annen studie (Whittle et al., 2015), rapporterte ofrene i større grad det som hadde skjedd offline enn online. Her antas det at det skyldtes uklarheter i det som skjer online, grenser for ikke-seksualisert og seksualiserte handlinger og tvang versus ikke-tvang er mer utydelige på internett.

6.4 Oppsummering av årsaker og mekanismer hos offer

Studiene i vårt materiale avdekker sårbarhetsfaktorer og for mange av disse er funnene sterke. Det gjelder for eksempel at ofre for internettovergrep ofte har opplevd andre typer overgrep tidligere (mobbing, mishandling i hjemmet, fysiske seksuelle overgrep, omsorgssvikt), de har psykososiale problemer og har gjerne dårlige relasjoner til foreldrene sine og har oftere enslige foreldre. Videre er jenter mer utsatt enn

gutter. Når det gjaldt alder, var materialet mindre entydig. Yngre barn var mer utsatt for grovere overgrep i barneovergrepsmateriale som distribueres på nett, mens tenåringer virker å være mer utsatt når det kommer til grooming. Sexting ser i vårt materiale ut til å være mest utbredt blant de midterste og eldste tenåringene (13–17 år).

I materialet vårt fant vi ikke sterk støtte for at sosiodemografiske forhold representerer en sårbarhetsfaktor hos barn som blir utsatt for seksuelle overgrep på internett. Økonomisk bakgrunn, foreldres utdanningsnivå og levekår ser ikke ut til å ha så stor påvirkning, dog var det å bo sammen med enslig forelder mer vanlig blant ofrene. Manglende støtte og engasjement fra foreldre og det å bo hos enslige foreldre var mer avgjørende når det gjaldt offerets sårbarhet for internettovergrep.

Studiene i utvalget vårt inneholdt svært få abstract med fokus på hemmende eller beskyttende faktorer, så her kan vi ikke slå fast noe sikkert – annet enn å vise til at en invertering av sårbarhetsfaktorene kanskje kan fungere som mulige beskyttelsesfaktorer (ikke være utsatt for andre overgrep eller omsorgssvikt, ha god psykisk helse, ha støttende, nærværende foreldre, osv.). Dette vil ikke være beskyttende i kausal sammenheng, men det er en statistisk assosiasjon mellom disse faktorene og mindre utsatthet for seksuelle overgrep på nett.

Litteraturen knyttet til offer avdekker at risikoatferd omfattet særlig to forhold; kommuniserer med fremmede i chatte-forum og deler bilder og personlig informasjon med fremmede. Det var blandet empirisk støtte for å avgjøre om tid tilbragt på nettet representerer en risikoatferd. Noen studier viste til at tid tilbragt på nett er en risikofaktor, mens en annen studie konkluderte med at det ikke er tid tilbragt på nett, men snarere hva som gjøres på nett som er avgjørende. Barns behov for å utforske sin seksualitet, kombinert med naiviteten og den generelle sårbarheten som ligger i det at de er barn, skaper et mulighetsrom for overgripere på søken etter mindreårige for egen seksuelle tilfredsstillelse. Studiene avdekker også at overgripere 'jakter' på de mest sårbare (Wolak et al., 2010), for nettopp å bruke dette til å få innpass hos barna og manipulere de til å begå seksuelle handlinger. De tar kontakt og kommuniserer på måter tilpasset hvert enkelt barn. Internett-overgrep kan også føre til at overgrepene skjer mer uhemmet, fordi det skjer mer i det skjulte og uten, som det ble påpekt i en av studiene, 'samfunnets blikk' på det som foregår, og fordi det også ble antydnet at barna blir mer 'objektivert' som følge av at overgrepet medieres av teknologi. Det er også større utydelighet rundt når grenser overskrides i seksuelle overgrep på nett (eks (Williams et al., 2013).

Det kom frem i materialet vårt at barn og unge unnlater i stor grad å rapportere om at de er blitt utsatt for overgrep på nett. Det skyldes sårbarhetsfaktorer hos de selv (lav selvtillit, manglende støtte, generasjonsgap mellom offer og foreldre/foresatte/lærere. Den lave rapporteringsraten til myndighetene tilsier at mer innsats må gjøres for å opplyse barn og unge om hvor de kan henvende seg hvis de selv eller noen de kjenner trenger noen å betro seg til. Det er tydelig fra materialet vårt at selv om det kjennes godt for ungdommer å betro seg til venner, ser informasjonen ut til å stoppe der og dette hindrer iverksetting av intervensjoner som kan stoppe internettovergrep.

7 Teknologiens/internetts rolle som mekanisme

Mange av abstractene i materialet innledes med påstander om at internett og teknologi fører til flere seksuelle overgrep mot mindreårige, mens det bare er en liten andel som faktisk har undersøkt dette i de aktuelle studiene. Vi har inkludert 25 abstract med resultater som sier noe om hvordan internett – eller mer presist menneskers bruk av internett – har vært en fremmer for seksuelle overgrep mot barn. Disse omhandler seksuelle overgrep som gjennomføres eller eskalerer på internett, først og fremst produksjon og deling av overgrepsmateriale som bilder og video ved hjelp av ulike fildelingstjenester og om kommunikasjon på internett som kan være seksuelle overgrep i seg selv eller som kan være en kontakt som fører til et seksuelt overgrep på eller utenfor internett. Mitchell og kolleger (Mitchell et al., 2010, Mitchell et al., 2005a) har gjennomgått data fra et stort antall rettsinstanser og identifisert at sosiale nettverk på internett ble brukt til å ta initiativ til seksuelle relasjoner, som kommunikasjonsverktøy mellom offer og overgriper, til å få tilgang til informasjon om offeret, til online grooming, til å spre informasjon om eller bilder av offeret, til å arrangere møter, til å belønne offeret, til å komme i kontakt med offerets venner eller til å reklamere eller selge offer. Studien av Lykousas (2021) påpeker hvordan leverandører av sosiale nettverk stadig **utvikler og tilbyr ny funksjonalitet** for å opprettholde deltakernes interesse, noe som igjen også kan gi (potensielle) overgripere flere muligheter til kontakt eller overgrep. Et lite, men konkret eksempel på dette presenteres i abstractet fra Mandau (2021) som i en analyse av innlegg på en anonym hjelpetjeneste på nett fant at funksjonen *skjermdump i Snapchat* spilte en stor rolle for bildebaserte seksuelle overgrep. Den raske utviklingen av nye funksjoner på internett kan gjøre det vanskelig å henge med for hjelpeapparatet. I en studie av Quayle (2002) uttrykte sosialarbeidere og tilsynsverger at de ikke forstår hvordan voksne med seksuelle interesse for barn bruker funksjoner på nett.

Flere abstract i utvalget viser til hvordan internett gir overgripere **tilgang** til flere potensielle ofre (for eksempel Aslan (2014); Hamilton-Giachritsis (2020)). Bruk av internett har gitt overgripere flere muligheter til å komme i kontakt med barn enn de ville hatt om all kontakt hadde foregått utenfor internett, gjennom chatkanaler og andre sosiale nettverk, i den hensikt å utføre seksuelle overgrep på nett eller fysisk. Studier i utvalget viser videre hvordan overgripere **overvåker** sosiale nettverk for å identifisere potensielle ofre (Malesky Jr, 2007) eller til å skaffe seg spesifikk informasjon om barna, slik at de kan ta kontakt og kommunisere på en måte som er tilpasset hvert enkelt barn. Dette som øker sannsynligheten for at overgriperne kan få den kontakten med barnet som de er ute etter. deSantisteban (2018) sin studie av 12 menn dømt for online grooming, viste hvordan slik overvåking gjorde at overgriperne ble kjent med barnets behov og sårbare sider og kunne utnytte dette i dialogen med barnet blant annet for å få barnet til å føle seg som en aktiv deltaker i hendelsene.

I tillegg til at overgripere lettere kan komme i kontakt med barn, kan de også lettere få kontakt med mange flere barn/potensielle ofre på samme tid enn de ville hatt muligheten til uten internett. Chiang et al (2019) gjennomførte en case-studie av én overgriperes nettsamtaler med 20 ulike offer.

Studien av Chiang et al. (2019) illustrerer også en annen faktor ved internettkommunikasjon som overgripere utnytter, nemlig **muligheten til å være anonym** og dermed muligheten til å kunne utgi seg for å være noen andre enn den man er (Paquette og Cortoni, 2021) (Aslan et al., 2014). Det er en utbredt oppfatning at voksne i slike tilfeller utgir seg for å være barn for å komme i kontakt med andre barn, men dette er ikke alltid tilfellet (Villacampa, 2017). Overgripere konstruerer derimot ulike identiteter eller såkalte '*personas*' som de veksler mellom i samtaler med ulike barn (Chiang og Grant, 2019, Quayle og Taylor, 2001). Internetts muligheter til å kommunisere anonymt kan på den andre siden være til god hjelp for offeret, som vist i studien av Moors (2013) der spørsmål og svar på nettsjeneren *Yahoo! Answers* ble analysert og der noen offer fortalte om overgrep for første gang fordi de opplevde at de ikke hadde noen andre steder å gå med historiene sine.

Andre abstract i utvalget viser til hvordan overgripere opplever – eller sier at de opplever – en form for **distanse** til overgrep som skjer på internett, sammenlignet med overgrep utenfor nettet. Noen overgripere

ser ut til å konstruere en annen virkelighetsoppfatning på internett, som er preget av andre grenser og mønstre for interaksjon, enn utenfor internett. Rimer (2017) undersøkte overgripere som deltok i et gruppebehandlingsprogram, og fant at overgriperne opplevde at '*blikket*' fra andre mennesker forsvant på nettstedet med overgrepsmateriale, altså det som i den virkelige verden bidrar til å etablere og opprettholde sosiale normer.

I en senere studie med samme tematikk og data fant Rimer (2019) at deltakerne, som har begått forbrytelser som involverer overgrepsmateriale, snakket om barn på nett på helt andre måter enn de snakket om barn utenfor nett på. Når deltakerne snakket om barn utenfor nett, forholdt de seg til konstruksjoner av barns læring, beskyttelse, irrasjonalitet, uerfarenhet, a-seksualitet og uskyld som kan sies å tilhøre vestens sosiale normer. Når de snakket om internett, derimot, konstruerte de barn på en annen måte, nemlig som mindre virkelig og som seksualisert. Dette gjør at barn i overgrepsmateriale blir oppfattet som grunnleggende annerledes av disse overgriperne, og at del atferd blir normalisert i ulike subkulturer for overgripere på nett (Prichard et al., 2011).

At den generelle befolkning heller ikke kjenner til grenser for hva som er et seksuelt overgrep på nett, bidrar også til et det er enklere for en nettovergriper å distansere seg fra merkelappen seksualovergriper (Winder et al., 2015).

I tillegg til at mennesker kan bruke internett til å utføre seksuelle overgrep eller komme i kontakt med potensielle ofre, kan også teknologien brukes på ulike måter til å forebygge overgrep eller identifisere nettovergripere. Åtte av de inkluderte abstractene omhandler bruk av teknologi på denne måten. Studier viser bl.a. hvordan funksjoner kan inkluderes i internettplattformer eller søkemotorer for å blokkere søk på overgrepsmateriale eller sanksjonere brukere som trakasserer andre seksuelt (Steel, 2015, Van Royen et al., 2015). Andre studier viser utvikling av automatiserte løsninger for å identifisere risiko eller uønsket atferd. Rodriguez (2020) utviklet en smart chatbot som kobler seg på andre chattetjenester og starter en automatisk samtale med mistenkte overgripere, og Seigfried-Spellar (2019) utviklet et sorteringsverktøy for analyse av chat-dialoger for å evaluere sannsynligheten for at fysiske overgrep vil skje. Begge disse løsningene er basert på Natural Language Processing (språkbehandling).

Teknologien gir også overgripere og personer med seksuell interesse for barn muligheten til å laste ned, lagre og distribuere store mengder bilde- og filmmateriale, og det gir dem tilgang til bilder uten at de trenger å gå via en foto-fremkallingstjeneste (Mitchell et al., 2005a).

Til sist vi også huske at muligheten til å opptre skjult på nettet også gjelder etterforskere. Politiet kan etterforske anonymt eller ved å utgi seg for å være mindreårige eller overgripere eller tilbydere av barneovergrepsmateriale (Mitchell et al., 2005b; Mitchell et al., 2012). Det står mer om dette i kapittel 9. Digitalt materiale på nett gjør det også mulig å identifisere ofre og overgripere fra det materiale. Digitale spor og bevis kan styrke overvåking av aktiviteter til individer, grupper eller nettverk og forbedre både etterforskningen og mulighetene til å få tiltalt og dømt lovbrøttere (Krone, 2005a).

8 Bevisstgjøring

Et tema som undersøkes i et mindre utvalg materialet vårt, er bevisstgjøring og grenseoppgang for hva som er og ikke er seksuelle overgrep mot barn. Av disse åtte artiklene er to kodet til kun å omhandle bevisstgjøring, to også lovverk, én også språklige virkemidler, mens de siste tre er kodet til også å omhandle internetts rolle og atferd på internett. Forskningen på bevisstgjøring rundt seksuelle overgrep mot barn deler seg igjen i noen tema.

Det er stort overlapp mellom forskning på bevisstgjøring rundt seksuelle overgrep, muliggjørende teknologi og lovverk. Gjeldende lovgivning holder ikke tritt med teknologisk utvikling (Karaian og Brady, 2019). Smarttelefoner har indirekte ført til at mange ungdommer kan betraktes som seksuallovbrytere, ved å ha bilde av seg selv på egen telefon. Karaian og Brady argumenterer med at ungdoms privatliv og ønske om autonomi står i kontrast til samfunnets ønske om å beskytte. Mens gjeldende rett (Canada) er entydig – ingen har lovlig rett til å skape og/eller dele seksuelle bilder uten samtykke fra involverte, eksisterer det en '*private use exemption*' klausul. Forfatterne argumenterer for at konsensuell sexting (dvs. tilfeller der sexting har foregått etter samtykke) mellom tenåringer går under denne klausulen, og at det kan være positive aspekter ved å la ungdom, over den seksuelle lavalder, utøve autonomi når det kommer til egen seksualitet.

Fenomenet '*sexting*' ble også undersøkt av Jenkins og Stamp (2018). Gjennom en analyse av 1030 kommentarer fra 15 netthistorier (online stories) i USA og Storbritannia ble fire tema identifisert: (1) Uskyldighet: Er sexting en harmløs eller skadelig aktivitet? (2) Sammenliknbarhet: Var tenåringer tidligere like eller annerledes sammenlignet med nåtidens tenåringer? (3) Kriminalitet: Er sexting av tenåringer en straffbar handling eller en lovlig aktivitet? (4) Seksualitet: Er tenåringers sexting seksuell utforskning eller seksuell utnyttelse? Disse studiene om sexting viser tydelig de tvetydighetene som ligger i denne praksisen og at det er behov for mer innsats for å bevisstgjøre både unge og befolkningen for øvrig og rydde i den juridiske håndteringen av dette.

Gjennom telefonintervju med etterforskere ble 129 overgrepssaker som hadde nettmøter som utgangspunkt, analysert (Wolak et al., 2004). Formålet var å beskrive tilfeller hvor ungdom ble ofre for seksuelle overgrep utført av mennesker de møtte på nett. De fleste overgripere forsøkte ikke å skjule at de var voksne interessert i et seksuelt forhold. De fleste ofrene møtte og hadde sex med overgriper mer enn én gang. Fagpersoner i hjelpeinstanser må gjøres oppmerksomme på at dette foregår. Informasjon om nettsikkerhet må inneholde åpne og ærlige diskusjoner om hvorfor slike forhold er uheldige og kriminelle.

Wolak (2013) konkluderer med at det er behov for forebyggende innsats som lærer befolkningen hva voldtekt og andre seksuelle overgrep er. Hovedbudskapet bør være at det er kriminelt for voksne å komme med seksuelle tilnærminger overfor mindreårig, på nett og utenfor nett, uavhengig av hvilket forhold de har til den mindreårige. En undersøkelse blant 504 Australiske internettbukere (Hunn et al., 2020) avdekker at mange ikke vet at det er kriminelt å se på spesifikke typer materiale som viser overgrep mot barn, og at det er tvil i deler av befolkningen om hvorvidt det er skadelig å se på materiale som viser overgrep mot barn. Denne uvitenheten kan føre til at nettbukere debuterer som overgripere. Forskning utført i England (Williams og Hudson, 2013) viser at befolkningen uttrykker for lite bekymring over familie grooming. Initiativer trengs for å gjøre folk bevisste i forhold til ulike former for grooming.

Gjennomgående for den forskning gjengitt i dette avsnittet, er at det trengs en sterkere bevissthet rundt hva seksuelle overgrep er, og hvordan de kan gjenkjennes for kunne hindre overgrep. All denne forskningen er utført i USA, Canada, UK eller Australia. Hvorvidt resultatene er direkte overførbare til Norge og norske forhold, må vurderes.

I vårt datamateriale identifiserte vi én artikkel med tema intervensjon rettet mot ungdom for å hemme seksuelle overgrep. Unge og voksne har naturlig interaksjoner, også på internett. Noen ganger kan det være vanskelig for ungdom å skille grooming, med formål om framtidig overgrep, fra vanlig interaksjon.

Bennett og O'Donohue (2020) gjennomførte et tre-armet eksperiment med 147 psykologistudenter som deltagere, hvor de testet effekten av en intervensjon for å bedre evnen til å skille grooming fra annen aktivitet. Intervensjonen besto i et undervisningsopplegg som lærte deltakerne å fokusere på atferdens funksjon og kontekst. De andre to armene var en standard behandlingstilnærming designet for å etterligne hva man ellers kan lære seg om dette tema via internett, og ingen opplæring / kontrollgruppe. Resultatene viste at gruppe 1 og 3 presterte like godt ved post-test, men gruppe 2 presterte signifikant dårligere ($p=0,003$). Dette kan, ifølge forskerne, tyde på en mulig iatrogen effekt av informasjon på internett. Resultatene viste i tillegg en kjønnsforskjell: Kvinner presterte bedre enn menn når det gjaldt å legge merke til grooming-atferd ($p=0,027$).

Schuler et al. (2021) analyserer selvrapporterte data i den web-baserte appen '*Troubled Desire*' samlet gjennom 30 måneder. Utfallsmål var (1) sosiodemografi og (2) seksuell interesse og seksuell atferd. Selv-vurderingen ble gjennomført av 4161 brukere. Brukerne var hovedsakelig fra Tyskland (54,7 %) og USA (11,4 %). Omtrent 79 % rapporterte seksuell interesse i barn, disse brukerne rapporterte oftere vanskeligheter knyttet til egen seksualitet. Seksuelle overgrep mot barn var lang mer vanlig blant brukere med en seksuell interesse i barn enn de som ikke hadde noen interesse for barn. Flesteparten av overgrepene var ikke kjent for myndighetene. Forskerne bak studien mener '*the Troubled Desire app*' har potensiale for å forebygge seksuelle overgrep mot barn.

9 Lovverk, lovreguleringer, etterforskning og straffeforfølgelse

I alt 24 artikler (nær 10 %) i datamaterialet omhandler lovverk, etterforskning og straffeforfølgning knyttet til seksuelle overgrep av barn på internett. Studiene er gjennomført i Nord-Amerika (N=6), Europa (N=4) – hvorav to er gjennomført i Norge, Australia (N=2) og Sør-Amerika (N=1), men ikke alle studiene oppgir hvor studien er gjennomført. Artiklene er utgitt i tidsrommet 2005 til 2021, med flest utgitt i 2012 (N=5) og 2020 (N=5).

Flere av artiklene som omhandler lovverk, etterforskning og straffeforfølgelse skiller seg litt ut når det kommer til studiedesign og forskningsmetode. Mange av dem er diskusjonsartikler der datamaterialet er en lov eller en form for rettspraksis, og så diskuteres anvendelse, tolkning og/eller utfall av lov og rettspraksis.

9.1 Etterforskning og straffeforfølgelse

Flere studier (N=12) i kategorien om lovverk og etterforskning undersøker de mange utfordringene som møter politi, påtalemyndigheter og domstoler i etterforskning og straffeforfølgning i overgrepssaker mot barn på internett. Basert på data fra politidokumenter og intervjuer med nøkkelpersoner i organisasjoner knyttet til etterforskning og overvåking av internett-kriminalitet, problematiserer en av studiene (Jewkes og Andrews, 2017) politiets manglende mulighet og evne til å holde tritt med nett-overgripere. De viser til at overgripere holder seg oppdatert på arbeidsmetodene til retts-analytikere og etterforskere, mens polititjenestene på sin side responderer tregt på innovasjonen som kontinuerlig skjer innen teknologi.

Også studien til Cullen et al. (2020) finner at de teknologiske fremskrittene gjør etterforskningsmetodene utdaterte. Basert på intervjuer med etterforskere og anklagere konkluderes det med at utfordringene når det gjelder etterforskning av nettovergrep mot barn handler om fire forhold: teknologien selv, internett-service-tilbydere, lovverket og mangel på ressurser. Studien viser også til hva som skal til for å forbedre etterforskning og straffeforfølgning. Det er særlig det å etablere multidisiplinære etterforskningsteam og å drive opplæring av etterforskere som etterlyses. Det trengs opplæring i teknologi-plattformer, teknologiske løsninger, hva ofre og deres familier har behov for og som skiller seg fra behovene til ofre etter fysiske overgrep. I tillegg trengs det opplæring i hvordan etterforskning og søksmål skal forberedes slik at dette skjer i overensstemmelse med lovverk for denne typen saker.

Boddington (2012) adresserer også lignende tematikk og viser til at rettsprosessene blir skadelidende som følge av manglende kompetanse blant etterforskere når det gjelder etterforskning, sikring av bevis og saksforberedelser.

Ved hjelp av datamateriale fra føderalt politi i Brasil, undersøker da Cunha et al. (2020) hvilke taktiske metoder som kan forbedre etterforskning av barneovergrepnettverk på det mørke nettet ('dark web'). Studien konkluderer med at det vil være taktisk riktig av politiet å konsentrere seg om å ta de mest aktive hovedpersonene i slike nettverk, i stedet for å bruke lang tid på å sirkle inn hele nettverket. Materialet som studien benytter, viste at kun 7,4 % av nettforumbrukerne delte 60 % av barneovergrepsmaterialet som ble sirkulert i nettverket. Ved å arrestere slike nøkkelpersoner, kan politiet lamme eller oppløse nettverk.

En annen studie i materialet vårt (Horsman (2016) viser til at kompleksiteten i jus knyttet til oppbevaring, distribusjon, bruk og produksjon av barneovergrepsmateriale har ført til at disse sakene har hopet seg opp hos politiet. Det argumenteres for at det må gjøres mer for at etterforskere og saksbehandlere holdes oppdatert om utvikling i lovverket, og at fokuset må rettes mot at digital etterforskning av lovbrudd handler om mer enn gjenoppretting av digitalt bildemateriale fra PC eller annet utstyr. Lovbruddene er intrikate, og her også presiseres det at de etterforskningsmessige retningslinjene er mangelfulle og utydelige. Studien viser også til at internettbevis må få benyttes i større grad i straffesaker, slik som for eksempel mistenktes internett-historikk ('internett-cache').

Den forskningen som er inkludert her, og som undersøker resultater eller utfall av etterforskning av internettovergripere (Walsh og Wolak, 2005, Krone, 2005b, Mitchell et al., 2005b), viser positive resultater. En studie av straffesaker (Walsh og Wolak, 2005) der ofrene var ungdommer og nettovergripere var voksenpersoner, ble 91 % av overgriperne dømt, oftest ved at de selv kjente seg skyldige. I de tilfellene der overgriperen ikke ble dømt, skyldtes dette offerets manglende troverdighet, at ofrene hadde inntatt ulovlige rusmidler som overgriper hadde gitt dem, eller mangel på tilståelse fra overgriper.

Også studien til Krone (2005b) viser at overgripere tiltales og holdes ansvarlig for sine ugjerninger. Her ble voksne menn som tok kontakt med barn i chatte-rom med mål om seksuell omgang med barna, etterforsket. I 76 % av sakene ble mistenkte arrestert for lovbrudd innen 1 måned etter første kontakt på nettet. I 48 % av tilfellene ble den mistenkte arrestert i det første fysiske møtet med barnet. En innvending mot begge disse studiene er at de kan anses som noe utdaterte.

Enkelte studier omhandler etterforskningsmetoder (Mitchell et al., 2005b, Mitchell et al., 2012). I en av studiene (Mitchell et al., 2005b) undersøkes det hvor effektivt det er å benytte såkalte progressive etterforskningsmetoder der etterforskere gir seg ut for å være mindreårige på internett. Disse metodene representerte 25 % av alle arrestasjonene av barneovergripere i løpet av ett år. Datamaterialet i undersøkelsen er hentet fra politietatene i USA og omfattet systematisk samlet data om antall og type arrestasjoner i saker som inkluderte seksualforbrytelser mot barn på nett. Denne progressive formen for etterforskning produserte et høyt antall saker der overgriperne kjente seg selv skyldige. Svært få av sakene ble henlagt. Ved bruk av det samme datamaterialet, og i tillegg telefonintervju med etterforskere, undersøkte de samme forfatterne (Mitchell et al., 2012) hvilke former for skjult eller 'under-cover'-metoder etterforskerne benyttet seg av i etterforskning av nettovergripere og personer som lastet ned og distribuerte barneovergrepsmateriale. Den skjulte etterforskningen rettet mot overgripere som brukte internett for å ha sex med barn, representerte 76 % av arrestasjonene, mens den skjulte etterforskningen rettet mot de som lastet ned og distribuerte overgrepsmateriale, representerte 20 % av arrestasjonene. De resterende 4 % involverte etterforskning av voksne som brukte nettet for å tilby eller kjøpe sex med barn. I de fleste tilfellene utgav etterforskerne seg for å være voksne som tilbød adgang til sex med mindreårige (ofte deres egne 'barn').

En av studiene (McCabe, 2008) gjennomgår hvor mange og hvilke saker internett-service-tilbydere (Internet Service Providers – ISP) rapporterte til politiet i USA etter at en lov fra 1998 gav mer ansvar til ISP'er for å rapportere om mistanker om barneovergrep. Resultatene i studien viste at få slike saker ble rapportert fra ISP'er, men av de få sakene som ble rapportert, var flertallet barneovergrepsaker.

Wolak et al. (2012) studie gjør en sammenligning av etterforskning og straffesaker mot voksne som ble arrestert for å oppbevare barneovergrepsmateriale i årene 2000 og 2006. Funnene viste at arrestasjonene økte med 30 % mellom 2000 og 2006. Økningen inkluderte også en økning i overgripere som var i relasjon til ofrene utenfor internett (i familie eller nærmiljø) og i selvproduserte seksualiserte bilder blant barn og unge. Materialet avdekket også en intensivert innsats i etterforskning for å bekjempe seksuelle overgrep mot barn på nett, der flere saker involverte proaktive etterforskningsmetoder. I tråd med studiene til Walsh og Wolak (2005), Krone (2005b) og Mitchell et al. (2005b) ble flertallet av de arresterte i Wolak og kollegers studie også dømt. Sammenlignet med sakene fra år 2000, ble gruppen arresterte i 2006 også dømt til lengre fengselsstraffer.

En studie fra Norge (Lomell, 2020) undersøker fenomenet pedojegere ('paedophile hunters') som i den senere tid har etablert seg i Norge. Pedojegere er enkeltpersoner eller grupper som ved hjelp av sosiale medier avslører voksne som prøver å oppnå seksuell kontakt med mindreårige. Artikkelen ser på virksomheten til den norske gruppen *Barnas Trygghet* (BT) (etablert i 2015). BT har ført til flere domfellelser for *grooming* og andre seksuelle overgrep mot mindreårige, men har også selv blitt dømt for brudd på privatlivets fred. Spesielt tre aspekter ved virksomheten gjennomgås; 1) driver BT ulovlig politivirksomhet på nett? 2) provoserer de frem lovbruddene de så avslører? og 3) har de etablert en

digital gapestokk ved sin offentliggjøring av bilder og filmer av mistenkte lovbrøyttere? Artikkelen diskuterer også mulige samarbeidsformer mellom politiet og denne typen grupper eller virksomheter, samt mulige konsekvenser av et slikt samarbeid. Virksomheten BT utfordrer rettsstaten på flere måter, og artikkelen identifiserer både rettslige og sosiale dimensjoner ved fenomenet, men disse kommer ikke frem i abstractet.

9.2 Sexting, jus og reaksjoner

Artiklene om sexting og lovverk diskuterer rettssystemets utfordringer med å håndtere sexting på en god måte i tilfeller der både offer og overgriper er mindreårige. I en studie fra Nederland (Leukfeldt et al., 2013) ble 159 politijournaler fra barneovergrepssaker på nett analysert. 35 % av overgriperne var yngre enn 18 år, og sakene dreide seg om at de unge hadde distribuert seksualiserte bilder og videoer av seg selv og andre. Når slikt materiale distribueres på internett, blir det en politisak. Artikkelen diskuterer hvorvidt politiet bør løse disse sakene på uformelt vis, eller om mistenkte bør straffefølges – nettopp for å hindre at visse typer overgrepsmateriale av barn slutter å anses som straffbart. Det argumenteres for at mindreårige mistenkte i denne typen saker uansett krever en særlig oppmerksomhet fordi de er sårbare og utsatte som mindreårige, og kanskje spesielt utsatte hvis de er siktet for en forbrytelse som samfunnet regner som frastøtende.

Den samme diskusjonen finner vi igjen i Blyth og Roberts (2018) studie fra Australia. Her viser data fra en spørreundersøkelse gjennomført på nett at den voksne befolkningen ikke støtter straffefølgelse av unge for sexting, unntatt i saker der det ikke er innhentet samtykke til å spre bilder/videoer fra de involverte. I en studie (Quayle og Cariola, 2019) som undersøkte blant ungdom selv hva de mente var passende respons på unges sexting, ble det avdekket flere problemer knyttet til sexting. For det første mente de unge at det å identifisere selve problemet, representerte en utfordring. Derneft var det vanskelig å få frem avsløringer om fenomenet. En tredje utfordring var å finne en respons eller reaksjon som stod i forhold til handlingen, og til sist pekte de på at det byr på utfordringer å håndtere sexting på en fornuftig måte.

Studien til Wolak og Finkelhor (2013) undersøker sexting-saker håndtert av politiet. I de 3477 sakene ble ikke overgripere arrestert i tilfeller der overgriper var mindreårig. Lee og Darcy (2021) peker på det uoversiktlige juridiske og strafferettslige systemet knyttet til ungdommers sexting. Studien går inn i den juridiske konteksten for både samtykkebasert og ikke-samtykkebasert sexting blant ungdommer i Canada. Her finner forfatterne at selv om lovverket virker logisk og riktig, er implementeringen eller bruken av det feilslått. Sexting plasseres under lovverket som er ment å sanksjonere voksne overgripere som utnytter barns sårbarhet for å tilfredsstille egne seksuelle behov. I de fleste tilfeller av ikke-samtykkende sexting blant ungdom er ikke formålet seksuell utnyttelse, men snarere det å påføre de som er avbildet sosial skam og ydmykelse. Det argumenteres for at ungdommers sexting bør legges under et eget nasjonalt ungdoms-lovverk, slik at konteksten for lovovertrødelser tas med i betraktning. Selv om det å påføre jevnaldrende skam og ydmykelse bør anses som skadelig, viser Lee og Darcy (2021) til at det ikke bør behandles på lik linje med de skadene som lovverket er ment å adressere. Et lovverk for ungdom bør anerkjenne at ikke all sexting er det samme og at mindre alvorlige tilfeller krever mildere straffer. Litt i tråd med dette diskuterer også Grover (2004) og Karaian og Brady (2019) kanadisk lovverk knyttet til sexting, samt lovverket som gjelder for besittelse og spredning av overgrepsmateriale av barn. Begge artiklene problematiserer barns produksjon og spredning av seksualisert bildemateriale i forhold til de grunnlovfestede rettighetene til ytringsfrihet, retten til privatliv, og kontroll over materialet som produseres for eget bruk. Dette diskuteres også opp mot behovet for å beskytte ungdommer mot skadevirkningene som påføres dem når seksualiserte bilder av dem spres på internett. Karaian og Brady (2019) viser til at anvendelsen av unntaket fra lovene i saker som gjelder ungdommers sexting, har utvidet grensene for prinsippet om privat bruk. Samtidig har dette også begrenset beskyttelsen av de unge ved at ungdommene har fått ansvaret for å ha kontroll på egne bilder. Det argumenteres imidlertid i artikkelen for at unntaket som gjelder privat bruk, bør inkludere en vurdering av de mulige fordelene som ligger i det

å ha rett til å uttrykke sin seksualitet på denne måten, og at det juridiske rammeverket bør anerkjenne ungdommers autonomi så lenge de har nådd seksuell lavalder.

9.3 Nasjonale lover og internasjonalt juridisk samarbeid

To av artiklene i materialet diskuterer lovverk i Norge (Sunde, 2020, Staksrud, 2013). Staksruds (2013) artikkel undersøker innføringen av en lov om internett-grooming i Norge. Loven ses opp mot resultatene fra en survey gjennomført i 2003, 2006 og 2008. Funnene fra disse viser at den norske grooming-loven er overflødig både juridisk og praktisk. Akkurat som utenfor internett, observerer overgripere sine ofre og gjør en strategisk utvelgelse når de deltar i chatte-rom med barn på internett. Det overgripere ser etter er allerede sårbare barn og unge, hvilket vil si at internett ikke gjør barn mer sårbare, men at de barna som allerede er sårbare, blir mer tilgjengelige for overgripere gjennom internett. Basert på dette er en egen lov for internett-grooming overflødig, ifølge Staksrud.

Sundes (2020) artikkel viser til svakheter ved den norske straffelovens §306, og foreslår en rekke modifiseringer. For det første argumenterer artikkelen for at paragrafen bør endres til å ramme seksuelt motivert kontakt med barn, og ikke som i dag oppstille et krav om et fysisk møte mellom overgriper og offer. Videre foreslås det å innføre både et straffebud for voksne som med uriktig identitet kontakter barn, og et straffebud om seksuell utpressing. Med dette peker artikkelen på viktigheten av at lovverket vurderes og justeres som følge av at nye typer lovbrudd oppstår ved bruk av teknologi.

Til sist retter tre av artiklene i materialet oppmerksomheten mot internasjonalt juridisk samarbeid i forbindelse med seksuelle overgrep av barn på nett (Klimek, 2020, Kierkegaard, 2008, Krone, 2005a) . Kierkegaard (2008) viser til manglende overnasjonale styringsorgan rettet mot nettovergrep mot barn. Selv om alle nasjoner har egne lover som beskytter barn mot overgrep, er det nødvendig å få på plass internasjonal lovgivning og en samlet politietterforskning for bekjempelsen av slike forbrytelser. Artikkelen etterlyser at den Europeiske Union oppfordrer alle medlemsland til en sterkere samlet innsats.

Der studien til Kirkegaard fra 2008 etterlyste et internasjonalt og europeisk samarbeid, presenterer den nyere studien til Klimek (2020) nettopp det overnasjonale europeiske samarbeidet for bekjempelsen av seksuelle nettovergrep av barn. I år 2000 hadde flere europeiske nasjoner allerede gjort nett-grooming av barn til en forbrytelse gjennom etableringen av nasjonalt lovverk. Senere iverksatte flere europeiske nasjoner nye justeringer for å befeste nett-grooming mot barn som en forbrytelse. To felles-europeiske juridiske 'instrumenter' er blitt innført: 1) Europarådet sluttet seg til konvensjonen for barns beskyttelse mot seksuell utnyttelse og misbruk, og 2) EU sluttet seg til Direktiv 2011/93/EU til bekjempelse av seksuelt misbruk og overgrep mot barn og overgrepsmateriale av barn. Førstnevnte konvensjon var det første internasjonale dokumentet på dette området i den europeiske konteksten, mens direktivet introduserte en felles-europeisk tilnærming til kriminalisering av nett-grooming av barn. I det juridiske samarbeidet mellom medlemsstatene i Europa ledet prinsippet om gjensidig anerkjennelse og tillit til fjerningen av det doble kriminalprinsippet for visse typer forbrytelser (inkludert nettovergrep mot barn) – det vil si at man gikk bort fra at forbrytelsen som den mistenkte ble forlangt utlevert for av en stat, måtte være et lovbrudd i begge involverte stater.

En siste studie går gjennom 31 saker der politiet har aksjonert mot seksuelle overgrep mot barn på nett (Krone, 2005a). Grunnlaget for studien er søk etter politirapporter og mediasaker i tidsrommet 1976 til 2004, og målet er å vise til utviklingstrekk og implikasjoner for politiarbeid ('law enforcement'). Fire typer etterforskningsmål identifiseres; individer, skjulte grupper, webside-abonnenter og politi-anslag ('police stings'). Av de fire typene er særlig etterforskning av webside-abonnenter en logistisk utfordring fordi de involverer et stort antall ledetråder og mistenkte. En av utfordringene er at selv om politiet har data om kredittkort-transaksjoner, må det etterforskning til for å avdekke at kortet er brukt for å få tilgang til overgrepsmateriale av barn. Politiet må balansere ressursbruken til dette ene aspektet knyttet til internett-kriminalitet mot behovet for å håndtere annen teknologibasert kriminalitet. De må også handle

raskt for å sikre flyktige data, samtidig som de må jobbe omhyggelig og etterrettelig for å bevise en forbindelse mellom en person og et lovbrudd. Internasjonalt og nasjonalt etterforsknings samarbeid er essensielt for å dele opplysninger om skjulte nettverk, tips om personer som er i besittelse av overgrepsmateriale av barn og for å identifisere og tiltale personer. Det er også viktig å være sikker på at materialet virkelig involverer overgrepsmateriale av barn og at tiltale og arrestasjon er basert på sikre bevis framfor rykter og spekulasjoner. Klare retningslinjer trengs for at politiet ikke skal begå lovbrudd når bevis skal sikres. To forhold krever en oppklaring ifølge Krone: 1) i hvilken grad skal overgrepsmateriale av barn bli brukt til etterforskningsformål eller for å identifisere ofre og overgripere? og 2) skal politiet kunne bruke enhver type overgrepsmateriale av barn med formål om å utføre skjulte operasjoner? Det henvises også til at det er begrenset med offentlig tilgjengelig og uavhengige data om globale politioperasjoner mot barneovergrepssaker på nett. Og det trengs mer kunnskap om hvordan overgripere samarbeider og opererer innad og mellom ulike grupper.

9.4 Oppsummering av litteratur om lovverk, lovregulering, etterforskning og straffeforfølgelse

Samlet kommer det frem i materialet som omhandler lovverk, lovreguleringer, etterforskning og straffeforfølgelse at det først og fremst er utfordrende for politiet å holde tritt med teknologisk utvikling og de mulighetene dette gir seksualovergripere på nett. Innhenting, sikring og analyse av teknologiske bevis, og utbedring av juridiske retningslinjer for etterforskning og bevisførsel i barneovergrepssaker på nett, ble også løftet frem som områder der det er rom for forbedring og kompetanseutvikling. Ufullstendige bevis, mangelfulle prosedyrer eller feilgrep i slike prosesser gjør at overgripere står i fare for å gå fri. Studiene viste blant annet til det faktum at skjulte ('*under cover*') metoder, fordi det til dels setter rettsikkerheten til de mistenkte i fare, stiller strengere krav til at bevisene blir innhentet i tråd med juridiske bestemmelser og regler.

På den annen side ble det også vist til at internett-teknologien har gitt noen etterforskningsmessige fordeler fordi det gir politiet muligheter til å etterforske i det skjulte, og at når slike metoder benyttes for å avdekke og få has på overgripere, har dette gitt resultater. Overgripere som blir avslørt, blir i stor grad også dømt, og det ble vist til at dette skyldes at overgriperne selv erkjenner straffeskyld i møte med bevisførselen etterforskere har greid å samle gjennom bruk av '*infiltrasjon*' i internett-forum eller nettverk der barneovergrep skjer. Men litteraturen var også relativt tydelig på at selv om politiet inntar en aktiv, oppsøkende rolle for å avdekke denne typen kriminalitet, er de på sporet av kun en svært liten del av det alvorlige samfunnsproblemet dette utgjør.

Med utbredelsen av internett og kommunikasjons- og informasjonsteknologien og domestiseringen av slik teknologi i store deler av verden og i stadig flere samfunnslag og aldersgrupper, er økningen i pågrepne og tiltalte overgripere bare et utslag av at de har økt i antall og at andelen pågrepne og straffede i forhold til andelen forbrytelser som begås, antas å være marginal og minkende. Det er også skjedd en utvikling når det gjelder sosiale media plattformer, internettforum og det mørke, krypterte nettet. Dette har utvidet mulighetsrommet for kriminell atferd på nett. Og det kommer tydelig frem i litteraturen som presenteres at politiet ikke greier å holde tritt med denne utviklingen. Flere barn og yngre barn benytter også nettet daglig, og er dermed blitt lettere tilgjengelige for voksne som vil ha kontakt med dem for å tilfredsstille sine seksuelle behov.

Det relativt sett store antallet studier som omhandler sexting sett opp mot lovverk, antyder at dette er et utfordrende område for lovgivning, politietterforskning og rettspraksis. I litteraturen som er gått gjennom debatteres det om sextingen som foregår mellom barn bør unntas straffeforfølgelse og hva som i så fall er gode grunner for å gjøre det, eventuelt ikke gjøre det. Grunnene som føres for at barn skal unntas straff er at det er forskjell mellom barns hevn-motiverte, eller seksualisert egen-utforskende sexting, og voksnes involvering i sexting, som er seksuelt motivert. Barns sexting seg imellom drøftes opp mot ytringsfrihet og

privat eiendomsrett, samtidig som det også pekes på at slik praksis setter barn i en sårbar situasjon så lenge bilder kan komme på avveie og føre til 'sexortion' og generelt økende seksualisering og objektivisering av barn. Litteraturen knyttet til sexting dokumenterte også det store antallet barn og unge som var å finne på begge sider av loven; de var gjerne både overgripere og offer, og mye av grunnen til dette skyldtes uvitenhet om kravet om samtykke og hva som anses som lovbrudd og ikke.

I litteraturen som omhandlet nasjonale lover, ble det avdekket at lovene ikke alltid 'treffer' det de er ment å treffe og at enten modifiseringer må til eller at implementeringen av lovene har vært feilslått. Dette henger trolig sammen med det relativt nye feltet som internett-overgrep tross alt representerer.

Til sist inkluderte litteraturen i dette kapitlet krav om økt internasjonalt samarbeid på feltet. Internettovergrep av barn er et internasjonalt problem og dets 'overnasjonale', det vil si grenseoverskridende natur, krever samarbeid mellom nasjoner og nasjonale juridiske rammeverk som gjør internasjonalt samarbeid mulig og effektivt. Mer forskning på hvordan både politiet jobber og hvordan nettovergripere og overgriper-nettverk opererer etterlyses også.

10 Avsluttende refleksjoner

Gjennom arbeidet med denne kunnskapsoversikten har vi gjort oss noen refleksjoner. Vi peker også på styrker og svakheter ved dette arbeidet, og identifiserer mulige forskningshull.

Sampling og representativitet

Mye av forskningen inkludert i denne kunnskapsoversikten er basert på spesielle, og ikke nødvendigvis representative, utvalg. Naturlig nok vil ikke forskning på gjerningspersoner være representativ for befolkningen, men det gjør også at vi vanskelig kan si noe om forekomsten av overgrep i en befolkning. Mange artikler bruker utvalg fra en fengselsbefolkning eller tilsvarende. Det i seg selv betyr at det er oppdaget kriminalitet ('detected offences') det forskes på, og det antas at det er store mørketall på feltet. Resultater fra de inkluderte studiene viser et stort spenn i omfang og forekomst av overgrep. De sprikende resultatene kan dermed ikke brukes til å konkludere angående omfang og forekomst, eller utvikling av dette over tid.

Convenience sampling (bekvemmelighetsutvalg) synes å være mye brukt. Det kan stilles spørsmål ved hvem som velger å svare på denne type forskning. Individuer som har opplevd misbruk kan tenkes å ha større interesse for forskning på nettopp misbruk, og at det blir større oppmerksomhet rundt det. Utøvere av seksuelle overgrep er trolig mer interessert i å skjule egne forbrytelser heller enn å bidra til forskningen. Det ser ut til at det er langt vanligere å rekruttere studiedeltakere via rettssystemet enn fra samfunnet generelt, noe som også bekreftes av Bailey et al., (2016a) (2016b) og Kuhle et al. (2017),. og de adresserer dermed et kunnskapshull på feltet. Nemlig behovet for å studere overgrep og risiko blant personer som ikke er dømt. Behovet for å studere overgrep og risiko for bruk av overgrepsmateriale blant personer som ikke er dømt er stort, men vanskelig ettersom denne atferden som regel aldri oppdages.

Omfang og forekomst

Vi fant lite evidens for omfang og forekomst av internettrelaterte overgrep over tid i Norge og/eller internasjonalt i de inkluderte studiene. En studie gjennomført av forskere fra Nova/OsloMet og publisert i Viten¹⁷ viser at digitale overgrep er nesten like vanlige som fysiske. Mens 4 % av ungdommene hadde opplevd fysiske seksuelle overgrep, hadde 3 % opplevd bildebaserte seksuelle overgrep siste år. Forskerne fant ingen kjønnsforskjeller blant dem som kun hadde vært utsatt for bildebaserte overgrep. Den gruppen som hadde opplevd begge typer overgrep var særlig sårbare, men de som hadde opplevd kun bildebaserte overgrep ikke var spesielt sårbare. De kom oftere enn andre fra høyere sosiale klasser, noe som skiller seg fra andre voldsofre. Mye aktivitet på mobil, nett og sosiale medier var et annet kjennetegn.

Politiets nettpatrolje publiserte juni 2021 et Facebook-innlegg der de beskriver en urovekkende og økende trend med seksuelle overgrep blant ungdom¹⁸. Barn og unge bruker sosiale medier til å avtale møter og for å kjøpe og selge bildemateriale. Det dreier seg om alt fra relativt uskyldige bilder til grove overgrep. Overgrep skjer på andre arenaer og i andre settinger enn før. De kjente risikofaktorene som festing og rus, psykiatri og omsorgssvikt gjelder i mindre grad. Politiet erfarer at grensene for hva som regnes som normal seksuell atferd er flyttet langt på kort tid.

Styrker og svakheter ved dette arbeidet

Det at vi kun har sammenfattet abstract gjør at vi vet lite om detaljer av faktiske resultat. For eksempel ble det i mange tilfeller beskrevet metodiske valg og materiale, og videre en tematisk gjennomgang av resultater uten at forfatterne beskrev detaljer i innholdet. Dette utgjør nok den største svakheten ved dette arbeidet. Videre har vi ikke gjort en systematisk kvalitetsvurdering av alle abstract og har følgelig

¹⁷ <https://www.aftenposten.no/viten/i/z7xE3v/ny-studie-digitale-overgrep-er-naa-er-nesten-like-vanlige-som-fysiske>

¹⁸ <https://www.aftenposten.no/norge/i/LnJz8J/politiet-slaar-alarm-om-overgrep-blant-barn-og-ungdom-i-agder-dette-er-sterk-kost-antagelig-sjokkerende-aa-lese>

mindre oversikt over robustheten og kvaliteten av alle inkluderte studier. Når dette er nevnt, grunnen til at vi kun sammenfatter abstract er den formidable mengden forskning som eksisterer på dette området. Det at vi har gjennomgått og sammenfattet så mye forskning må regnes som en styrke.

En annen styrke er den empirinære fortolkningen av resultater. Koder, og etter hvert tema, er basert på det faktiske innholdet i abstract og ikke forhåndsbestemt (eller i for stor grad påvirket av vår forforståelse). Sammenlignet med en systematisk kunnskapsoppsummering (dvs. *systematic review*), tillater denne formen for kunnskapsoppsummering inklusjon av litteratur med et bredt spekter av studiedesign og metodiske tilnærminger, noe som egner seg godt til å kartlegge beste tilgjengelige forskning på et bredt og heterogent forskningsfelt som dette. Eksempelvis har vi i denne kunnskapsoppsummeringen sammenfattet forskning med metodiske framgangsmåter som spørreundersøkelser blant anonyme internettbrukere, skoleelever eller andre i store utvalg for å studere både karakteristika og erfaringer blant potensielle gjerningsmenn og ofre, longitudinelle studier som studerer individuell utvikling over tid, analyser av rettsdokument og politijournaler, samt dybde- og fokusgruppeintervjuer med individer eller grupper av dømte nettovergripere.

Identifiserte mulige forskningshull

Som for alle tema viser denne kunnskapsoppsummeringen hva det er forsket og publisert på, og ikke nødvendigvis hva som fins i samfunnet. Over de senere år har medier, og politimyndigheter via media, gitt inntrykk av en nær eksponentiell vekst i forekomsten av og alvorlighetsgraden av nettbaserte seksuelle overgrep av barn generelt og overgrep på det mørke nettet spesielt. Vi har i arbeidet med denne kunnskapsoversikten funnet overraskende få studier som har hatt fokus på overgrep mot barn på det mørke nettet eller andre digitale plattformer og deres rolle i utbredelsen av seksuelle overgrep mot barn over hele verden. En av disse er Woodhams et al. (2021) som stadfester at det de seneste årene har vært en økning i bruken av det mørke nettet til overgrep mot barn. I sin studie gjennomgår de karakteristika av overgripere som bruker det mørke nettet, men ingen faktiske resultat er presentert i abstract. Den andre studien er da Cunha et al. (2020) som diskuterer hvilke taktiske metoder som kan forbedre etterforskning av barneovergrepsnettverk på det mørke nettet. Denne tilsynelatende mangelen på forskningen på dark-web og de store nettverkene av overgripere leder oss til å spørre om det er et reelt forskningshull på området.

I fortsettelsen av dette, kan vi reflektere over hvilken rolle journalistikken har i samspill med forskningen. Seriøse medier, som f.eks. Aftenposten eller NRK, har de senere år publisert en rekke 'grave-saker'. Et eksempel er en reportasje om 'Operasjon Dark Room' og 'Operasjon Duck'¹⁹. Politiets etterforskning omfatter 89 menn. Mennene beskrives som den etnisk norske 'nabomannen' (hvem som helst), kun 23 av de er straffedømte tidligere. En av mennene er en på utsiden velfungerende ung student, etterforskningen viser at han har chattet om sex med 800 personer landet rundt. Generelt konkluderer politiet med at overgriperne er del av omfattende nettverk. Med tiden ser de grovere overgrep mot yngre barn, i noen tilfeller grenser det opp mot tortur av barn så unge som nyfødte.

Barnesexturisme er et annet fenomen knapt til stede i vårt materiale. Såkalte direkteoverførte bestillingsovergrep, typisk definert som at en person i vesten bestiller og betaler for et overgrep utført i et ikke-vestlig land²⁰, fremkom ikke i vårt materiale. Vi fant lite forskning fra andre deler av verden enn vesten (Europa, Nord Amerika, Australia). Med tanke på at en stor andel av livestream-overgrep filmes fra Filipinene og noen andre østlige land, er det oppsiktsvekkende lite forskning derfra. Heller ikke forskning om internasjonal kriminalitet hvor hvitvasking av store pengesummer knyttet til blant annet smugling av overgrepsmateriale av barn inngår fremkom i materialet.

¹⁹ <https://www.aftenposten.no/amagasinet/i/1zaQM/dette-er-de-norske-nettovergriperne>

²⁰ <chrome-extension://efaidnbmnnnibpajpcgclefindmkaj/https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/seksuelle-overgrep-mot-barn/seksuell-utnyttelse-av-barn-over-internett.pdf>

Disse observasjonene fra nyhetsbildet reflekteres ikke i den forskningen vi har identifisert, og representerer potensielt forskningshull.

11 Referanser

- AEBI, M., PLATTNER, B., ERNEST, M., KASZYNSKI, K. & BESSLER, C. 2014. Criminal History and Future Offending of Juveniles Convicted of the Possession of Child Pornography. *Sexual Abuse: Journal of Research and Treatment*, 26, 375-390.
- AEBI, M., VOGT, G., PLATTNER, B., STEINHAUSEN, H. C. & BESSLER, C. 2012. Offender types and criminality dimensions in male juveniles convicted of sexual offenses. *Sex Abuse*, 24, 265-88.
- ALANKO, K., SCHMIDT, A. F., NEUTZE, J., BERGEN, E., SANTTILA, P. & OSTERHEIDER, M. 2017. Male Sexual Interest In and Offending Against Children: The Abused-Abuser Hypothesis. *Journal of Forensic Psychology Research and Practice*, 17, 128-144.
- ARMSTRONG, J. & MELLOR, D. 2016. Internet child pornography offenders: An examination of attachment and intimacy deficits. *Legal and Criminological Psychology*, 21, 41-55.
- ASLAN, D. & EDELMANN, R. 2014. Demographic and offence characteristics: a comparison of sex offenders convicted of possessing indecent images of children, committing contact sex offences or both offences. *Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 25, 121-134.
- ASLAN, D., EDELMANN, R., BRAY, D. & WORRELL, M. 2014. Entering the world of sex offenders: An exploration of offending behaviour patterns of those with both internet and contact sex offences against children. *Journal of Forensic Practice*, 16, 110-126.
- BABCHISHIN, K. M., SETO, M. C., FAZEL, S. & LANGSTROM, N. 2019. Are There Early Risk Markers for Pedophilia? A Nationwide Case-Control Study of Child Sexual Exploitation Material Offenders. *Journal of Sex Research*, 56, 203-212.
- BAILEY, J. M., BERNHARD, P. A. & HSU, K. J. 2016a. An Internet study of men sexually attracted to children: Correlates of sexual offending against children. *J Abnorm Psychol*, 125, 989-1000.
- BAILEY, J. M., HSU, K. J. & BERNHARD, P. A. 2016b. An Internet study of men sexually attracted to children: Sexual attraction patterns. *J Abnorm Psychol*, 125, 976-988.
- BARBER, C. S. & BETTEZ, S. C. 2021. Exposing patterns of adult solicitor behaviour: towards a theory of control within the cybersexual abuse of youth. *European Journal of Information Systems*, 30, 591-622.
- BARROSO, R., RAMIAO, E., FIGUEIREDO, P. & ARAUJO, A. M. 2021. Abusive Sexting in Adolescence: Prevalence and Characteristics of Abusers and Victims. *Frontiers in Psychology*, 12, 9.
- BATES, A. & METCALF, C. 2007. A psychometric comparison of internet and non-internet sex offenders from a community treatment sample. *Journal of Sexual Aggression*, 13, 11-20.
- BENNETT, N. & O'DONOHUE, W. 2020. Identifying Grooming of Children for Sexual Abuse: Gender Effects and Increased False Positives from Internet Information. *International Journal of Psychology and Psychological Therapy*, 20, 133-145.
- BERGEN, E., AHTO, A., SCHULZ, A., IMHOFF, R., ANTFOLK, J., SCHUHMANN, P., ALANKO, K., SANTTILA, P. & JERN, P. 2015. Adult-Adult and Adult-Child/Adolescent Online Sexual Interactions: An Exploratory Self-Report Study on the Role of Situational Factors. *J Sex Res*, 52, 1006-16.
- BERGMANN, M. C. & BAIER, D. 2018. Prevalence and Correlates of Cyberbullying Perpetration. Findings from a German Representative Student Survey. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15, 13.

- BICKART, W., MCLEAREN, A. M., GRADY, M. D. & STOLER, K. 2019. A Descriptive Study of Psychosocial Characteristics and Offense Patterns in Females with Online Child Pornography Offenses. *Psychiatry, Psychology and Law*, 26, 295-311.
- BISSIAS, G., LEVINE, B., LIBERATORE, M., LYNN, B., MOORE, J., WALLACH, H. & WOLAK, J. 2016. Characterization of contact offenders and child exploitation material trafficking on five peer-to-peer networks. *Child Abuse and Neglect*, 52, 185-199.
- BLACK, P. J., WOLLIS, M., WOODWORTH, M. & HANCOCK, J. T. 2015. A linguistic analysis of grooming strategies of online child sex offenders: Implications for our understanding of predatory sexual behavior in an increasingly computer-mediated world. *Child Abuse Negl*, 44, 140-9.
- BLYTH, C. & ROBERTS, L. D. 2018. Public Attitudes towards Penalties for Sexting by Minors. *Current Issues in Criminal Justice*, 26, 143-158.
- BODDINGTON, R. 2012. A CASE STUDY OF THE CHALLENGES OF CYBER FORENSICS ANALYSIS OF DIGITAL EVIDENCE IN A CHILD PORNOGRAPHY TRIAL. 155-171.
- BOILLAT, C., SCHWAB, N., STUTZ, M., PFLUEGER, M. O., GRAF, M. & ROSBURG, T. 2017. Neuroticism as a risk factor for child abuse in victims of childhood sexual abuse. *Child Abuse & Neglect*, 68, 44-54.
- BOURKE, M. & HERNANDEZ, A. 2009. The 'Butner Study' Redux: A Report of the Incidence of Hands-on Child Victimization by Child Pornography Offenders. *Journal of Family Violence*, 24, 183-191.
- BRAUN, V. & CLARKE, V. 2006. Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3, 77-101.
- BRIGGS, P., SIMON, W. T. & SIMONSEN, S. 2011. An exploratory study of Internet-initiated sexual offenses and the chat room sex offender: has the Internet enabled a new typology of sex offender? *Sex Abuse*, 23, 72-91.
- BROOME, L. J., IZURA, C. & DAVIES, J. 2020. A psycho-linguistic profile of online grooming conversations: A comparative study of prison and police staff considerations. *Child Abuse Negl*, 109, 104647.
- BROWN, R., NAPIER, S. & SMITH, R. G. 2020. Australians who view live streaming of child sexual abuse: An analysis of financial transactions. *Trends and Issues in Crime and Criminal Justice*, 16.
- BURGESS, A. W., CARRETTA, C. M. & BURGESS, A. G. 2012. Patterns of federal Internet offenders: a pilot study. *J Forensic Nurs*, 8, 112-21.
- CARPINTERI, A., BANG, B., KLIMLEY, K., BLACK, R. A. & VAN HASSELT, V. B. 2018. Commercial Sexual Exploitation of Children: an Assessment of Offender Characteristics. *Journal of Police and Criminal Psychology*, 33, 150-157.
- CHIANG, E. & GRANT, T. 2019. Deceptive Identity Performance: Offender Moves and Multiple Identities in Online Child Abuse Conversations. *Applied Linguistics*, 40, 675-698.
- CLEVENGER, S. L., NAVARRO, J. N. & JASINSKI, J. L. 2016. A Matter of Low Self-Control? Exploring Differences Between Child Pornography Possessors and Child Pornography Producers/Distributors Using Self-Control Theory. *Sex Abuse*, 28, 555-71.
- COCKBAIN, E., BRAYLEY, H. & SULLIVAN, J. 2014. Towards a common framework for assessing the activity and associations of groups who sexually abuse children. *J Sex Aggress*, 20, 156-171.
- CULLEN, O., ERNST, K. Z., DAWES, N., BINFORD, W. & DIMITROPOULOS, G. 2020. "Our Laws Have Not Caught up with the Technology": Understanding Challenges and Facilitators in Investigating and Prosecuting Child Sexual Abuse Materials in the United States. *Laws*, 9, 19.

- DA CUNHA, B. R., MACCARRON, P., PASSOLD, J. F., DOS SANTOS, L. W., JR., OLIVEIRA, K. A. & GLEESON, J. P. 2020. Assessing police topological efficiency in a major sting operation on the dark web. *Sci Rep*, 10, 73.
- DE SANTISTEBAN, P., DEL HOYO, J., ALCÁZAR-CÓRCOLES, M. & GÁMEZ-GUADIX, M. 2018. Progression, maintenance, and feedback of online child sexual grooming: A qualitative analysis of online predators. *Child Abuse Negl*, 80, 203-215.
- DE SANTISTEBAN, P. & GAMEZ-GUADIX, M. 2018. Prevalence and Risk Factors Among Minors for Online Sexual Solicitations and Interactions With Adults. *Journal of Sex Research*, 55, 939-950.
- DELONG, R., DURKIN, K. & HUNDERSMARCK, S. 2010. An exploratory analysis of the cognitive distortions of a sample of men arrested in internet sex stings. *Journal of Sexual Aggression*, 16, 59-70.
- DOWDELL, E. B., BURGESS, A. W. & FLORES, J. R. 2011. Original research: online social networking patterns among adolescents, young adults, and sexual offenders. *Am J Nurs*, 111, 28-36; quiz 37-8.
- DROUIN, M., BOYD, R. L. & GREIDANUS ROMANELI, M. 2018. Predicting Recidivism Among Internet Child Sex Sting Offenders Using Psychological Language Analysis. *Cyberpsychol Behav Soc Netw*, 21, 78-83.
- DROUIN, M., BOYD, R. L., HANCOCK, J. T. & JAMES, A. 2017. Linguistic analysis of chat transcripts from child predator undercover sex stings. *Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 28, 437-457.
- EKE, A. W., SETO, M. C. & WILLIAMS, J. 2011. Examining the criminal history and future offending of child pornography offenders: an extended prospective follow-up study. *Law Hum Behav*, 35, 466-78.
- ELLIOTT, I. A., MANDEVILLE-NORDEN, R., RAKESTROW-DICKENS, J. & BEECH, A. R. 2019. Reoffending rates in a U.K. community sample of individuals with convictions for indecent images of children. *Law Hum Behav*, 43, 369-382.
- ENDRASS, J., URBANIOK, F., HAMMERMEISTER, L. C., BENZ, C., ELBERT, T., LAUBACHER, A. & ROSSEGER, A. 2009. The consumption of Internet child pornography and violent and sex offending. *Bmc Psychiatry*, 9.
- EROOGA, M., KAUFMAN, K. & ZATKIN, J. G. 2019. Powerful perpetrators, hidden in plain sight: an international analysis of organisational child sexual abuse cases. *Journal of Sexual Aggression*, 26, 62-90.
- FAUST, E., BICKART, W., RENAUD, C. & CAMP, S. 2015. Child Pornography Possessors and Child Contact Sex Offenders: A Multilevel Comparison of Demographic Characteristics and Rates of Recidivism. *Sex Abuse*, 27, 460-78.
- FIX, R. L., FALLIGANT, J. M., ALEXANDER, A. A. & BURKHART, B. R. 2019. Race and Victim Age Matter: Sexual Behaviors and Experiences Among Confined African American and European American Youth With Sexual and Nonsexual Offenses. *Sex Abuse*, 31, 50-72.
- FORTIN, F. & PROULX, J. 2019. Sexual Interests of Child Sexual Exploitation Material (CSEM) Consumers: Four Patterns of Severity Over Time. *Int J Offender Ther Comp Criminol*, 63, 55-76.
- FREI, A., ERENAY, N., DITTMANN, V. & GRAF, M. 2005. Paedophilia on the Internet--a study of 33 convicted offenders in the Canton of Lucerne. *Swiss Med Wkly*, 135, 488-94.
- GALLAGHER, B. 2007. Internet-initiated incitement and conspiracy to commit child sexual abuse (CSA): The typology, extent and nature of known cases. *Journal of Sexual Aggression*, 13, 101-119.
- GERADT, M., JAHNKE, S., HEINZ, J. & HOYER, J. 2018. Is Contact with Children Related to Legitimizing Beliefs Toward Sex with Children Among Men with Pedophilia? *Arch Sex Behav*, 47, 375-387.

- GHOSSOUB, E. & KHOURY, R. 2021. Characteristics of Older Adult First-Time Sex Offenders: Insights From the Missouri Registry. *Am J Geriatr Psychiatry*, 29, 230-238.
- GIBSON, J. J. 2014. *The ecological approach to visual perception: classic edition*, Psychology press.
- GRIFFIN-SHELLEY, E. 2014. Sex and Love Addicts, Who Sexually Offend: Two Cases of Online Use of Child Pornography (Child Sexual Abuse Images). *Sexual Addiction & Compulsivity*, 21, 322-341.
- GROSSKOPF, A. 2010. Online interactions involving suspected paedophiles who engage male children. *Trends & Issues in Crime & Criminal Justice*, 1-6.
- GROVER, S. 2004. Oppression of children intellectualized as free expression under the Canadian Charter: A reanalysis of the Sharpe possession of child pornography case. *The International Journal of Children's Rights*, 11, 311-331.
- HAMILTON-GIACHRITSIS, C., HANSON, E., WHITTLE, H., ALVES-COSTA, F. & BEECH, A. 2020. Technology assisted child sexual abuse in the UK: Young people's views on the impact of online sexual abuse. *Children and Youth Services Review*, 119, 10.
- HENRY, O., MANDEVILLE-NORDEN, R., HAYES, E. & EGAN, V. 2010. Do internet-based sexual offenders reduce to normal, inadequate and deviant groups? *Journal of Sexual Aggression*, 16, 33-46.
- HENSHAW, M., OGLOFF, J. R. P. & CLOUGH, J. A. 2018. Demographic, mental health, and offending characteristics of online child exploitation material offenders: A comparison with contact-only and dual sexual offenders. *Behavioral Sciences and the Law*, 36, 198-215.
- HOLT, T. J., BLEVINS, K. R. & BURKERT, N. 2010. Considering the pedophile subculture online. *Sex Abuse*, 22, 3-24.
- HORSMAN, G. 2016. Digital forensics: Understanding the development of criminal law in England and Wales on images depicting child sexual abuse. *Computer Law & Security Review*, 32, 419-432.
- HOWITT, D. & SHELDON, K. 2007. The role of cognitive distortions in paedophilic offending: Internet and contact offenders compared. *Psychology Crime & Law*, 13, 469-486.
- HUNN, C., SPIRANOVIC, C., PRICHARD, J. & GELB, K. 2020. Why internet users' perceptions of viewing child exploitation material matter for prevention policies. *Australian and New Zealand Journal of Criminology*, 53, 174-193.
- HURLEY, R., PRUSTY, S., SOROUGH, H., WALLS, R. J., ALBRECHT, J., CECCHET, E., LEVINE, B. N., LIBERATORE, M., LYNN, B. & WOLAK, J. 2013. Measurement and analysis of child pornography trafficking on p2p networks. 631-641.
- JENKINS, E. M. & STAMP, G. H. 2018. Sexting in the public domain: competing discourses in online news article comments in the US and the UK involving teenage sexting. *Journal of Children and Media*, 12, 295-311.
- JEWKES, Y. & ANDREWS, C. 2017. Policing the filth: The problems of investigating online child pornography in England and Wales. *Crime and Deviance in Cyberspace*, 493-514.
- JONSSON, L. S., FREDLUND, C., PRIEBE, G., WADSBY, M. & SVEDIN, C. G. 2019. Online sexual abuse of adolescents by a perpetrator met online: a cross-sectional study. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 13, 10.
- JUNG, S., ENNIS, L., STEIN, S., CHOY, A. L. & HOOK, T. 2013. Child pornography possessors: Comparisons and contrasts with contact- and non-contact sex offenders. *Journal of Sexual Aggression*, 19, 295-310.

- KARAIAN, L. & BRADY, D. 2019. Revisiting the "Private Use Exception" to Canada's Child Pornography Laws: Teenage Sexting, Sex-Positivity, Pleasure, and Control in the Digital Age. *Osgoode Hall Law Journal*, 56, 301-349.
- KETTLEBOROUGH, D. G. & MERDIAN, H. L. 2017. Gateway to offending behaviour: permission-giving thoughts of online users of child sexual exploitation material. *Journal of Sexual Aggression*, 23, 19-32.
- KIERKEGAARD, S. 2008. Cybering, online grooming and ageplay. *Computer Law & Security Review*, 24, 41-55.
- KLEIN, V., SCHMIDT, A. F., TURNER, D. & BRIKEN, P. 2015. Are sex drive and hypersexuality associated with pedophilic interest and child sexual abuse in a male community sample? *Plos One*, 10.
- KLIMEK, L. 2020. European Responses Criminalising Online Solicitation of Children for Sexual Purposes. *Balkan Social Science Review*, 16, 7-20.
- KLOESS, J. A., HAMILTON-GIACHRITSIS, C. E. & BEECH, A. R. 2017. A descriptive account of victims' behaviour and responses in sexually exploitative interactions with offenders. *Psychology Crime & Law*, 23, 621-632.
- KLOESS, J. A., LARKIN, M., BEECH, A. R. & HAMILTON-GIACHRITSIS, C. E. 2019. Case Studies of Men's Perceptions of Their Online Sexual Interactions With Young People: An Interpretative Phenomenological Analysis. *Sexual Abuse: Journal of Research and Treatment*, 31, 867-885.
- KNACK, N., HOLMES, D. & FEDOROFF, J. P. 2020. Motivational pathways underlying the onset and maintenance of viewing child pornography on the Internet. *Behav Sci Law*, 38, 100-116.
- KOCTURK, N. 2020. A Retrospective Study: According to Online News, the Victims, Perpetrators and Characteristics of Sexual Abuse at Schools. *Eurasian Journal of Educational Research*, 115-133.
- KOOPS, T., TURNER, D., NEUTZE, J. & BRIKEN, P. 2017. Child sex tourism - Prevalence of and risk factors for its use in a German community sample. *Bmc Public Health*, 17.
- KRONE, T. 2005a. International Police Operations Against Online Child Pornography. (cover story). *Trends & Issues in Crime & Criminal Justice*, 1-6.
- KRONE, T. 2005b. Queensland Police Stings in Online Chat Rooms. *Trends & Issues in Crime & Criminal Justice*, 1-6.
- KRONE, T. & SMITH, R. G. 2017. Trajectories in online child sexual exploitation offending in Australia. *Trends and Issues in Crime and Criminal Justice*.
- KUHLE, L. F., SCHLINZIG, E., KAISER, G., AMELUNG, T., KONRAD, A., ROHLE, R. & BEIER, K. M. 2017. The association of sexual preference and dynamic risk factors with undetected child pornography offending. *Journal of Sexual Aggression*, 23, 3-18.
- LAMBERT, S. & O'HALLORAN, E. 2008. Deductive thematic analysis of a female paedophilia website. *Psychiatry Psychology and Law*, 15, 284-300.
- LAULIK, S., ALLAM, J. & SHERIDAN, L. 2007. An investigation into maladaptive personality functioning in Internet sex offenders. *Psychology Crime & Law*, 13, 523-535.
- LEANDER, L., CHRISTIANSON, S. A. & GRANHAG, P. A. 2008. Internet-Initiated Sexual Abuse: Adolescent Victims' Reports About On- and Off-Line Sexual Activities. *Applied Cognitive Psychology*, 22, 1260-1274.
- LEE, J. R. & DARCY, K. M. 2021. Sexting: What's Law Got to Do with It? *Arch Sex Behav*, 50, 563-573.

- LEUKFELDT, E. R., JANSEN, J. & STOL, W. P. 2013. Child pornography, the Internet and juvenile suspects. *Journal of Social Welfare and Family Law*, 36, 3-13.
- LOMELL, H. M. 2020. Selvoppnevnte rettshåndhevere: Om fremveksten av «pedojegere» på nett. *Tidsskrift for rettsvitenskap*, 133, 660-690.
- LORENZO-DUS, N., KINZEL, A. & DI CRISTOFARO, M. 2020. The communicative modus operandi of online child sexual groomers: Recurring patterns in their language use. *Journal of Pragmatics*, 155, 15-27.
- LYKOUSAS, N. & PATSAKIS, C. 2021. Large-scale analysis of grooming in modern social networks. *Expert Systems with Applications*, 176, 14.
- LAAJASALO, T., ELLONEN, N., KORKMAN, J., PAKKANEN, T. & AALTONEN, O.-P. 2020. Low recidivism rates of child sex offenders in a Finnish 7-year follow-up. *Nordic Journal of Criminology*, 21, 103-111.
- MAGALETTA, P. R., FAUST, E., BICKART, W. & MCLEAREN, A. M. 2014. Exploring clinical and personality characteristics of adult male internet-only child pornography offenders. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 58, 137-153.
- MALESKY JR, L. A. 2007. Predatory online behavior: Modus operandi of convicted sex offenders in identifying potential victims and contacting minors over the internet. *Journal of Child Sexual Abuse*, 16, 23-32.
- MANDAU, M. B. H. 2021. "Snaps", "screenshots", and self-blame: A qualitative study of image-based sexual abuse victimization among adolescent Danish girls. *Journal of Children and Media*, 17.
- MANRAI, R., ALAEDDINE, R., ELORREAGA, G., GARRETT, L. & GUERRA, C. 2021a. What do the potential recipients of disclosure of OSA say? Perspectives from adolescent residents in Scotland and Chile. *Child Abuse Negl*, 117, 105034.
- MANRAI, R., ALAEDDINE, R., ELORREAGA, G., GARRETT, L. & GUERRA, C. 2021b. What do the potential recipients of disclosure of OSA say? Perspectives from adolescent residents in Scotland and Chile. *Child Abuse and Neglect*, 117.
- MARCUM, C. D. 2007. Interpreting the intentions of internet predators: an examination of online predatory behavior. *Journal of Child Sexual Abuse*, 16, 99-114.
- MCCABE, K. A. 2008. The role of Internet service providers in cases of child pornography and child prostitution. *Social Science Computer Review*, 26, 247-251.
- MCMANUS, M. A. & ALMOND, L. 2014. Trends of indecent images of children and child sexual offences between 2005/2006 and 2012/2013 within the United Kingdom. *Journal of Sexual Aggression*, 20, 142-155.
- MCMANUS, M. A., LONG, M. L., ALISON, L. & ALMOND, L. 2015. Factors associated with contact child sexual abuse in a sample of indecent image offenders. *Journal of Sexual Aggression*, 21, 368-384.
- MERDIAN, H. L., CURTIS, C., THAKKER, J., WILSON, N. & BOER, D. P. 2014. The endorsement of cognitive distortions: comparing child pornography offenders and contact sex offenders. *Psychology Crime & Law*, 20, 971-993.
- MERDIAN, H. L., MOGHADDAM, N., BOER, D. P., WILSON, N., THAKKER, J., CURTIS, C. & DAWSON, D. 2018. Fantasy-Driven Versus Contact-Driven Users of Child Sexual Exploitation Material: Offender Classification and Implications for Their Risk Assessment. *Sexual Abuse: Journal of Research and Treatment*, 30, 230-253.

- MERDIAN, H. L., PERKINS, D. E., DUSTAGHEER, E. & GLORNEY, E. 2020. Development of a Case Formulation Model for Individuals Who Have Viewed, Distributed, and/or Shared Child Sexual Exploitation Material. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 64, 1055-1073.
- MIDDLETON, D., ELLIOTT, I., MANDEVILLE-NORDEN, R. & BEECH, A. 2006. An investigation into the applicability of the Ward and Siegert Pathways Model of child sexual abuse with Internet offenders. *Psychology, Crime & Law*, 12, 589-603.
- MITCHELL, K. J., FINKELHOR, D., JONES, L. M. & WOLAK, J. 2010. Use of social networking sites in online sex crimes against minors: An examination of national incidence and means of utilization. *Journal of Adolescent Health*, 47, 183-190.
- MITCHELL, K. J., FINKELHOR, D. & WOLAK, J. 2005a. The Internet and family and acquaintance sexual abuse. *Child Maltreatment*, 10, 49-60.
- MITCHELL, K. J., JONES, L. M., FINKELHOR, D. & WOLAK, J. 2011. Internet-facilitated commercial sexual exploitation of children: findings from a nationally representative sample of law enforcement agencies in the United States. *Sex Abuse*, 23, 43-71.
- MITCHELL, K. J., WOLAK, J. & FINKELHOR, D. 2005b. Police Posing as Juveniles Online to Catch Sex Offenders: Is It Working? *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 17, 241-267.
- MITCHELL, K. J., WOLAK, J., FINKELHOR, D. & JONES, L. 2012. Investigators using the Internet to apprehend sex offenders: findings from the Second National Juvenile Online Victimization Study. *Police Practice and Research*, 13, 267-281.
- MOHLER-KUO, M., LANDOLT, M. A., MAIER, T., MEIDERT, U., SCHONBUCHER, V. & SCHNYDER, U. 2014. Child Sexual Abuse Revisited: A Population-Based Cross-Sectional Study Among Swiss Adolescents. *Journal of Adolescent Health*, 54, 304+.
- MOORS, R. & WEBBER, R. 2013. The dance of disclosure: Online self-disclosure of sexual assault. *Qualitative Social Work*, 12, 799-815.
- MORGAN, S. & LAMBIE, I. 2019. Understanding men who access sexualised images of children: exploratory interviews with offenders. *Journal of Sexual Aggression*, 25, 60-73.
- MOSSIGE, S. & HUANG, L. 2019. Ungdoms utsatthet for flere typer av alvorlige hendelser. I K. Skjørten, E. Bakketeig, M. Bjørnholt, & S. Mossige (red.). *Vold i nære relasjoner. Forståelser, konsekvenser og tiltak*.
- MUNCASTER, L. & OHLSSON, I. 2020. Sexting: predictive and protective factors for its perpetration and victimisation. *Journal of Sexual Aggression*, 26, 346-358.
- NAGAMATSU, M., OOSHIGE, N., GOTO, T. & SHIMAZAKI, A. 2018. Factors Related to Sexual Assault Experience Among Early Adolescents in Japan. *Journal of School Violence*, 17, 244-257.
- NEUTZE, J., GRUNDMANN, D., SCHERNER, G. & BEIER, K. M. 2012. Undetected and detected child sexual abuse and child pornography offenders. *International Journal of Law and Psychiatry*, 35, 168-175.
- NIELSSEN, O., O'DEA, J., SULLIVAN, D., RODRIGUEZ, M., BOURGET, D. & LARGE, M. 2011. Child pornography offenders detected by surveillance of the Internet and by other methods. *Criminal Behaviour and Mental Health*, 21, 215-224.
- OSBORN, J., ELLIOTT, I. A., MIDDLETON, D. & BEECH, A. R. 2010. The use of actuarial risk assessment measures with UK internet child pornography offenders. *Journal of Aggression, Conflict and Peace Research*, 2, 16-24.

- OWENS, J. N., EAKIN, J. D., HOFFER, T., MUIRHEAD, Y. & SHELTON, J. L. E. 2016. Investigative aspects of crossover offending from a sample of FBI online child sexual exploitation cases. *Aggression and Violent Behavior*, 30, 3-14.
- PAQUETTE, S. & CORTONI, F. 2020. Offense-Supportive Cognitions Expressed by Men Who Use Internet to Sexually Exploit Children: A Thematic Analysis. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 23.
- PAQUETTE, S. & CORTONI, F. 2021. Offence-Supportive Cognitions, Atypical Sexuality, Problematic Self-Regulation, and Perceived Anonymity Among Online and Contact Sexual Offenders Against Children. *Archives of Sexual Behavior*, 15.
- PAQUETTE, S. & FORTIN, F. 2021. A Peek into Their Mind? An Exploration of Links Between Offense-Supportive Statements and Behaviors among Men Who Sexually Exploit Children and Adolescents Online. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 27.
- PRICE, M., LAMBIE, I. & KRYNEN, A. M. 2015. New Zealand adult internet child pornography offenders. *Journal of Criminal Psychology*, 5, 262-278.
- PRICHARD, J., WATTERS, P. A. & SPIRANOVIC, C. 2011. Internet subcultures and pathways to the use of child pornography. *Computer Law & Security Review*, 27, 585-600.
- PRIEBE, G., MITCHELL, K. J. & FINKELHOR, D. 2013. To tell or not to tell? Youth's responses to unwanted Internet experiences. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 7, 71-84.
- PRINCE, E. R., ANDREWS, S. J., LAMB, M. E. & FOSTER, J. L. H. 2018. The construction of allegedly abused children's narratives in Scottish criminal courts. *Psychology Crime & Law*, 24, 621-651.
- QUAYLE, E. & CARIOLA, L. 2019. Management of non-consensually shared youth-produced sexual images: A Delphi study with adolescents as experts. *Child Abuse Negl*, 95, 104064.
- QUAYLE, E., JONES, T., QUAYLE, E. & JONES, T. 2011. Sexualized images of children on the Internet. *Sexual Abuse: A Journal of Research & Treatment*, 23, 7-21.
- QUAYLE, E. & TAYLOR, M. 2001. Child seduction and self-representation on the Internet. *Cyberpsychology and Behavior*, 4, 597-608.
- QUAYLE, E. & TAYLOR, M. 2002. Paedophiles, pornography and the Internet: Assessment issues. *British Journal of Social Work*, 32, 863-875.
- RAY, J. V., KIMONIS, E. R. & SETO, M. C. 2014. Correlates and Moderators of Child Pornography Consumption in a Community Sample. *Sexual Abuse-a Journal of Research and Treatment*, 26, 523-545.
- REED, E., SALAZAR, M., BEHAR, A. I., AGAH, N., SILVERMAN, J. G., MINNIS, A. M., RUSCH, M. L. A. & RAJ, A. 2019. Cyber Sexual Harassment: Prevalence and association with substance use, poor mental health, and STI history among sexually active adolescent girls. *J Adolesc*, 75, 53-62.
- REIJNEN, L., BULTEN, E. & NIJMAN, H. 2009. Demographic and personality characteristics of internet child pornography downloaders in comparison to other offenders. *J Child Sex Abus*, 18, 611-22.
- RIMER, J. R. 2017. Internet sexual offending from an anthropological perspective: analysing offender perceptions of online spaces. *Journal of Sexual Aggression*, 23, 33-45.
- RIMER, J. R. 2019. "In the street they're real, in a picture they're not": Constructions of children and childhood among users of online child sexual exploitation material. *Child Abuse & Neglect*, 90, 160-173.

- RODRIGUEZ-CASTRO, Y., MARTINEZ-ROMAN, R., ALONSO-RUIDO, P., ADA-LAMEIRAS, A. & CARRERA-FERNANDEZ, M. V. 2021. Intimate Partner Cyberstalking, Sexism, Pornography, and Sexting in Adolescents: New Challenges for Sex Education. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18, 14.
- RODRIGUEZ, J. I., DURAN, S. R., DIAZ-LOPEZ, D., PASTOR-GALINDO, J. & MARMOL, F. G. 2020. C-3-Sex: A Conversational Agent to Detect Online Sex Offenders. *Electronics*, 9, 23.
- ROSBURG, T., PFLUEGER, M. O., MOKROS, A., BOILLAT, C., DEURING, G., SPIELMANN, T. & GRAF, M. 2021. Indirect and Neuropsychological Indicators of Pedophilia. *Sexual Abuse-a Journal of Research and Treatment*, 33, 579-605.
- SALTER, M., CROFTS, T. & LEE, M. 2013. Beyond Criminalisation and Responsibilisation: Sexting, Gender and Young People. *Current Issues in Criminal Justice*, 24, 301-316.
- SALTER, M., WONG, W. K. T., BRECKENRIDGE, J., SCOTT, S., COOPER, S. & PELEG, N. 2021. Production and distribution of child sexual abuse material by parental figures. *Trends and Issues in Crime and Criminal Justice*, 1-17.
- SCHULER, M., GIESELER, H., SCHWEDER, K. W., VON HEYDEN, M. & BEIER, K. M. 2021. Characteristics of the Users of Troubled Desire, a Web-Based Self-management App for Individuals With Sexual Interest in Children: Descriptive Analysis of Self-assessment Data. *JMIR Ment Health*, 8, e22277.
- SEIGFRIED-PELLAR, K. C. 2014. Distinguishing the viewers, downloaders, and exchangers of Internet child pornography by individual differences: Preliminary findings. *Digital Investigation*, 11, 252-260.
- SEIGFRIED-PELLAR, K. C. & ROGERS, M. K. 2010. Low Neuroticism and High Hedonistic Traits for Female Internet Child Pornography Consumers. *Cyberpsychology Behavior and Social Networking*, 13, 629-635.
- SEIGFRIED-PELLAR, K. C., ROGERS, M. K., RAYZ, J. T., YANG, S.-F., MISRA, K. & RINGENBERG, T. 2019. Chat Analysis Triage Tool: Differentiating contact-driven vs. fantasy-driven child sex offenders. *Forensic Science International*, 297, e8-e10.
- SETO, M. C. & EKE, A. W. 2005. The criminal histories and later offending of child pornography offenders. *Sexual Abuse: Journal of Research and Treatment*, 17, 201-210.
- SETO, M. C. & EKE, A. W. 2017. Correlates of admitted sexual interest in children among individuals convicted of child pornography offenses. *Law Hum Behav*, 41, 305-313.
- SETO, M. C., HERMANN, C. A., KJELLGREN, C., PRIEBE, G., SVEDIN, C. G. & LÅNGSTRÖM, N. 2015. Viewing Child Pornography: Prevalence and Correlates in a Representative Community Sample of Young Swedish Men. *Archives of Sexual Behavior*, 44, 67-79.
- SETO, M. C., WOOD, J. M., BABCHISHIN, K. M. & FLYNN, S. 2012. Online solicitation offenders are different from child pornography offenders and lower risk contact sexual offenders. *Law Hum Behav*, 36, 320-30.
- SHELDON, K. & HOWITT, D. 2008. Sexual fantasy in paedophile offenders: Can any model explain satisfactorily new findings from a study of Internet and contact sexual offenders? *Legal and Criminological Psychology*, 13, 137-158.
- SHELTON, J., EAKIN, J., HOFFER, T., MUIRHEAD, Y. & OWENS, J. 2016. Online child sexual exploitation: An investigative analysis of offender characteristics and offending behavior. *Aggression and Violent Behavior*, 30, 15-23.
- SOLDINO, V., CARBONELL-VAYA, E. J. & SEIGFRIED-PELLAR, K. C. 2019. Criminological differences between child pornography offenders arrested in Spain. *Child Abuse Negl*, 98, 104178.

- STAKSRUD, E. 2013. Online grooming legislation: Knee-jerk regulation? *European Journal of Communication*, 28, 152-167.
- STEEL, C. M. S. 2015. Web-based child pornography: The global impact of deterrence efforts and its consumption on mobile platforms. *Child Abuse & Neglect*, 44, 150-158.
- STROHMAIER, H., MURPHY, M. & DEMATTEO, D. 2014. Youth Sexting: Prevalence Rates, Driving Motivations, and the Deterrent Effect of Legal Consequences. *Sexuality Research and Social Policy*, 11, 245-255.
- SUNDE, I. M. 2020. Fra grooming til seksuell utpressing: Behov for mer effektivt vern mot nettovergrep. *Tidsskrift for strafferett*, 20, 129-145.
- SURJADI, B., BULLENS, R., VAN HORN, J. & BOGAERTS, S. 2010. Internet offending: Sexual and non-sexual functions within a Dutch sample. *Journal of Sexual Aggression*, 16, 47-58.
- TEJEIRO, R., ALISON, L., HENDRICKS, E., GILES, S., LONG, M. & SHIPLEY, D. 2020. Sexual Behaviours in Indecent Images of Children: A Content Analysis. *International Journal of Cyber Criminology*, 14, 121-138.
- TENER, D., WOLAK, J. & FINKELHOR, D. 2015. A Typology of Offenders Who Use Online Communications to Commit Sex Crimes Against Minors. *Journal of Aggression Maltreatment & Trauma*, 24, 319-337.
- TSAGARIS, G. S., BACH, J. E. & CIMINO, C. 2017. The characteristics of federal offenders sentenced for sexual exploitation of children within a large urban metropolitan region. *Journal of Sexual Aggression*, 23, 181-194.
- VAN GIJN-GROSVENOR, E. L. & LAMB, M. E. 2016. Behavioural Differences Between Online Sexual Groomers Approaching Boys and Girls. *Journal of Child Sexual Abuse*, 25, 577-596.
- VAN GIJN-GROSVENOR, E. L. & LAMB, M. E. 2021. Online groomer typology scheme. *Psychology, Crime & Law*, 27, 973-987.
- VAN ROYEN, K., VANDEBOSCH, H. & POELS, K. 2015. SEVERE SEXUAL HARASSMENT ON SOCIAL NETWORKING SITES: BELGIAN ADOLESCENTS' VIEWS. *Journal of Children and Media*, 9, 472-491.
- VILLACAMPA, C. 2017. Teen sexting: Prevalence, characteristics and legal treatment. *International Journal of Law Crime and Justice*, 49, 10-21.
- WALL, G., PEARCE, E. & MCGUIRE, J. 2011. Are Internet offenders emotionally avoidant? *Psychology, Crime & Law*, 17, 381-401.
- WALSH, W. A. & WOLAK, J. 2005. Nonforcible Internet-related sex crimes with adolescent victims: prosecution issues and outcomes. *Child Maltreat*, 10, 260-71.
- WEBB, L., CRAISSATI, J. & KEEN, S. 2007. Characteristics of internet child pornography offenders: a comparison with child molesters. *Sex Abuse*, 19, 449-65.
- WEBSTER, S., DAVIDSON, J., BIFULCO, A., GOTTSCHALK, P., CARETTI, V., PHAM, T., GROVE-HILLS, J., TURLEY, C., TOMPKINS, C. & CIULLA, S. 2012. European online grooming project final report. *European Commission Safer Internet Plus Programme, Tech. Rep.*
- WHITTLE, H. C., HAMILTON-GIACHRITSIS, C. E. & BEECH, A. R. 2015. A Comparison of Victim and Offender Perspectives of Grooming and Sexual Abuse. *Deviant Behavior*, 36, 539-564.
- WILLIAMS, M. L. & HUDSON, K. 2013. Public perceptions of internet, familial and localised sexual grooming: Predicting perceived prevalence and safety. *Journal of Sexual Aggression*, 19, 218-235.

- WILLIAMS, R., ELLIOTT, I. A. & BEECH, A. R. 2013. Identifying Sexual Grooming Themes Used by Internet Sex Offenders. *Deviant Behavior*, 34, 135-152.
- WINDER, B., GOUGH, B. & SEYMOUR-SMITH, S. 2015. Stumbling into Sexual Crime: The Passive Perpetrator in Accounts by Male Internet Sex Offenders. *Archives of Sexual Behavior*, 44, 167-180.
- WINTERS, G. M., KAYLOR, L. E. & JEGLIC, E. L. 2017. Sexual offenders contacting children online: an examination of transcripts of sexual grooming. *Journal of Sexual Aggression*, 23, 62-76.
- WOLAK, J. & FINKELHOR, D. 2013. Are crimes by online predators different from crimes by sex offenders who know youth in-person? *Journal of Adolescent Health*, 53, 736-741.
- WOLAK, J., FINKELHOR, D. & MITCHELL, K. 2004. Internet-initiated sex crimes against minors: Implications for prevention based on findings from a national study. *Journal of Adolescent Health*, 35, 424.e11-424.e20.
- WOLAK, J., FINKELHOR, D. & MITCHELL, K. 2011. Child pornography possessors: trends in offender and case characteristics. *Sex Abuse*, 23, 22-42.
- WOLAK, J., FINKELHOR, D. & MITCHELL, K. J. 2012. How often are teens arrested for sexting? Data from a national sample of police cases. *Pediatrics*, 129, 4-12.
- WOLAK, J., FINKELHOR, D., MITCHELL, K. J. & YBARRA, M. L. 2010. Online “predators” and their victims: Myths, realities, and implications for prevention and treatment.
- WOODHAMS, J., KLOESS, J. A., JOSE, B. & HAMILTON-GIACHRITSIS, C. E. 2021. Characteristics and Behaviors of Anonymous Users of Dark Web Platforms Suspected of Child Sexual Offenses. *Frontiers in Psychology*, 12.
- YBARRA, M. L., ESPELAGE, D. L. & MITCHELL, K. J. 2007. The co-occurrence of Internet harassment and unwanted sexual solicitation victimization and perpetration: associations with psychosocial indicators. *Journal of Adolescent Health*, 41, S31-S41.
- YOUNG, K. 2008. Understanding Sexually Deviant Online Behavior from an Addiction Perspective. *International Journal of Cyber Criminology*, 2, 298-307.